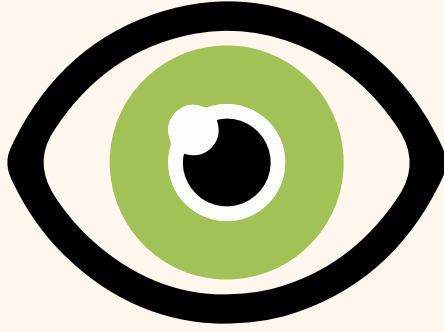

सङ्घीयताबारे सभासद्
संविधान सभामा व्यक्त धारणामा
आधारित अध्ययन

तिलक पाठक
भुवन केसी

सङ्घीयताबारे सभासद्
संविधान सभामा व्यक्त धारणामा
आधारित अध्ययन

तिलक पाठक
भुवन केसी

© Alliance for Social Dialogue
(एलायन्स फर सोसल डायलग)

ISBN 978-9937-8731-4-7

ग्राफिक डिजाइन: बिक्रम चन्द्र मजुमदार
bmajumdar33@gmail.com

डिसेम्बर २०१४

एलायन्स फर सोसल डायलग सचिवालय
सोसल साइन्स बहा:
पोस्ट बक्स नं. २५३३४, काठमाडौं, नेपाल
फोन: ४४७२८०७, फ्याक्स: ४४७५२१५
asd@asd.org.np | www. asd.org.np

विषयसूची

प्राक्कथन.....	९
हाम्रो भनाइ	११
अध्याय १.....	१३
परिचय.....	१३
अध्याय २.....	१९
अध्ययन विधि.....	१९
अध्याय ३.....	२१
तथ्य तथा विश्लेषण.....	२१
विभिन्न दलका सभासद्को सहभागिता	२१
प्रत्यक्ष र समानुपातिक सभासद्को सहभागिता.....	२२
जिल्लागत सहभागिता	२४
दलीय जिम्मेवारी र छलफलमा सहभागिता	२५
विभिन्न समुदायका सभासद्को सहभागिता	२६
राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा सभासद्को धारणा	२८
प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा सभासद्को धारणा	३२
पार्टी लाइनमा सभासद्को धारणा.....	३७
प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा सभासद्को विकल्प	३९
सभासद्ले दिएको वैकल्पिक धारणामा प्रदेश सङ्ख्या	४०
प्रदेश नामाकरणको विषयमा सभासद्को धारणा	४२
मधेस प्रदेशको विषयमा सभासद्को धारणा	४८
सहमति वा प्रक्रिया भन्ने विषयमा सभासद्को धारणा	५३
जातीय अग्रधिकारको विषयमा सभासद्को धारणा	५५
आत्मनिर्णयको अधिकार विषयमा सभासद्को धारणा	६२
अध्याय ४.....	७१
निष्कर्ष.....	७१
सन्दर्भ सामग्री.....	७५

अनुसूची..... ७७

अनुसूची क ७७

तालिका १ : विभिन्न दलका सभासद्को सहभागिता	७७
तालिका २ : प्रत्यक्ष र समानुपातिक सभासद्को सहभागिता	७८
तालिका ३ : राज्य पुनर्संरचनाको छलफलमा भाग लिएका प्रत्यक्ष र समानुपातिक सभासद्को अवस्था	७८
तालिका ४ : विभिन्न जिल्लाका सभासद्को सहभागिता	७९
तालिका ५ : पार्टी पदाधिकारी, केन्द्रीय सदस्य र अन्य पदमा रहेका सभासद्को सहभागिता	८१
तालिका ६ : विभिन्न समुदायका सभासद्को सहभागिता	८१
तालिका ७ : राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा सभासद्को धारणा	८२
तालिका ८ : प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा सभासद्को धारणा	८२
तालिका ९ : पार्टी लाइनमा सभासद्को धारणा	८३
तालिका १० : प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा सभासद्को विकल्प	८३
तालिका ११ : सभासद्ले दिएको वैकल्पिक धारणामा प्रदेश सङ्ख्या	८३
तालिका १२ : प्रदेशको नामाकरणका विषयमा सभासद्को धारणा	८३
तालिका १३ : एकल मधेस प्रदेशको विषयमा सभासद्को धारणा	८४
तालिका १४ : सहमति वा प्रक्रिया भन्ने विषयमा सभासद्को धारणा	८४
तालिका १५ : जातीय अग्राधिकारको विषयमा सभासद्को धारणा	८४
तालिका १६ : आत्मनिर्णयको अधिकारका विषयमा सभासद्को धारणा	८५
तालिका १७ : पार्टी र सभासद्को किसिम	८५
तालिका १८ : पार्टी र पार्टीमा जिम्मेवारी	८७
तालिका १९ : पार्टी र जातीय आधारमा सभासद्को धारणा	८७
तालिका २० : पार्टी र राज्य पुनर्संरचनाको आधार	८९
तालिका २१ : पार्टी र प्रदेशको सङ्ख्या	९०
तालिका २२ : पार्टी र प्रदेश सङ्ख्याको विकल्प	९२
तालिका २३ : पार्टी र प्रदेश सङ्ख्यामा वैकल्पिक अवधारणा	९४
तालिका २४ : पार्टी र प्रदेशको नामाकरण	९४
तालिका २५ : पार्टी र मधेसमा प्रदेश	९६
तालिका २६ : पार्टी र सहमति तथा प्रक्रिया	९८
तालिका २७ : पार्टी र जातीय अग्राधिकार	१००
तालिका २८ : पार्टी र आत्मनिर्णयको अधिकार	१०१
तालिका २९ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र जातीय समूह	१०३
तालिका ३० : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र राज्य पुनर्संरचनाको आधार	१०४
तालिका ३१ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र प्रदेशको सङ्ख्या	१०४
तालिका ३२ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र पार्टी लाइन	१०५
तालिका ३३ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र प्रदेश सङ्ख्यामा वैकल्पिक अवधारणा	१०५
तालिका ३४ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र प्रदेशको नामाकरण	१०५
तालिका ३५ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र मधेसमा प्रदेश	१०६

तालिका ३६ :	प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र मधेसमा प्रदेश	१०६
तालिका ३७ :	प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र जातीय अग्राधिकार	१०६
तालिका ३८ :	प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र आत्मनिर्णयको अधिकार	१०७
तालिका ३९ :	जातीय समूह र राज्य पुनर्संरचनाको आधार	१०७
तालिका ४० :	जातीय समूह र प्रदेशको सङ्ख्या	१०८
तालिका ४१ :	जातीय समूह र पार्टी लाइन	१०८
तालिका ४२ :	जातीय समूह र प्रदेश सङ्ख्यामा वैकल्पिक अवधारणा	१०९
तालिका ४३ :	जातीय समूह र वैकल्पिक प्रदेश सङ्ख्या	१०९
तालिका ४४ :	जातीय समूह र प्रदेशको नामाकरण	११०
तालिका ४५ :	जातीय समूह र मधेसमा प्रदेश	११०
तालिका ४६ :	जातीय समूह र सहमति वा प्रक्रिया	१११
तालिका ४७ :	जातीय समूह र जातीय अग्राधिकार	१११
तालिका ४८ :	जातीय समूह र आत्मनिर्णयको अधिकार	११२
तालिका ४९ :	राज्य पुनर्संरचनाको आधार र प्रदेशको सङ्ख्या	११२
तालिका ५० :	राज्य पुनर्संरचनाको आधार र प्रदेश सङ्ख्यामा विकल्प	११३
तालिका ५१ :	सङ्घीयताको आधार र प्रदेशको नामाकरण	११३
तालिका ५२ :	सङ्घीयताको आधार र मधेसमा प्रदेश	११४
तालिका ५३ :	सङ्घीयताको आधार र सहमति वा प्रक्रिया	११५
तालिका ५४ :	सङ्घीयताको आधार र जातीय अग्राधिकार	११५
तालिका ५५ :	सङ्घीयताको आधार र आत्मनिर्णयको अधिकार	११६
तालिका ५६ :	प्रदेशको सङ्ख्या र मधेसमा प्रदेश	११६
तालिका ५७ :	पार्टी लाइन र प्रदेशको नामाकरण	११७
तालिका ५८ :	प्रदेशको नामाकरण र जातीय अग्राधिकार	११८
तालिका ५९ :	प्रदेशको नामाकरण र आत्मनिर्णयको अधिकार	११८
तालिका ६० :	मधेसमा प्रदेश र जातीय अग्राधिकार	११९
तालिका ६१ :	मधेसमा प्रदेश र आत्मनिर्णयको अधिकार	११९
तालिका ६२ :	जातीय अग्राधिकार र आत्मनिर्णयको अधिकार	१२०

अनुसूची ख..... १२१

राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिने सभासद्को नामावली १२१

चित्रसूची

चित्र १ : दलीय सहभागिता	२१
चित्र २ : प्रत्यक्ष र समानुपातिक सभासद्को सहभागिता	२२
चित्र ३ : राज्य पुनर्संरचनाको छलफलमा भाग लिएका प्रत्यक्ष र समानुपातिक सभासद्को अवस्था	२३
चित्र ४ : विभिन्न जिल्लाका सभासद्को सहभागिता	२४
चित्र ५ : दलका पदाधिकारी, केन्द्रीय सदस्य र अन्य पदमा रहेका सभासद्को सहभागिता	२५
चित्र ६ : दलीय जिम्मेवारीअनुसार सहभागिता	२६
चित्र ७ : विभिन्न समुदायका सभासद्को सहभागिता	२७
चित्र ८ : विभिन्न दलभित्रका विभिन्न जातीय समुदायका सभासद्को सहभागिता	२८
चित्र ९ : राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा सभासद्को धारणा	२९
चित्र १० : विभिन्न दलका सभासद्को राज्य पुनर्संरचनाको आधारको विषयमा धारणा	३०
चित्र ११ : विभिन्न जातीय समुहका सभासद्को राज्य पुनर्संरचनाको आधारको विषयमा धारणा	३१
चित्र १२ : प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा सभासद्को धारणा	३३
चित्र १३ : नेपाली काङ्ग्रेस सभासद्का प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा धारणा	३४
चित्र १४ : एमाले सभासद्का प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा धारणा	३५
चित्र १५ : एमाओवादी सभासद्का प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा धारणा	३५
चित्र १६ : पार्टी लाइनमा सभासद्को धारणा	३७
चित्र १७ : विभिन्न पार्टीका सभासद्को पार्टी लाइनअनुसार राज्य पुनर्संरचनाको विषयमा धारणा	३८
चित्र १८ : प्रत्यक्ष/समानुपातिक सभासद् र पार्टी लाइनअनुसार धारणा	३९
चित्र १९ : प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा सभासद्को विकल्प	४०
चित्र २० : सभासदहरूले दिएको प्रदेश सङ्ख्याको विकल्प	४१
चित्र २१ : विभिन्न पार्टीका सभासदले दिएको प्रदेश सङ्ख्याको विकल्प	४१
चित्र २२ : प्रदेश नामाकरणको विषयमा सभासद्को धारणा	४२
चित्र २३ : पार्टी र प्रदेशको नामाकरण	४३
चित्र २४ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र प्रदेशको नामाकरण	४४
चित्र २५ : विभिन्न जातीय समुहका सभासद्को प्रदेश नामाकरणको आधारका विषयमा धारणा	४५
चित्र २६ : सङ्घीयताको आधार र प्रदेशको नामाकरणको आधारका विषयमा सभासद्को धारणा	४७
चित्र २७ : मधेस प्रदेशको विषयमा सभासद्को धारणा	४८
चित्र २८ : मधेसमा एकल वा बहुप्रदेशको विषयमा विभिन्न दलका सभासद्को धारणा	४९
चित्र २९ : मधेसमा एकल वा बहुप्रदेश भन्ने विषयमा विभिन्न जातीय समुहका सभासद्को धारणा	५१
चित्र ३० : सङ्घीयताको आधार र मधेसमा एकल वा बहुप्रदेश भन्ने विषयमा सभासद्को धारणा	५२
चित्र ३१ : सहमति वा प्रक्रिया भन्ने विषयमा सभासद्को धारणा	५३
चित्र ३२ : सहमति तथा प्रक्रियाका विषयमा विभिन्न दलका सभासद्को धारणा	५४
चित्र ३३ : जातीय अग्राधिकारको विषयमा सभासद्को धारणा	५५
चित्र ३४ : जातीय अग्राधिकारको विषयमा विभिन्न दलका सभासद्को धारणा	५६
चित्र ३५ : जातीय अग्राधिकारको विषयमा विभिन्न जातीय समुहका सभासद्को धारणा	५७
चित्र ३६ : सङ्घीयताको आधार र जातीय अग्राधिकारको विषयमा सभासद्को धारणा	५८
चित्र ३७ : प्रदेशको नामाकरण र जातीय अग्राधिकारको विषयमा सभासद्को धारणा	६०
चित्र ३८ : मधेसमा प्रदेश र जातीय अग्राधिकारको विषयमा सभासद्को धारणा	६१
चित्र ३९ : आत्मनिर्णयको अधिकार विषयमा सभासद्को धारणा	६२
चित्र ४० : आत्मनिर्णयको अधिकार विषयमा विभिन्न दलका सभासद्को धारणा	६३
चित्र ४१ : आत्मनिर्णयको अधिकार विषयमा विभिन्न जातीय समुहका सभासद्को धारणा	६५
चित्र ४२ : आत्मनिर्णयको अधिकार र सङ्घीयताको आधारका विषयमा सभासद्को धारणा	६६
चित्र ४३ : आत्मनिर्णयको अधिकार र प्रदेश नामाकरणको विषयमा सभासद्को धारणा	६७
चित्र ४४ : आत्मनिर्णयको अधिकार र मधेसमा प्रदेशको विषयमा सभासद्को धारणा	६८
चित्र ४५ : जातीय अग्राधिकार र आत्मनिर्णयको अधिकारको विषयमा सभासद्को धारणा	६९

प्राक्कथन

६ दशकअघि सुरु भएको सङ्घीय राज्यको माग अहिले संविधान निर्माण प्रक्रियामा प्रमुख मुद्दाका रूपमा उपस्थित भएको छ। २०६२/६३ को जनआन्दोलन र त्यसपछि भएको मधेस आन्दोलनपछि राजनीतिक दलहरू राज्यको पुनर्संरचना गर्दै सङ्घात्मक शासन व्यवस्थामा जान सहमत भए। तर कस्तो र कुन आधारमा सङ्घहरू निर्माण गर्ने भन्नेमा चाहिँ ठूलो मतभिन्नता छ। पहिलो संविधान सभा निर्वाचनका क्रममा दलहरूले घोषणापत्रमार्फत आ-आफ्नै किसिमको सङ्घीयताको प्रारूप ल्याए। संविधान सभाअन्तर्गतको राज्य पुनर्संरचना तथा राज्यशक्तिको बाँडफाँट समितिले सामर्थ्य र पहिचानका आधारमा सङ्घीय संरचना निर्धारण गर्ने बताए पनि सङ्ख्याको विषयमा सहमति जुट्न सकेन। त्यसमाथि दलहरूले सामर्थ्य र पहिचानका आधारलाई पनि आ-आफ्नै हिसावले व्याख्या गर्न थाले। परिणामस्वरूप सङ्घीयताको विषय भन्ने पेचिलो बन्यो। र, संविधान नै नबनाई चार वर्षमा संविधान सभा विघटन भयो।

दोस्रो संविधान सभा निर्वाचनका क्रममा दलहरूले यससम्बन्धी धारणा अभै परिस्कृत गर्दै जनतासमक्ष ल्याए। पहिलो र दोस्रो संविधान सभाबीच प्रतिनिधित्व र चरित्रमा व्यापक फेरबदल आयो। दोस्रो संविधान सभामा विभिन्न दलले साझा अवधारणा भन्दै यो विषयमा सहमतिको दस्तावेजसमेत ल्याउन थालेका छन्। तैपनि प्रमुख दलबीच सहमति निर्माण हुन सकेको छैन। जे होस्, अहिलेको संविधान निर्माण प्रक्रिया सङ्घीयताको विषयमा आएर थैग्रिएको छ। यो सन्दर्भमा संविधान सभाभित्र भएको बहस बुझ्न आवश्यक छ। सभासदहरूले सङ्घीयताको विषयमा व्यक्त गरेको धारणालाई आधार बनाउँदै यो अध्ययन भएको छ। अध्ययनले संविधान सभामा राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा दलीय सहभागिता, जातीय समूहका आधारमा सभासदहरूको सहभागिताका साथै सङ्घीय संरचनाका आधार, प्रदेश सङ्ख्या, प्रदेशको नामाकरण, एकल मधेस वा मधेसमा बहुप्रदेशका साथसाथै जातीय अग्रधिकार र आत्मनिर्णयको अधिकार जस्ता सङ्घीयतासँग जोडिएका पेचिला सवालमा सभासदका धारणा केलाउने काम गरेको छ। जसले अहिलेको राज्य पुनर्संरचना तथा सङ्घीयताको बहसमा योगदान गर्ने हाम्रो अपेक्षा छ।

अध्ययन तथा अनुसन्धानका लागि सधैं उत्साहित बनाइरहने एलायन्स फर सोसल डायलग (एएसडी) का निर्देशक हरि शर्माप्रति आभारी छौं जसको मार्गनिर्देशनका कारण मात्रै यो अध्ययन सम्भव भयो। एएसडीका सहनिर्देशक प्रेम सापकोटाप्रति पनि उक्तकै आभारी छौं जसले निरन्तर छलफल र संवादमा रहेर तथ्याङ्क व्याख्यामा सहयोग गर्नुका साथै यसको प्रकाशनमा चाख लिएर ताकिता गरिरहनुभयो। त्यस्तै अध्ययन सामग्रीका साथै तथ्याङ्क सङ्कलनमा सहयोग गर्नुहुने नागरिक दैनिकका वरिष्ठ संवाददाता बलराम पाण्डेलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छौं। तथ्याङ्कहरूलाई एसपिएस सफ्टवेयरमा भर्ने कार्यमा विनिता न्यौपानेको सहयोग र तथ्याङ्क प्रस्तुतिमा ढुण्डीराज पाठकको अतुलनीय योगदान पनि बिर्सन सकिन्न। अध्ययनका क्रममा विभिन्न हिसावले सहयोग गर्नुहुने सेन्टर फर मिडिया रिसर्च नेपालका उज्ज्वल आचार्य, उज्ज्वल प्रजापतिको साथै अन्य साथीप्रति पनि आभार व्यक्त गर्छौं। पुस्तकको साजसज्जा गरिदिनुहुने बिक्रम चन्द्र मजुमदार र भाषिक सम्पादन गरिदिनुहुने रघुनाथ लामिछानेको गुण पनि उक्तकै महत्वपूर्ण छ।

तिलक पाठक
भुवन केसी

हाम्रो भनाइ

नेपालको राजनीति तथा सामाजिक स्थितिको महत्वपूर्ण प्रश्न प्रतिनिधित्वको सवाल हो। यो सवालमा एउटा प्रश्न ज्यादै जटिल बनेर आएको छ- कसले कसका लागि बोल्छ ? कसले कसलाई प्रतिनिधित्व गर्छ ? राजनीतिक दलले नै जनतालाई प्रतिनिधित्व गर्छन् भन्दाभन्दै पनि केही समययता नेपालमा राजनीतिक सिद्धान्त र वादहरूमा आधारित भन्दा पनि भूगोल, जात, जाति, लिङ्ग अथवा सामाजिक तथा धार्मिक आधारलाई प्रतिनिधित्वको महत्वपूर्ण पक्ष मान्न थालिएको छ। त्यस सन्दर्भमा हेर्ने हो भने नेपालको सङ्घीयताको बहस निकै जटिल हुँदै आएको पाइन्छ। अन्य मुलुकको तुलनामा नेपालको सङ्घीयताको बहस जटिल छ किनभने हामी एकात्मक राज्य व्यवस्थालाई अथवा एक किसिमको अनुभवबाट गुज्रिसकेको राज्य व्यवस्था बाँडफाँट गर्न गइरहेका छौं। यस हिसावले पनि यो जटिल विषय बनेको हो।

राज्य पुनर्संरचना भन्नाले समग्र राज्य व्यवस्थाका यावत् कुरालाई लिइन्छ भने सङ्घीयता त्यसको एउटा पक्षमात्र हो। तर नेपालको सन्दर्भमा केही वर्षयतादेखि यो विषयमा भइरहेको बहसमा राज्य पुनर्संरचना र सङ्घीयतालाई एकै किसिमले बुझ्ने प्रयास गरिएको छ। सैद्धान्तिकरूपमा यसमा विमति राख्ने ठाउँ यथेष्ट हुँदाहुँदै पनि मुलुकमा व्याप्त त्यही चलनचल्तीको राजनीतिक सोचलाई आधार मानेर यो अध्ययन अगाडि बढाइएको छ। एक हिसावले भन्ने हो भने अध्ययनमा राज्य पुनर्संरचना र सङ्घीयतालाई एकै किसिमले व्याख्या गरिएको छ। जब राजनीतिक सिद्धान्तको आधार भूगोल जात, जाति, लिङ्ग, क्षेत्र हुँदै गएको स्थितिमा दलको प्रतिनिधित्व गर्ने आधार पनि बदलिएर गएको छ। नेपालको राजनीतिमा यो एउटा महत्वपूर्ण पक्ष भएको छ। त्यस सन्दर्भमा राज्य पुनर्संरचनाको विषयलाई लिएर संविधान सभामा भएका चर्चा र परिचर्चालाई आधार बनाउँदै अध्ययन गरेर यो आलेख प्रकाशित गरिएको हो।

यो अध्ययन सरसर्ती हेर्दा सभासदहरूमा केही विषयमा अन्यौल पाइन्छ। जस्तो २८ प्रतिशत सभासदले सङ्घीयताको आधारका विषयमा केही पनि नबोल्नुले आश्चर्य लान सक्छ। तैपनि जुन समयमा सङ्घीयताको बहस नेपालमा आयो, त्यसलाई धेरै मानिसले बुझ्न समय लगाएको पाइन्छ। यो नेपाली राजनीतिको नयाँ विषयका साथै जटिल विषय भएकाले उनीहरू मौन रहेका हुन सक्छन्। यो विषयमा मौन रहनुको अर्को अर्थ यस विषयका जटिलतामा उनीहरू प्रवेश गर्न नखोजेको पनि हुन सक्छ। त्यस्तै पहिलो संविधान सभाबाट दोस्रो संविधान सभामा आउँदा जनमतमा आएको व्यापक परिवर्तनले सङ्घीयताप्रति जुन धारणा बनेको छ त्यस आधारमा पनि सभासदहरू मौन रहेको हिसावले बुझ्नुपर्ने हुन्छ।

त्यस्तै करिब ४५ प्रतिशत सभासद प्रदेशको सङ्ख्याका विषयमा मौन रहेको यो अध्ययनले देखाएको छ। यसको अर्थ के हुन सक्छ ? हामी जुन क्षेत्रमा बस्छौं, त्यस क्षेत्रप्रति सांसदहरूको आग्रह रहेको हुन सक्छ। भोलि उनीहरूले प्रतिनिधित्व गरेको क्षेत्र अर्को क्षेत्रमा जोडिन सक्छ। त्यस अर्थमा पनि अहिलेको परिस्थितिमा सभासदहरूले कुनै किसिमको 'रिस्क' लिन नखोजेका हुन सक्छन्। र, आफूभन्दा माथिको नेतृत्वलाई नै यो विषयको छिनोफानो गर्ने छुट दिएका हुन सक्छन्। यसका साथै सङ्घीयताको विषयमा छलफल गर्दा सामर्थ्य र पहिचानलाई जोडेर लैजाने भनिएको छ। सामर्थ्यको आधार अर्थराजनीति, साधन स्रोतको विषय हुन सक्छ तर ती विषयमा सभासदहरू पूर्ण जानकारी नभएका हुन सक्छन्। साथै यो तकनिकी विषय भएकाले पनि उनीहरू यसमा मौन रहेका हुन सक्छन्।

अध्ययनले सभासदहरूमा कतिपय विषयमा सैद्धान्तिक अन्याय रहेको देखाउँछ। पार्टीले आफ्नो नेता तथा कार्यकर्तालाई सङ्घीयतासँग जोडिएका विषयमा व्यापक हिसावले प्रशिक्षित गराउन सकेका छैनन्। यस हिसावले विषयहरूमा पूर्ण जानकारी नभइकन निर्णय लिन गाह्रो हुने भएकाले सभासदहरू कतिपय जटिल विषयमा मौन बसेका हुन सक्छन्। अधिल्लो संविधान सभा र अहिलेको संविधान सभाको चरित्रमा व्यापक फेरबदल आएको छ। जातीय विषयलाई त्यति धेरै उठान नगर्ने किसिमको जनमत अहिलेको संविधान सभामा देखिएको छ।

त्यस्तै नेपाली राजनीतिमा शब्दमा सहमति गर्ने तर त्यसलाई मूर्त रूप दिन र त्यसअनुसारको संस्था बनाउने कुरामा असहमति व्यक्त गर्ने प्रवृत्ति देखिन्छ। जस्तो सङ्घीयताको विषयमा दलहरूले सहमति जनाए तर कस्तो किसिमको सङ्घीयता भन्नेमा चाहिँ सहमति गर्न सकेनन्। यस हिसावले सङ्घीयता परिवर्तनका लागि महत्वपूर्ण छ भन्दाभन्दै पनि यसको जटिलतालाई आत्मसात गर्न नसकेको देखिन्छ। दलहरूले जनतालाई सात/सात वर्षमा पनि सङ्घीयताको विषय बुझाउन सकेनन्। त्यसैले पनि यसमा संशय बढी छ। यसको आवश्यकता र फाइदा होला तर आमजनताले यो के हो भनेर बुझ्न सकेका छैनन् अनि राजनीतिक नेतृत्वले यसको जटिलता आत्मसात गर्न सकेको छैन। यसको आवश्यकता र फाइदा बुझ्ने र बुझाउने काम राजनीतिक नेतृत्वको हो। आफ्ना नेता/कार्यकर्ताका साथै आमजनतालाई यी विषयमा जानकारी बनाउनु राजनीतिक दलहरूको दायित्व हो। त्यसैले आगामी दिनमा यी पक्षमा पनि ध्यान दिन जरुरी देखिन्छ।

आगामी दिनमा सामाजिक तथा राजनीतिक अवस्थामा व्यापक प्रभाव पार्ने सङ्घीयताको सवालमा जनप्रतिनिधिहरूले संविधान सभामा गरेको बहसले विशिष्ट अर्थ राख्छ। त्यसमाथि संविधानका अन्तर्वस्तु विशेषगरी राज्य पुनर्संरचनाको विषयमा दलहरूको आ-आफ्नै अडानका कारण संविधान निर्माण प्रक्रियाले निकास नपाएको अवस्थामा संविधान सभाभित्रको वास्तविक बहसलाई अध्ययनको हिसावले बाहिर ल्याउँदा यसले संविधान निर्माण प्रक्रियालाई सहजीकरण गराउँछ भन्ने हाम्रो मान्यता हो। यो अध्ययनले दलहरूको 'पोजिसन' बुझ्न त मद्दत पुग्ने नै छ साथै पहिचान र प्रतिनिधित्वका आधारमा सभासदहरूको धारणा बुझ्न पनि मद्दत पुग्नेछ। संविधान सभाभित्र विचारको हिसावले राज्य पुनर्संरचनाको विषयमा के/कस्तो प्रतिनिधित्व छ भन्ने कुरालाई पनि अध्ययनले देखाएको छ। अहिले मात्र नभएर यस किसिमको अध्ययन आगामी दिनमा समेत संविधान निर्माणका क्रममा भएको बहस र प्रक्रियालाई बुझ्न उपयुक्त सन्दर्भ सामग्री हुनेछ।

हरि शर्मा

एलायन्स फर सोसल डायलग (एएसडी)

अध्याय १

परिचय

राज्य पुनर्संरचना भन्नाले व्यवस्थापिका, कार्यपालिका, न्यायपालिकासहित सामाजिक, आर्थिक व्यवस्थाका साथै समग्र राजनीतिक र प्रशासनिक व्यवस्थाको पुनर्संरचना बुझाउँछ। 'वर्तमान सन्दर्भमा नेपालको हाल विद्यमान अन्तर्राष्ट्रिय सीमाभित्रका विभिन्न संरचनाका आन्तरिक सीमाहरू पुनः (विकास क्षेत्र, जिल्ला, गाउँ वा नगरहरू) निर्माण र रेखाङ्कन गरी नयाँ संरचनाहरूको निर्माण पुनर्संरचनाकै अर्थमा लिइन्छ' (संविधान सभा राज्यको पुनर्संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँट समिति, २०६६:९)।

पहिलो संविधान सभाअन्तर्गतको राज्य पुनर्संरचना समितिले नेपालको विद्यमान राज्य संरचनामा रहेका वर्गीय, जातीय, भाषिक, क्षेत्रीय, लैङ्गिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, राजनीतिकलगायत विभिन्न विभेद र असमानता समाप्त गर्दै भविष्यका सम्भावना र सम्भावित जनआकाङ्क्षाअनुसार नयाँ बनाउने कामलाई राज्यको पुनर्संरचनाका रूपमा व्याख्या गरेको छ। 'एकात्मक र केन्द्रकृत राज्यलाई सङ्घात्मक बनाउने वा सङ्घात्मक राज्यलाई केन्द्रीकृत बनाउने कार्य पनि पुनर्संरचना नै हो' (संविधान सभा राज्यको पुनर्संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँट समिति, २०६६:९)।

नेपालको सन्दर्भमा जनतादेखि राजनीतिज्ञसम्मले सङ्घीयतामा जाने विषयलाई नै राज्य पुनर्संरचना भनेर व्याख्या गर्ने गरेका छन्। त्यसैले यो अध्ययनमा राज्य पुनर्संरचना र सङ्घीयतालाई यही हिसावले व्याख्या गरिएको छ। नेपालमा २००८ सालमै नेपाल तराई कङ्ग्रेसले सङ्घीय राज्यको माग पहिलोपटक अघि सारेको पाइन्छ। पछि नेपाल सद्भावना परिषद्ले सङ्घीयताको मागलाई २०४० सालमा उठायो। त्यसो त विभिन्न समयमा भिन्दाभिन्दै राजनीतिक समूहले यो माग अघि नसारेका होइनन्। तर २०६० सालमा सशस्त्र द्वन्द्वको अवस्थामा नै नेकपा माओवादीले जातीय तथा क्षेत्रीय स्वायत्तताका आधारमा नौवटा स्वायत्त गणतन्त्र प्रदेशमा विभाजन गर्नुपर्ने प्रस्ताव ल्याएदेखि नेपालमा यो विषयमा पुनः चर्चा/परिचर्चा हुन थालेको हो।

यता, शान्तिपूर्ण संसदीय राजनीति गरेका नेपाली कङ्ग्रेस र नेकपा एमालेले पनि पार्टीभित्र यो विषयमा छलफल सुरु गरे। कङ्ग्रेसले २०६२ साल भदौमा भएको एघारौँ महाधिवेशनमा राज्यको पुनर्संरचना र समावेशी लोकतन्त्रमा जाने निर्णय लियो भने एमालेले २०६३ साउनमा राज्यको पुनर्संरचनासम्बन्धी अवधारणा नै प्रस्तुत गर्‍यो। कङ्ग्रेस र एमालेले राज्य पुनर्संरचना गर्ने बताए पनि यसको आधार र अन्य विषयमा उतिबेला विस्तृत व्याख्या गरेनन्।

२०६३ साल माघमा भएको मधेस आन्दोलनलाई मत्थर पार्न प्रधान मन्त्री गिरिजाप्रसाद कोइरालाले देशबासीको नाममा सम्बोधन गर्दै सङ्घीयतामा जाने र त्यसलाई अन्तरिम संविधानमा नै उल्लेख गर्ने घोषणा गरे। लगत्तै अन्तरिम संविधान संशोधन गर्दै 'सङ्घीय शासन प्रणालीसहितको र अग्रगामी पुनर्संरचना गरिनेछ' (नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३: ५४) उल्लेख गरियो। यसरी संविधानमा नै समावेश गरेर राज्यले पनि सङ्घीयता स्वीकार गरेको पाइन्छ।

त्यसपछि २०६४ साल चैतमा भएको पहिलो संविधान सभा निर्वाचनका क्रममा भने दलहरूले चुनावी घोषणापत्रमार्फत सङ्घीय स्वरूपको खाका प्रस्तुत गरे। कङ्ग्रेसले बहुलवादमा आधारित सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको प्रस्ताव राख्दै 'प्रदेश रचनाको प्रमुख आधारहरू नेपालको राष्ट्रिय अखण्डता, भौगोलिक अवस्थिति र अनुकूलता, जनसङ्ख्या, प्राकृतिक स्रोत र आर्थिक सम्भाव्यता, प्रदेशहरूको अन्तरसम्बन्ध, भाषिक, जातीय एवम् सांस्कृतिक सघनता, राजनीतिक/प्रशासनिक सम्भाव्यता आदि हुनेछ' (नेपाली कङ्ग्रेस २०६४: ११) भनी उल्लेख गर्‍यो। पछि संविधान सभाअन्तर्गतको राज्य पुनर्संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँट समितिले बारम्बार आग्रह गर्दा पनि कङ्ग्रेसले पार्टीको धारणा लिखितरूपमा भने पेश गरेन। यद्यपि कङ्ग्रेसबाट सभासद् नरहरि आचार्यले व्यक्तिगत धारणा भन्दै संविधान सभामा प्रस्ताव दर्ता गराएका थिए।

एमालेले पनि सङ्घात्मक प्रणाली स्वीकार गर्दै त्यसका आधार तोक्यो। मुलुकमा जातीय, भाषिक, सांस्कृतिक र भौगोलिक विशिष्टताका आधारमा सङ्घीय संरचना विकास गरिने उसले बतायो। 'यस्तो संरचना निर्माण गर्दा जातिगत सघनता, भाषिक एकरूपता र सांस्कृतिक विशेषता, ऐतिहासिकता र विशिष्ट भौगोलिक क्षेत्रलाई सकेसम्म एउटै एकाइमा आबद्ध गर्ने नीति अवलम्बन गरिने' (नेकपा एमाले २०६४: २०) एमालेले घोषणापत्रमा उल्लेख गर्‍यो। 'सङ्घीय प्रदेश र स्थानीय एकाइहरूको राजनीतिक र प्रशासनिक सिमाना र संरचना निर्माण गर्दा भौगोलिक अवस्थिति, जनसङ्ख्या र जातिगत बसोबासको अवस्था, मातृभाषा र भाषा प्रयोगको अवस्था, सांस्कृतिक विशेषता, प्रशासनिक सुगमता, आर्थिक-सामाजिक अन्तरसम्बन्ध र सामर्थ्य- सम्भाव्यता, प्राकृतिक स्रोत र साधनको उपलब्धता तथा ऐतिहासिकतालाई आधार बनाइनेछ। त्यस्ता सङ्घीय एकाइहरूको नामाकरण उनीहरूको जातीय, भाषिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक पहिचान खुल्ने हिसावले गरिनेछ' (नेकपा एमाले २०६४: २०)।

एमालेले सङ्घीय संरचनाका आधार प्रस्तुत गरे पनि घोषणापत्रमा प्रदेशहरूको सङ्ख्या तथा स्वरूप भने उतिबेला तोकेन। पछि एमालेले पहिलो संविधान सभामा लिम्बुवान, किराँत, विराट, मिथिला, भोजपुरा, सुनकोशी, ताम्सालिङ, नेवा, तमुवान, मगरात, गण्डकी, लुम्बिनी, थरुहट, खप्तड र कर्णाली गरी १५ प्रदेश प्रस्ताव गरेको थियो।

माओवादीले भने पहिलो संविधान सभाको निर्वाचनमा ११ प्रदेशको अवधारणा ल्यायो। 'जातीय बनेट, भौगोलिक अनुकूलता, भाषिक आधार, आर्थिक सम्भावना आदि ख्याल गर्दै ११ स्वायत्त गणतन्त्र राज्य र तीभिन्न अरू थप उपस्वायत्त राज्य वा एकाइमा विभाजन गर्न सकिने' (नेकपा माओवादी, २०६४:२१) माओवादी प्रस्ताव थियो। क्षेत्रीय आधारमा गठन गरिएका सेती-महाकाली राज्य र भेरी-कर्णाली राज्य हुन् भने जातीय आधारमा मगरात, थारुवान, तमुवान, नेवा, ताम्सालिङ, किराँत, लिम्बुवान, कोचिला र मधेस हुन्। यीमध्ये मधेसभिन्न भाषिक आधारमा मिथिला, भोजपुरा र अवध उप-राज्य निर्माण गर्ने (नेकपा माओवादी २०६४:२१) माओवादी प्रस्ताव थियो।

सशस्त्र द्वन्द्वको समयमा माओवादीले ल्याएको नौ वटा स्वायत्त प्रदेशसहितको प्रस्तावलाई संशोधन गरी यो प्रस्ताव अधि सारेको थियो। त्यतिखेर प्रस्ताव गरिएको किराँत प्रदेशलाई लिम्बुवान र किराँत गरी दुई प्रदेशमा विभाजन गर्‍यो भने त्यतिखेरको मधेस प्रदेशबाट कोचिलालाई अलग्गै स्वायत्त प्रदेश बनायो। उसबेला मधेसअन्तर्गत राखिएको चितवन

जिल्लालाई ताम्सालिङ प्रदेशमा समेट्यो । त्यतिमात्र होइन, मधेस प्रान्तभित्रै भाषिक आधारमा मिथिला, भोजपुरा र अवध तीन उपराज्य पनि प्रस्ताव गर्‍यो । मधेसी र लिम्बुवान आन्दोलनको प्रभावस्वरूप माओवादीले पहिलो संविधान सभाको चुनावमा आफ्नो सङ्घीय मोडलको पूर्ववर्ती अवधारणा परिवर्तन गरेको देखियो (पाठक २०६७:२) । पछि ०६६ भदौ १८ गते संविधान सभाअन्तर्गतको राज्यको पुनर्संरचना समितिमा माओवादीले १३ वटा प्रदेशको खाका प्रस्तुत गर्‍यो ।

मधेसी जनअधिकार फोरम नेपालले राज्य पुनर्संरचनाको सन्दर्भमा मधेसलाई एक स्वायत्त राजनीतिक प्रशासनिक प्रदेश बनाउनुपर्ने माग गर्‍यो । पहिलो संविधान सभाको घोषणापत्रमा 'मधेस : स्वायत्त प्रदेश' (मजफो नेपाल, २०६४:२) हुनुपर्ने प्रस्ताव ल्यायो । फोरमले 'मधेस प्रदेश' को माग राख्दा 'मधेसी जातीय राज्य' को सोच नराखी क्षेत्रीय आधारमा मधेस प्रदेशको गठनमा जोड दिने घोषणापत्रमा नै उल्लेख गर्‍यो । तराई-मधेस लोकतान्त्रिक पार्टी (तमलोपा) ले पनि समग्र मधेस एक प्रदेशको प्रस्ताव अघि सार्‍यो । 'राज्य पुनर्संरचनाको सन्दर्भमा हामी उत्तरतर्फ चुरे पर्वत र दक्षिणको भारतीय सीमाबीचको पूर्वदेखि पश्चिमसम्म फैलिएको भू-भाग तराई मधेसको एक राजनीतिक प्रशासनिक प्रदेशका रूपमा एकबद्ध मधेसको प्रवल पक्षपाती हौं । हालको मधेसको विद्यमान जनसाङ्ख्यिक रूपान्तरणलाई विचार गर्दा विखण्डित मधेसको कुनै पनि प्रदेश वा राज्य गैरमधेसीको निर्णायक प्रभावबाट मुक्त हुन सक्दैन । त्यसैले एक मधेस एक प्रदेशको विकल्प छैन (तमलोपा २०६४:९) ।

यसरी पहिलो संविधान सभामा दलहरूले आ-आफ्नै प्रस्ताव अघि सारे । राज्य पुनर्संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँटबारे समितिमा छलफल भए पनि सहमति हुन सकेन । राजनीतिक दलबीच सहमति नहुँदा र अन्तरिम संविधानअनुसार अघि बढ्न खोज्दा पनि यस समितिका काम प्रभावित हुन पुग्यो । अन्तरिम संविधानमा राज्यको पुनर्संरचनाका लागि सुझाव दिन सरकारले एक उच्चस्तरीय आयोग गठन गर्ने प्रावधान भएकाले त्यसअनुसार २०६६ साल वैशाख १४ गते गणेशमान गुरुङको अध्यक्षतामा पुनर्संरचना आयोग गठन पनि गरियो । आयोगको कार्यक्षेत्र, कार्यविधि, आयोगका सदस्यको प्रतिनिधित्व र पूर्णताका बारेमा उल्लेख नभएपछि र दलबीच विवाद भएकाले यस आयोगले काम गर्न सकेन' (केसी र पाठक, २०६७: १) ।

यता संविधान सभाको राज्य पुनर्संरचना समितिमा करिब १३ महिना छलफल भए पनि सहमति हुन सकेन । सहमितिका लागि गरिएका बारम्बारका प्रयास असफल भएपछि अन्ततः समितिले पहिचान र सामर्थ्यलाई मुख्य आधार बनाउँदै २०६६ साल माघ १० गते १४ प्रदेश (लिम्बुवान, मिथिला-भोजपुरा-कोच-मधेस, किराँत, सुनकोशी, शेर्पा, ताम्सालिङ, नेवा, नारायणी, तमुवान, मगरात, लुम्बिनी-अवध-थारूवान, कर्णाली, जडान र खप्तड) को खाका संविधान सभामा पेश गर्‍यो ।

'विशेषगरी समितिको बैठकमा माओवादीले अघि सारेको प्रस्तावमा एमालेले सहमति जनाएपछि १४ प्रदेशको खाका बहुमतले पारित भएको थियो । पछि माओवादीले जातीय पहिचानका आधारमा प्रदेश निर्माण हुनुपर्ने भन्दै त्यही १४

१ पहिचानको आधारअन्तर्गत जातीय/समुदाय, भाषिक सांस्कृतिक, भौगोलिक/क्षेत्रगत निरन्तरता एवम् ऐतिहासिक निरन्तरता रहेका छन् । आर्थिक अन्तरसम्बन्ध, पूर्वाधार विकासको अवस्था र सम्भावना, प्राकृतिक साधन र स्रोतको उपलब्धता र प्रशासनिक सुगमतालाई सामर्थ्यको आधारका रूपमा लिइएको छ ।

प्रदेशमा जोड दियो भने एमालेले थोरै प्रदेश हुनुपर्ने माग गर्‍यो । कङ्ग्रेस र एमालेलगायत दलले पहिचान, सामर्थ्य र भौगोलिक सुगमतालाई जोड दिनुपर्ने बताउँदै समितिबाट पारित प्रस्तावले सामर्थ्य र पहिचान जोड्न नसकेको तर्क गरे' (पाठक र केसी, सन् २०१४:१६) ।

त्यसैबीच गठित राज्य पुनर्संरचना उच्चस्तरीय सुझाव आयोगले जातीय आधारमा ११ प्रदेश निर्माण हुनुपर्ने खाका दियो भने केही सदस्यको फरक मतको अर्को प्रस्तावचाहिँ ६ प्रदेशको थियो ।^२ '२०६९ वैशाखमा आइपुग्दा एमाओवादीले ११ प्रदेश हुनुपर्ने अडान लिएका थिए भने कङ्ग्रेस-एमालेले ७ प्रदेशको प्रस्ताव अघि सारेका थिए' (पाठक र केसी, सन् २०१४:१६) । पछि ०६९ जेठ २ मा दलबीच ११ वटा बहुजातीय प्रदेश बनाउने अनौपचारिक सहमति भएको थियो । 'तर त्यो सहमतिमा दलहरू टिक्न नसकेकै कारण संविधान नै नबनाई त्यसको १२ दिनपछि जेठ १४ मा संविधान सभा विघटन हुन पुगेको हो' (पाठक र केसी, सन् २०१४:१७) ।

तत्कालीन प्रधान मन्त्री बाबुराम भट्टराईले दोस्रो संविधान सभा चुनावको मिति घोषणा गरे । तर कङ्ग्रेस, एमालेलगायतका दलले उनको नेतृत्वमा चुनावमा जान मानेनन् । २०६९ फागुन ३० गते प्रमुख दलबीच प्रधान न्यायाधीश खिलराज रेग्मीको नेतृत्वमा चुनावी सरकार बनाउने लिखित सहमति भयो । रेग्मी सरकारले २०७० मङ्सिर ४ मा संविधान सभाको दोस्रो निर्वाचन गरायो ।

दोस्रो संविधान सभाको चुनावका क्रममा ल्याएको घोषणापत्रमा भने कङ्ग्रेसले ७ प्रदेश प्रस्ताव गर्‍यो । 'प्रदेशहरू निर्माणका लागि नेपाली कङ्ग्रेसले ७ प्रदेश प्रस्ताव गरेको छ । आदिवासी, जनजाति, मधेसी, थारूलगायत सबै जनतासँगको सघन संवादको यो प्रक्रियाबाट पहिचान भेटिने, जातीय द्वन्द्व मेटिने अर्थात् सबैलाई मान्य हुने प्रदेश रचनाको प्रस्ताव संविधान सभामा नेपाली कङ्ग्रेसले प्रस्तुत गर्नेछ' (नेपाली कङ्ग्रेस, २०७०: १७) ।

एमाले पनि दोस्रो संविधान सभाको चुनावमा आइपुग्दा सात प्रदेशमै आइपुग्यो । 'बहुपहिचानसहितका सात वटा सङ्घीय प्रदेश हुनेछन् । प्रत्येक सङ्घीय प्रदेश साभा र मिश्रित बसोबास तथा जनताको समान अधिकार सुनिश्चिततासहितको हुनेछ । प्रदेशहरूको नामाकरण प्रदेश सभाले गरेबमोजिम हुनेछ' (नेकपा एमाले २०७०: २२) ।

एमओवादीले ११ प्रदेशको अवधारणा ल्यायो । 'नेपालको एकात्मक राज्यलाई पुनर्संरचना गरी जाति, भाषा र क्षेत्रका 'पहिचान' र आर्थिक अन्तरसम्बन्ध, पूर्वाधार विकास, प्राकृतिक साधन स्रोत र प्रशासनिक सुगमताका 'सामर्थ्य' का आधारमा ११ स्वायत्त प्रदेशमा विभाजन गरिनेछ । १. लिम्बुवान, २. किराँत, ३. ताम्सालिङ, ४. नेवाः, ५. तमुवान, ६. मगरात, ७. भेरी-कर्णाली, ८. सेती-महाकाली, ९. थारुवान, १०. मधेस, ११. कोचिला । प्रदेशहरूको यथार्थ सीमाङ्कन राज्य पुनर्संरचना आयोगको सिफारिसमा गरिनेछ' (एमओवादी, २०७०: ११) ।

मधेसवादी दलमध्ये केही समग्र मधेस एक प्रदेश र केहीले दुईटा प्रदेश बनाउन सकिने धारणा अघि सारेका छन् । फोरम नेपालले समग्र मधेस एक प्रदेशको अवधारणा ल्याउँदै घोषणापत्रमा भनेको छ- 'राज्यको पुनर्संरचनाको सन्दर्भमा हामी मधेसलाई पहिचान र आत्मनिर्णयको अधिकारसहित स्वायत्त मधेस प्रदेशको रूपमा एकताबद्ध राख्ने पक्षमा छौं' (मजफो नेपाल, २०७० : १४) ।

२ राज्य पुनर्संरचना उच्चस्तरीय सुझाव आयोगका संयोजक मदन परियारसहितका बहुमत सदस्यले ११ प्रदेशको सुझाव दिएका थिए भने आयोग सदस्य रमेश ढुङ्गेलको अगुवाईमा ६ प्रदेशको फरक मतको प्रस्ताव पेश गरिएको थियो ।

तमलोपाले पनि समग्र मधेस एक प्रदेशको प्रस्ताव गर्दै घोषणापत्रमा उल्लेख गर्‍यो, 'खासगरी तराई मधेसमा थारू र मधेसी जनताको स्वशासन स्थापित गर्न सम्पूर्ण तराई मधेसलाई 'स्वायत्त तराई मधेस प्रदेश' स्थापनाका साथै पहाडका आदिवासी जनजाति जनताको स्वशासन स्थापित गराउन अन्य पहिचानसहितको प्रदेशको निर्माण पार्टीको मूल लक्ष्य हो' (तमलोपा २०७०:२१) ।

तराई मधेस सद्भावना पार्टी नेपालले पनि समग्र मधेस एक प्रदेश नै हनुपर्ने प्रस्ताव गर्‍यो । 'चुरेलगायत भित्री मधेसका सम्पूर्ण भूभागदेखि दक्षिणमा भारत सीमासम्म पूर्वमा मेचीदेखि पश्चिममा महाकालीसम्म समग्र मधेस स्वायत्त प्रदेश र त्यसबाहेकका अन्य प्रदेश जातीय पहिचानसहितका प्रदेश हुनेछन् । समग्र मधेस स्वायत्त प्रदेशको नामाकरण गर्दा मधेस थरुहट मुस्लिम प्रदेश राख्नु उपयुक्त हुनेछ' (तमसपा नेपाल, २०७० : ४) ।

फोरम लोकतान्त्रिकले भने मधेस-तराईमा दुई प्रदेशको प्रस्ताव गर्‍यो । 'मधेस-तराईमा स्वायत्त मधेस प्रदेश र स्वायत्त थरुहट प्रदेश गरी दुई प्रदेशको पक्षमा हामी आफ्नो अभिमत र अडान सार्वजनिक गर्न चाहन्छौं । यस प्रयोजनका निम्ति पहिलो संविधान सभा कालमा उच्चस्तरीय राज्य पुनर्संरचना आयोगद्वारा प्रस्तावित दस प्रदेशको प्रस्तावलाई हाम्रो पार्टी समर्थन गर्छ' (मजफो नेपाल लोकतान्त्रिक, २०७०: ११) ।

सद्भावना पार्टीले पनि मधेसमा दुई प्रदेशसम्म बनाउन सकिने प्रस्ताव गर्‍यो । 'मेचीदेखि महाकालीसम्म मधेसका जनता सहमत भए सम्पूर्ण मधेस एवम् प्रदेश बनाउने आमसहमति हुन नसके नारायणीदेखि पूर्व एउटा र नारायणीदेखि पश्चिम एउटा गरी दुई प्रदेशसम्म गर्न सकिन्छ' (सद्भावना पार्टी २०७०: ६) ।

राष्ट्रिय मधेस समाजवादी पार्टीले भने पहिचान र सामर्थ्यका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हनुपर्ने बताए पनि प्रदेशको सङ्ख्याको विषयमा भने मौन रह्यो । 'आत्मनिर्णयको अधिकार एवम् पहिचानसहित स्वायत्त मधेस प्रदेशसहितका प्रदेशहरूको निर्माण रामसपाको सङ्घीयतासम्बन्धी आधारविन्दु हो' (रामसपा २०७०:१२) ।

दोस्रो संविधान सभामा दलबीच आ-आफ्नो घोषणापत्रका आधारमा बहस भए पनि पहिलोमा भैँँ सहमति जुट्नचाहिँँ सकेन । कङ्ग्रेसले २०७१ असोज २५ गते पहिचान र सामर्थ्यलाई आधार बनाउँदै विद्यमान जिल्ला नटुक्रने गरी ६ प्रदेश र त्यसको विकल्पमा ७ प्रदेश बनाउन सकिने प्रस्ताव ल्यायो । कात्तिक १७ गते कङ्ग्रेस, एमाले, राप्रपा, बहुजन पार्टीसहित दुई स्वतन्त्र सभासद्ले ७ प्रदेश (कोशी, जनकपुर, वागमती, गण्डकी, लुम्बिनी, कर्णाली र सुदूरपश्चिम) को साभा प्रस्ताव संविधान सभान्तर्गतको संवैधानिक राजनीतिक संवाद तथा सहमति समितिमा बुझाए । यो प्रस्तावको पक्षमा दुई तिहाई बहुमत रह्यो ।

मधेसी जनअधिकार फोरम नेपालले मङ्सिर १४ गते ९ प्रदेशको प्रस्ताव अघि साऱ्यो । जसमा मधेसमा एकल प्रदेश र पहाडमा ८ प्रदेश बनाउने छ । त्यसको तीन दिनपछि सङ्घीय समाजवादी पार्टीले जातीय आधारमा राज्य पुनर्संरचना हनुपर्ने माग गर्दै ११ प्रदेशको प्रस्ताव अघि साऱ्यो । एमाओवादीले पनि त्यसअघि नै भदौमा संवाद समितिलाई यस्तै प्रस्ताव बुझाएको थियो । 'प्रदेशहरूको सङ्ख्या, भूगोल वा सीमाङ्कन र नामाकरणबारे राज्य पुनर्संरचना समिति र राज्य पुनर्संरचना आयोगको निष्कर्षलाई मूलरूपमा पक्रँदै त्यसैको वरिपरि रहेर सहमति जुटाउन उपयुक्त हुन्छ', एमाओवादी प्रस्तावमा उल्लेख थियो । समितिले १४ र आयोगले जातीय क्षेत्रीय आधारमा १० प्रदेश र एक गैरभौगोलिक गरी ११ प्रदेश प्रस्ताव गरेको थियो । पछिल्लो समय एमाओवादीले आयोगले भनेभैँँ १० प्रदेश हनुपर्ने अडान राख्दै आएको छ ।

त्यसो त विभिन्न राजनीतिक दलले आ-आफ्नो प्रस्ताव संवाद समितिमा पठाए भने संवाद समितिले यी सबै प्रस्तावलाई मङ्सिर २४ मा संविधान सभासमक्ष पेश गरेको छ। यी सबै प्रस्ताव केलाउँदा संविधान सभामा प्रदेश निर्माणको विषयमा जातीय, गैरजातीय र क्षेत्रीय हिसावले प्रदेश निर्माण हुनुपर्ने विचारबीच टकराव देखिन्छ। प्रमुख तीन दलमध्ये कङ्ग्रेस र एमालेले गैरजातीय आधारमा र एमाओवादीले जातीय आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने अडान लिँदै आएका छन्। यद्यपि तीनवटै दलले सामर्थ्य र पहिचानको आधारमा प्रस्ताव ल्याएको जिकीर गर्दै आएका छन्। त्यस्तै क्षेत्रीय आधारमा मधेसमा एकल प्रदेश बनाउनुपर्ने धारणा पनि मधेसकेन्द्रित दलहरूको छ। साथै सङ्घीयताको विपक्षमा रहेको राप्रपा नेपालको भिन्नो मत पनि संविधान सभामा छ।

यो सन्दर्भमा राज्य पुनर्संरचनाको विषयमा संविधान सभामा व्यक्त सभासदहरूको धारणालाई आधार बनाएर यो अध्ययन गरिएको छ। अध्ययनलाई चार खण्डमा विभाजन गरिएको छ। पहिलो खण्डमा परिचय, दोस्रोमा अध्ययन विधिबारे उल्लेख छ। त्यसैगरी तेस्रोमा अध्ययनको तथ्य तथा विश्लेषण र चौथो खण्डमा निष्कर्ष प्रस्तुत छ।

अध्याय २

अध्ययन विधि

अधिल्लो संविधान सभाअन्तर्गतको राज्यको पुनर्संरचना एवम् राज्य शक्तिको बाँडफाँट समितिको प्रतिवेदन अध्ययन गरी दोस्रो संविधान सभाको संविधान अभिलेख अध्ययन तथा निक्कील समितिले संविधान सभालाई प्रतिवेदन बुझाएको थियो। यो प्रतिवेदनमाथि संविधान सभाको पूर्ण बैठकमा २०७१ जेठ १५ देखि जेठ २७ गतेसम्म छलफल भएको थियो।

छलफलका क्रममा ३ सय ८९ जना सभासदले धारणा व्यक्त गरेका थिए। यो प्रतिवेदनमाथि छलफल हुँदा संविधान सभामा २६ जना सभासद मनोनयन नभएका कारण ५ सय ७५ सभासद थिए। यस हिसावले अध्ययनमा ५ सय ७५ मध्ये ३ सय ८९ सभासद समेटिएका छन्।

सभासदहरूले व्यक्त गरेका धारणालाई व्यवस्थापिका-संसद सचिवालयले टिपोट गरेको थियो जुन टिपोटमा संसद सचिवालयका महासचिव मनोहरप्रसाद भट्टराईले हस्ताक्षर गरेका छन्। यस हिसावले सभासदले व्यक्त गरेका धारणाको आधिकारिक दस्तावेज यही टिपोट भएका कारण यही दस्तावेजलाई आधार बनाउँदै यो अध्ययन गरिएको हो।

दस्तावेजमा उल्लेख भएका सभासदहरूको विचारलाई विश्लेषण गर्नका लागि १५ वटा सूचक बनाइयो। जसअनुसार सभासदको पार्टी, सभासदको किसिम (प्रत्यक्ष कि समानुपातिक), सभासदले प्रतिनिधित्व गर्ने जिल्ला, सभासदको पार्टीमा जिम्मेवारी (पदाधिकारी, केन्द्रीय सदस्य र अन्य), सभासदको जातीय समूह छन्।

त्यस्तै सभासदले राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा व्यक्त गरेका धारणा (सामर्थ्य, पहिचान, दुवै, मौन), प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा सभासदहरूले व्यक्त गरेका धारणा, सभासदको धारणा पार्टी लाइनसँग मिल्दोजुल्दो भए/नभएको (यसमा संविधान सभा निर्वाचनको क्रममा पार्टीहरूले ल्याएको घोषणापत्रलाई आधार बनाइएको थियो।), प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा विकल्प दिए/नदिएको, विकल्प दिएको भए कति सङ्ख्याको विकल्प दिएको, प्रदेशको नामाकरणको आधार, मधेसमा एकल वा बहुप्रदेशको विषयमा धारणा, सहमति वा प्रक्रियामध्ये कसरी अधि बढ्ने, जातीय अग्राधिकार र आत्मनिर्णयको अधिकारका विषयमा सभासदहरूको धारणा अध्ययनका अन्य सूचक थिए।

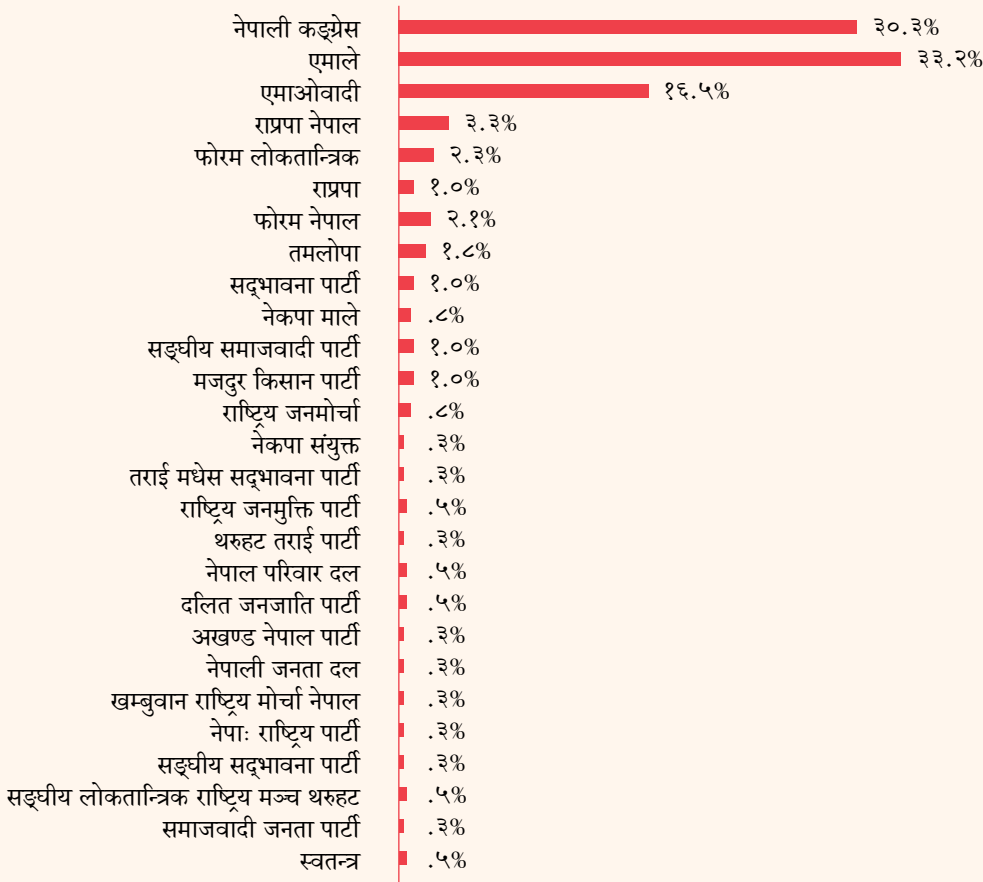
यसरी निर्धारण गरिएको सूचकअन्तर्गत विभिन्न विकल्प राखी सभासदहरूको धारणाको टिपोटलाई 'क्वान्टीफाइ' गरिएको थियो । १५ वटा सूचक उल्लेख गर्दै निश्चित किसिमको फारम बनाइयो । र, हरेक सभासदको धारणालाई एक/एक गरी विभिन्न १५ वटा सूचकअन्तर्गत भरियो । यसरी भरिएको फारमलाई सोसल साइन्स फर स्ट्याटिस्टिकल प्याकेज (एसपिएसएस) सफ्टवेयरमा राखी विश्लेषण गरिएको हो ।

अध्याय ३

तथ्य तथा विश्लेषण

विभिन्न दलका सभासद्को सहभागिता

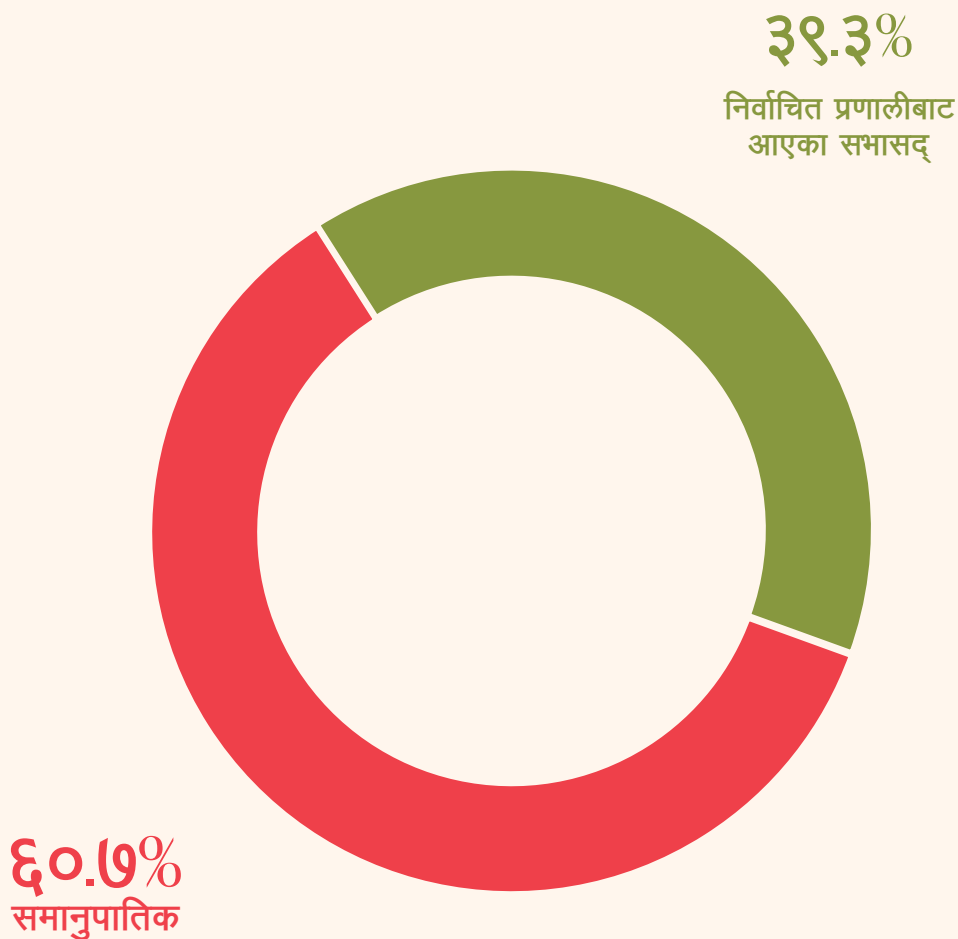
राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिने सभासद्मा सबैभन्दा धेरै एमालेका छन् । एमालेका ३३.२ प्रतिशत, नेपाली कङ्ग्रेसका ३०.३ प्रतिशत र एमाओवादीका १६.५ प्रतिशत सभासद्ले राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिए ।

चित्र १ : दलीय सहभागिता

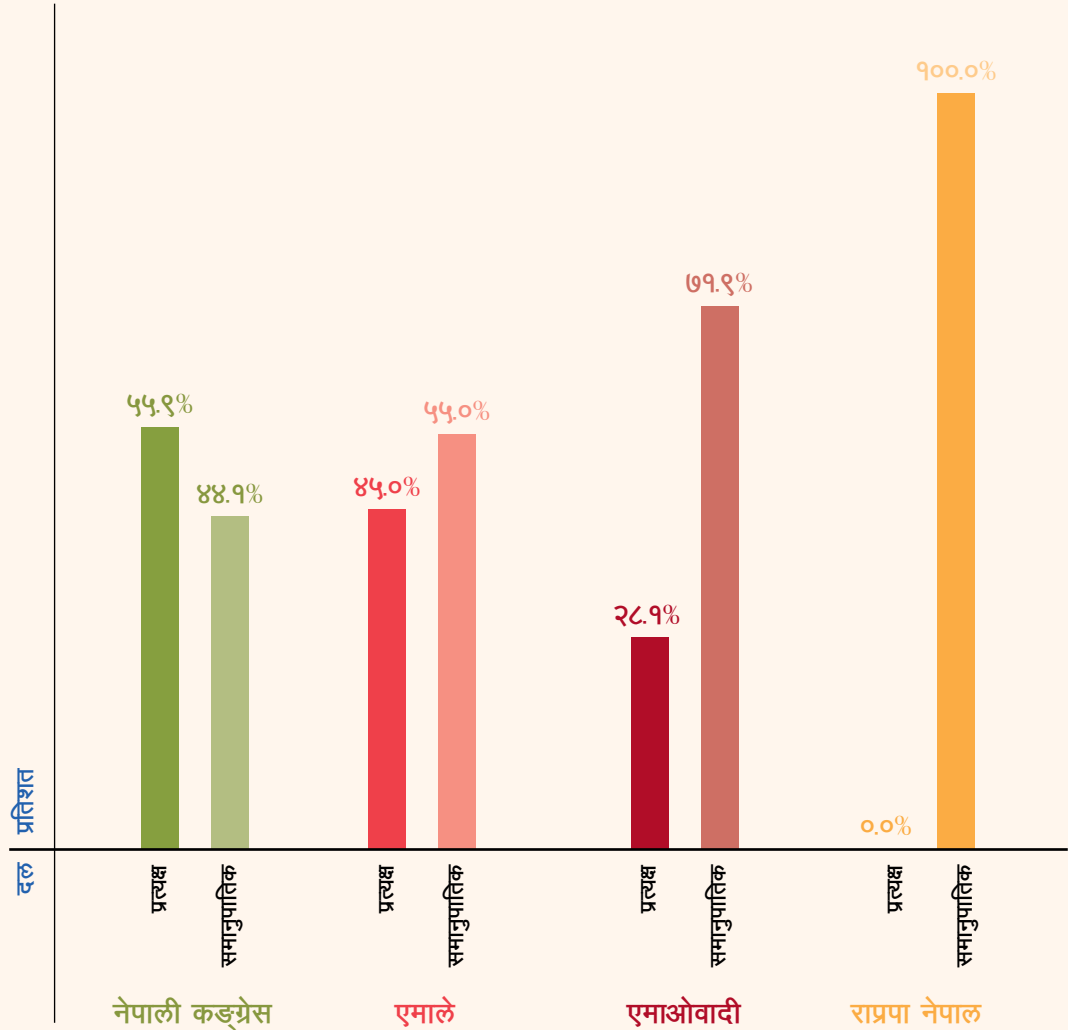
प्रत्यक्ष र समानुपातिक सभासद्को सहभागिता

राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिनेमा समानुपातिकका ६०.७ प्रतिशत र प्रत्यक्ष निर्वाचित प्रणालीबाट सभासद् भएकाहरू ३९.३ प्रतिशत छन् ।

चित्र २ : प्रत्यक्ष र समानुपातिक सभासद्को सहभागिता

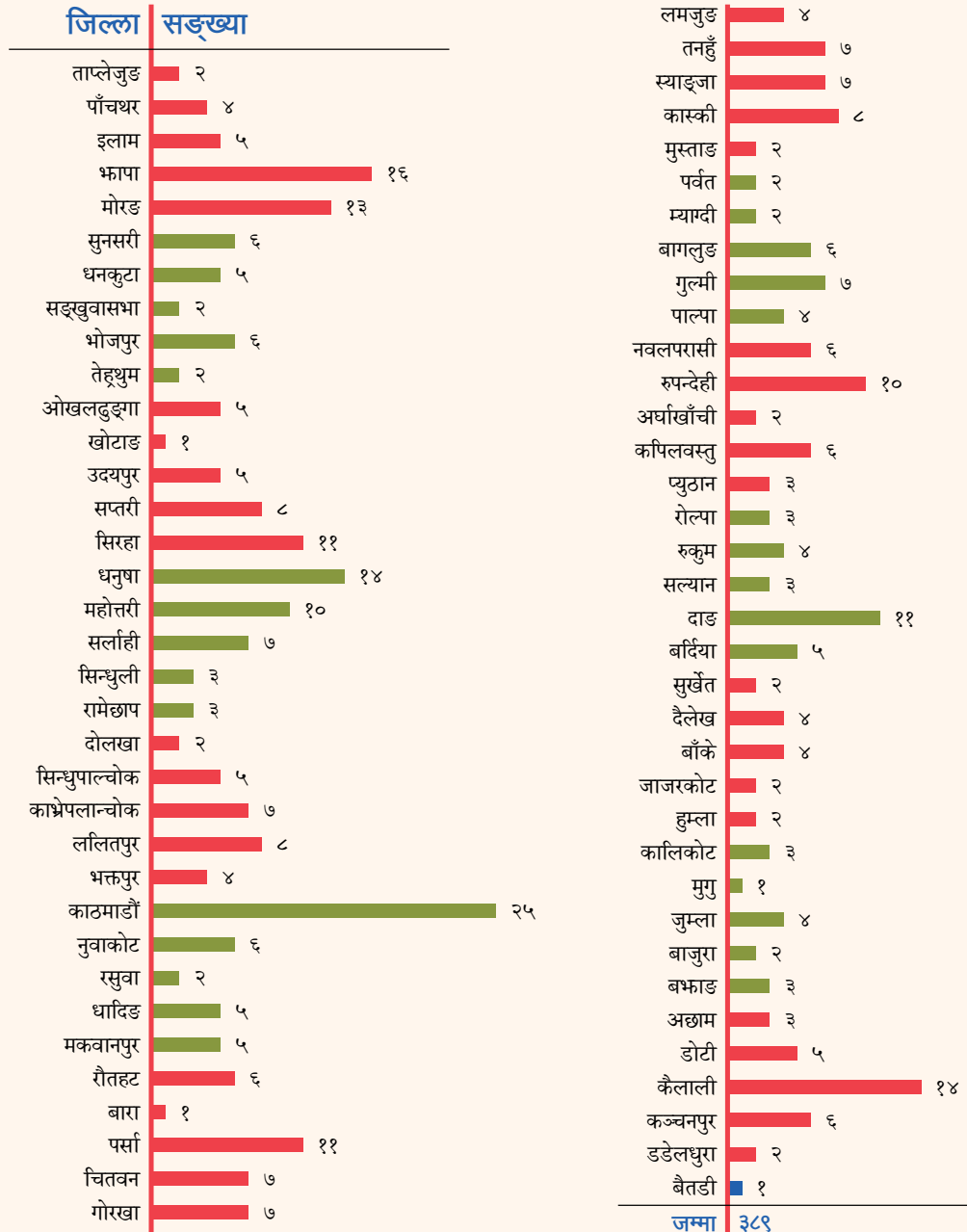
राज्य पुनर्संरचनाको धारणा राख्नेहरूमा नेपाली कङ्ग्रेसका प्रत्यक्षतर्फका ५५.९ प्रतिशत सभासद् छन् भने समानुपातिकतर्फका ४४.१ प्रतिशत सभासद् छन्। एमालेबाट भने बहसमा भाग लिनेहरूमा ४५ प्रतिशत प्रत्यक्षतर्फका र ५५ प्रतिशत समानुपातिकतर्फका छन्। त्यस्तै एमाओवादीको २८.१ प्रतिशत प्रत्यक्षतर्फका र ७१.९ प्रतिशत समानुपातिकतर्फका सभासद्ले राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिए। (अन्य दलको विस्तृत विवरणका लागि अनुसूचीको तालिका १७ हेर्नुहोला।)

चित्र ३ : राज्य पुनर्संरचनाको छलफलमा भाग लिएका प्रत्यक्ष र समानुपातिक सभासद्को अवस्था

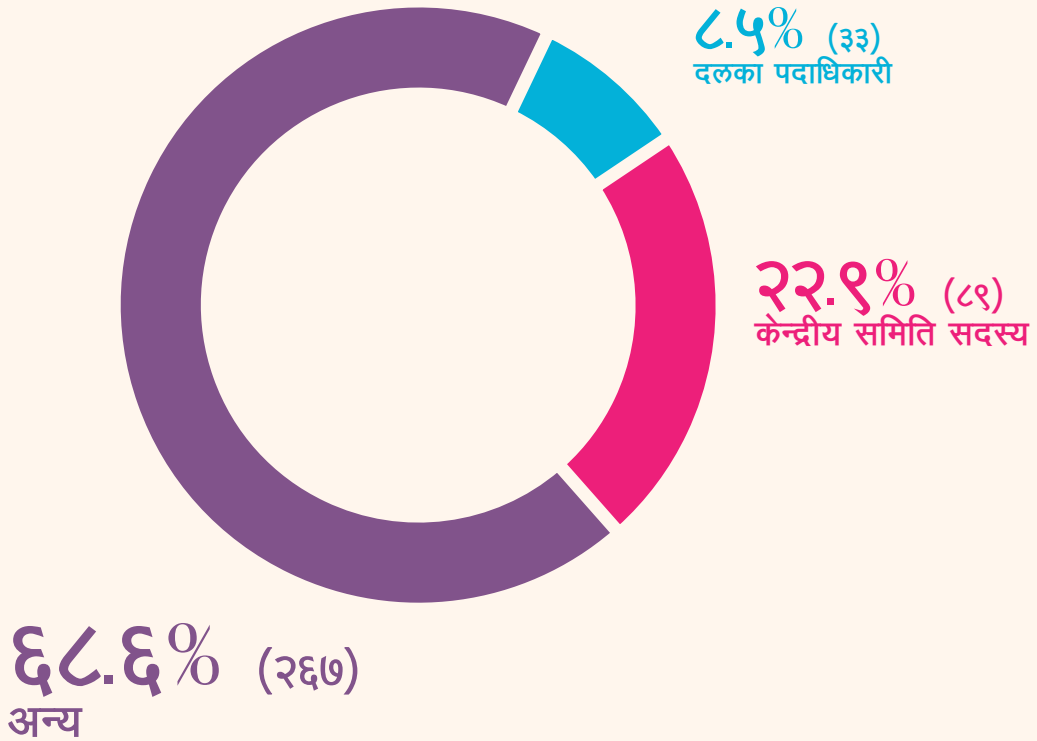
जिल्लागत सहभागिता

जिल्लागत सहभागिताका हिसावले हेर्ने हो भने सबैभन्दा बढी काठमाडौंका सभासदको सहभागिता देखिन्छ। राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिनेमध्ये ६.४ प्रतिशत सभासद काठमाडौं जिल्लाका मात्रै छन्।

चित्र ४ : विभिन्न जिल्लाका सभासदको सहभागिता

दलीय जिम्मेवारी र छलफलमा सहभागिता

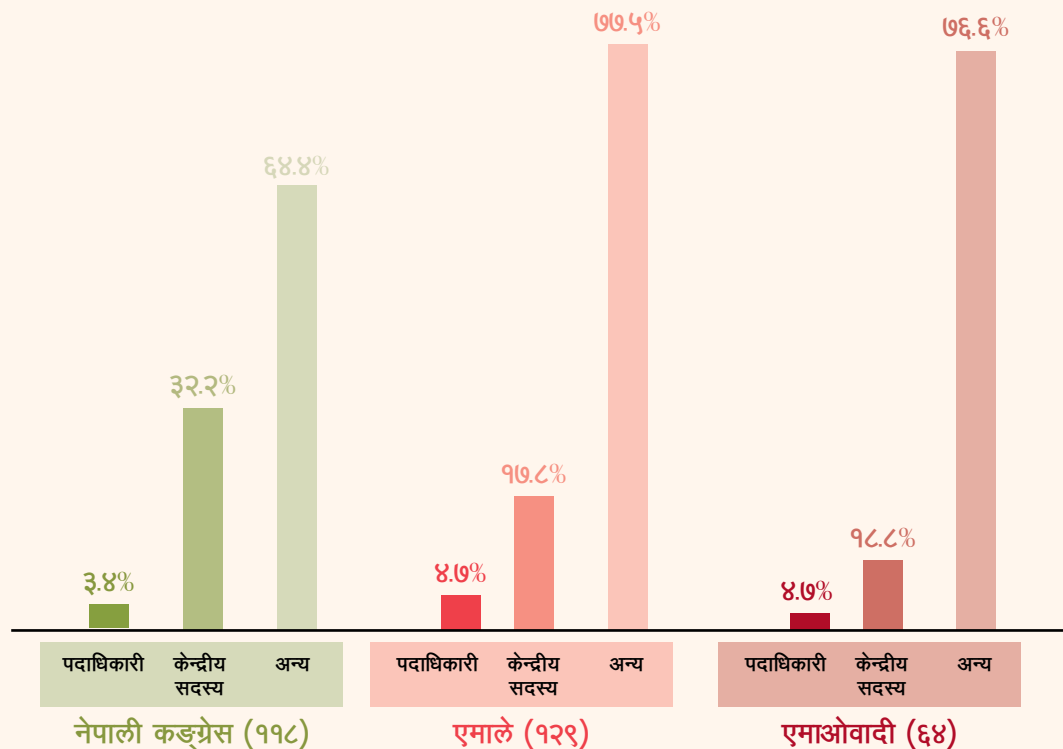
चित्र ५ : दलका पदाधिकारी, केन्द्रीय सदस्य र अन्य पदमा रहेका सभासद्को सहभागिता

राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिनेहरूमा दलको पदाधिकारी तहमा रहेका ८.५ प्रतिशत छन् भने केन्द्रीय कमिटी तहमा २२.९ प्रतिशत छन् । अन्य भने ६८.६ प्रतिशत छन् ।

राज्य पुनर्संरचनाको विषयमा छलफलमा भाग लिएकामध्ये नेपाली कङ्ग्रेसका ३.४ प्रतिशत सभासद् दलका पदाधिकारी थिए भने केन्द्रीय सदस्यको सङ्ख्या ३२.२ प्रतिशत थियो । छलफलमा भाग लिने ६४.४ प्रतिशत सभासद् भने केन्द्रीय समितिभन्दा तल्लो निकायमा छन् ।

एमालेको सवालमा दलका पदाधिकारी ४.७ प्रतिशत, केन्द्रीय सदस्य १७.८ प्रतिशत र त्यसभन्दा तल्लो निकायमा रहेकाहरू ७७.५ प्रतिशत थिए ।

एमओवादीको हकमा संविधान सभामा राज्य पुनर्संरचनाको विषयमा धारणा राख्ने सभासद्मा ४.७ प्रतिशत दलका पदाधिकारी, १८.८ प्रतिशत केन्द्रीय समिति सदस्य र ७६.६ प्रतिशत पार्टीका अन्य निकायमा रहेका नेता थिए ।

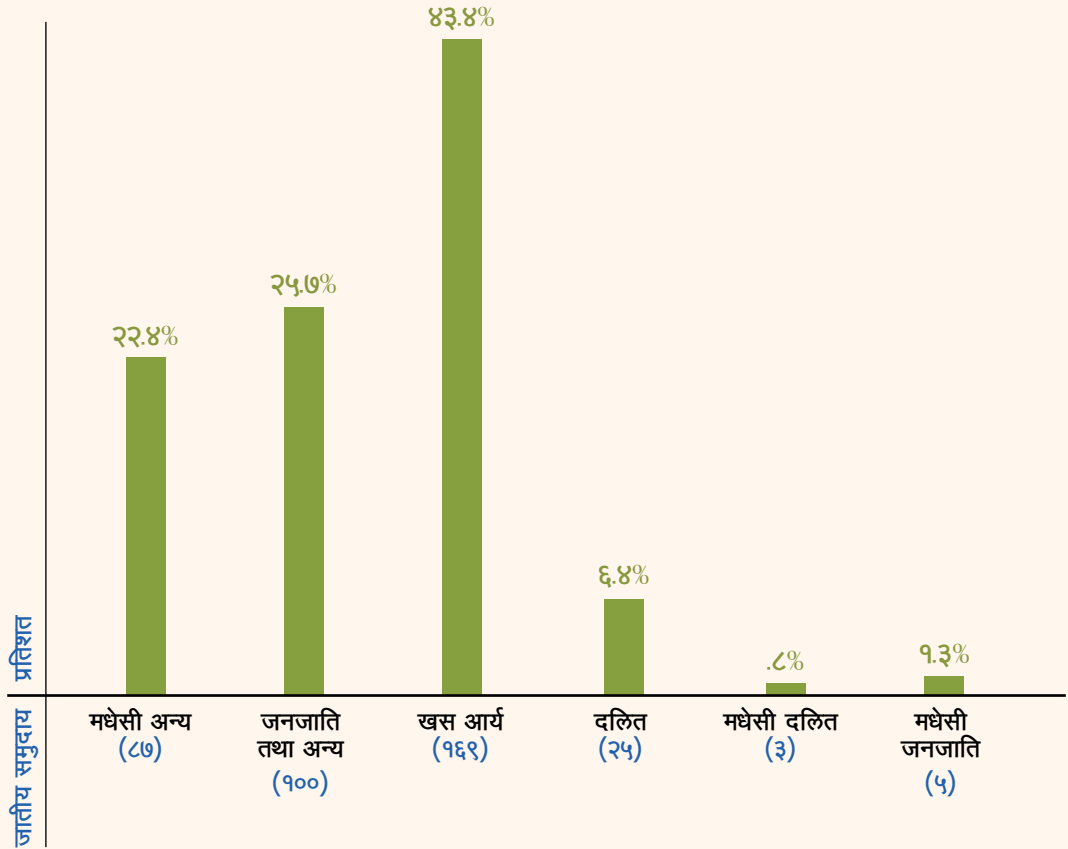
चित्र ६ : दलीय जिम्मेवारीअनुसार सहभागिता

विभिन्न समुदायका सभासद्को सहभागिता

राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा सहभागी भएका सभासद्को जातीय अवस्था केलाउने हो भने सबैभन्दा धेरै खस आर्य तथा अन्य समूहले भाग लिएको पाइयो। यो समूहबाट राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा सहभागिता जनाउनेमा ४३.४ प्रतिशत छन्। त्यसपछि जनजाति समूहबाट २५.७ प्रतिशत र मधेसी अन्यबाट २२.४ प्रतिशतले बहसमा भाग लिए। दलित समुदायका ६.४ प्रतिशत, मधेसी जनजाति १.३ प्रतिशत र मधेसी दलितबाट ०.८ प्रतिशतले राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिएको पाइयो।

राज्य पुनर्संरचनाको विषयमा धारणा राख्नेमध्ये नेपाली कङ्ग्रेसका मधेसी अन्यबाट १९.५ प्रतिशत, जनजाति समूहबाट २०.३ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य समूहबाट ५१.७ प्रतिशत, दलितबाट ६.८ प्रतिशत र मधेसी जनजातिबाट १.७ प्रतिशत रहे। मधेसी दलितको भने उपस्थिति देखिएन।

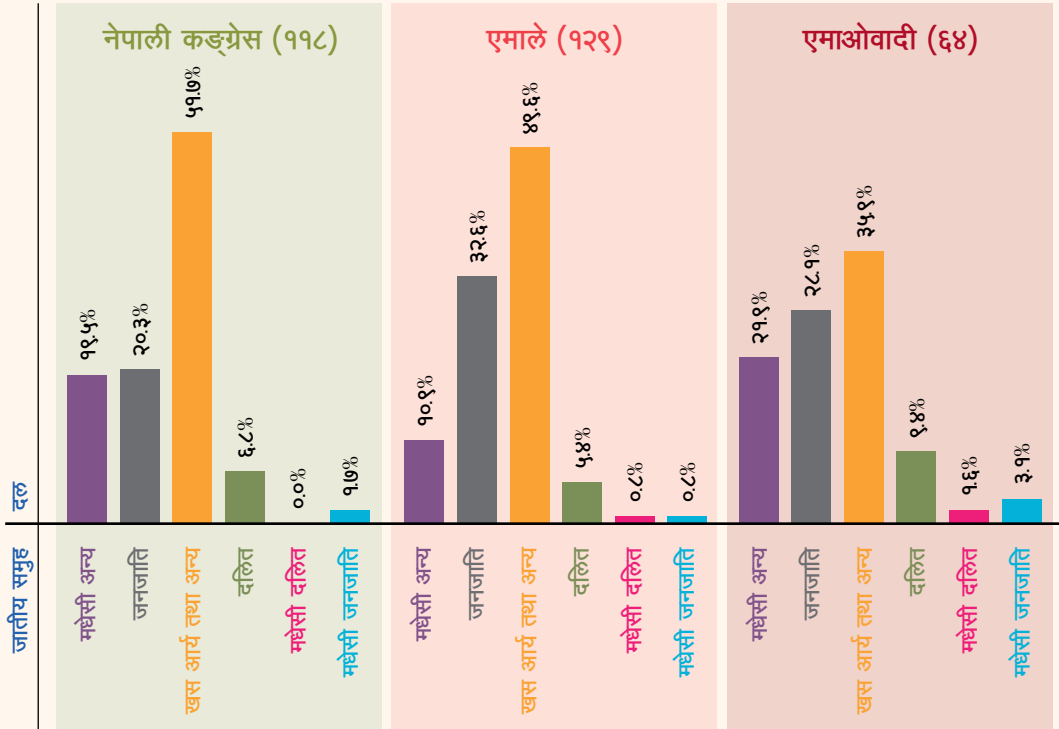
एमालेबाट धारणा राख्नेमा १०.९ प्रतिशत मधेसी अन्य, ३२.६ प्रतिशत जनजाति, ४९.६ प्रतिशत खस आर्य तथा अन्य, ५.४ प्रतिशत दलित, ०.८ प्रतिशत मधेसी दलित र ०.८ प्रतिशत मधेसी जनजाति रहे।

चित्र ७ : विभिन्न समुदायका सभासद्को सहभागिता

एमआओवादीबाट धारणा राख्नेहरूमा २१.९ प्रतिशत मधेसी अन्य, २८.१ प्रतिशत जनजाति, ३५.९ प्रतिशत खस आर्य तथा अन्य, ९.४ प्रतिशत दलित, १.६ प्रतिशत मधेसी दलित र ३.१ प्रतिशत मधेसी जनजाति रहे ।

तराई मधेस केन्द्रित दलहरूको हकमा भने जातीय सहभागिता हेर्दा मधेसी अन्य समूहको अत्याधिक बाहुल्यता देखियो । राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिने फोरम लोकतान्त्रिकको ५५.६ प्रतिशत सभासद् मधेसी अन्य समुदायका थिए भने फोरम नेपालको ८७.५ प्रतिशत यो जातीय समूहका सभासद् थिए । त्यस्तै तमलोपा, सद्भावना, तराई मधेस सद्भावना, थरुहट तराई पार्टी, सङ्घीय सद्भावना, सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरुहटका शतप्रतिशत सभासद् मधेसी अन्य समुदायका रहे । (अन्य दलको विस्तृत विवरणका लागि अनुसूचीमा तालिका १९ हेर्नुहोला ।)

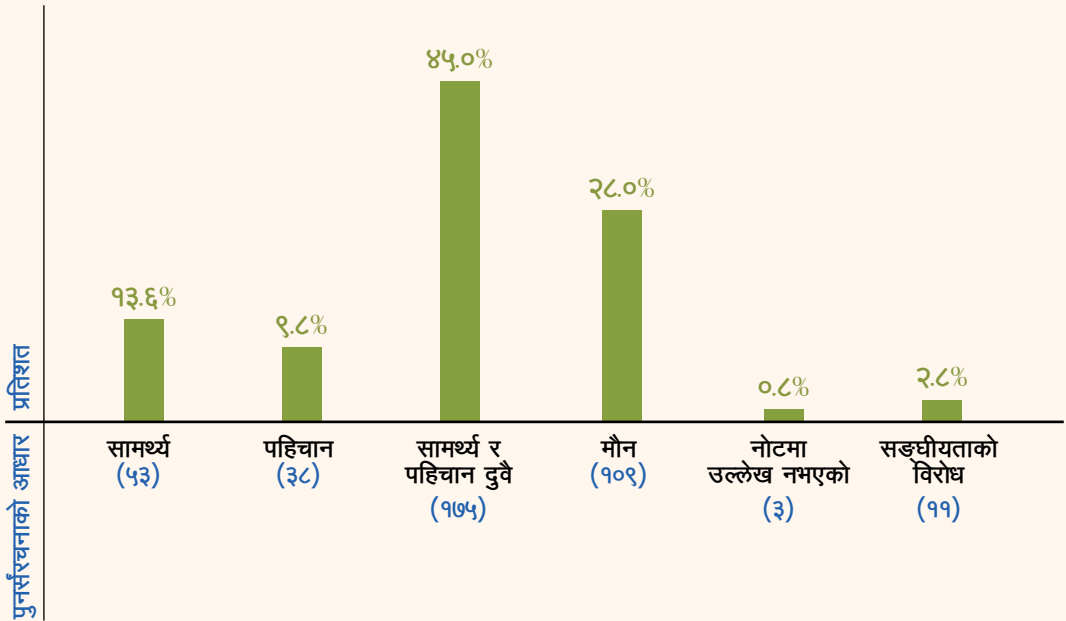
चित्र ८ : विभिन्न दलभित्रका विभिन्न जातीय समुदायका सभासदको सहभागिता

राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा सभासदको धारणा

सभासदले राज्य पुनर्संरचनाको आधारमा पनि बहस गरेका थिए। संविधान सभाको बैठकमा बोल्ने क्रममा सबैभन्दा धेरै ४५ प्रतिशत सभासदले सामर्थ्य र पहिचानलाई आधार बनाउँदै राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्नेमा जोड दिए। १३.६ प्रतिशतले सामर्थ्यको आधारमा र ९.८ प्रतिशत सभासदले पहिचानको आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्नेमा जोड दिए। २८ प्रतिशत सभासद भने राज्य पुनर्संरचनाको आधार के हुने भन्नेबारे मौन रहे। संविधान सभाको बैठकलाई सम्बोधन गरेका ०.८ प्रतिशत सभासदको नबुझिएका कारण नोटटेकिड नै भएन भने २.८ प्रतिशत सभासद सङ्घीयताको विपक्षमा उभिए।

सङ्घीयताको आधारका विषयमा पनि सभासदले धारणा राखे। छलफलमा भाग लिएकामध्ये नेपाली कङ्ग्रेसका १८.६ प्रतिशत सभासदले सामर्थ्यका आधारमा, ५.९ प्रतिशतले पहिचानका आधारमा, ४४.९ प्रतिशतले सामर्थ्य र पहिचान दुवैलाई आधार बनाउँदै राज्य पुनर्संरचना गर्नुपर्ने धारणा राखे। ३०.५ प्रतिशत सभासदचाहिँ आधारको विषयमा मौन रहे।

एमालेका १५.५ प्रतिशत सभासदले सामर्थ्यका आधारमा, १.६ प्रतिशत सभासदले पहिचानका आधारमा, ५७.४ प्रतिशत सभासदले सामर्थ्य र पहिचान दुवैलाई आधार बनाउँदै राज्य पुनर्संरचना गर्नुपर्ने धारणा राखे। २४.८ प्रतिशत सभासद भने आधारका विषयमा मौन रहे। ०.८ प्रतिशत सभासदको नोटटेकिड भएको थिएन।

चित्र ९ : राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा सभासदको धारणा

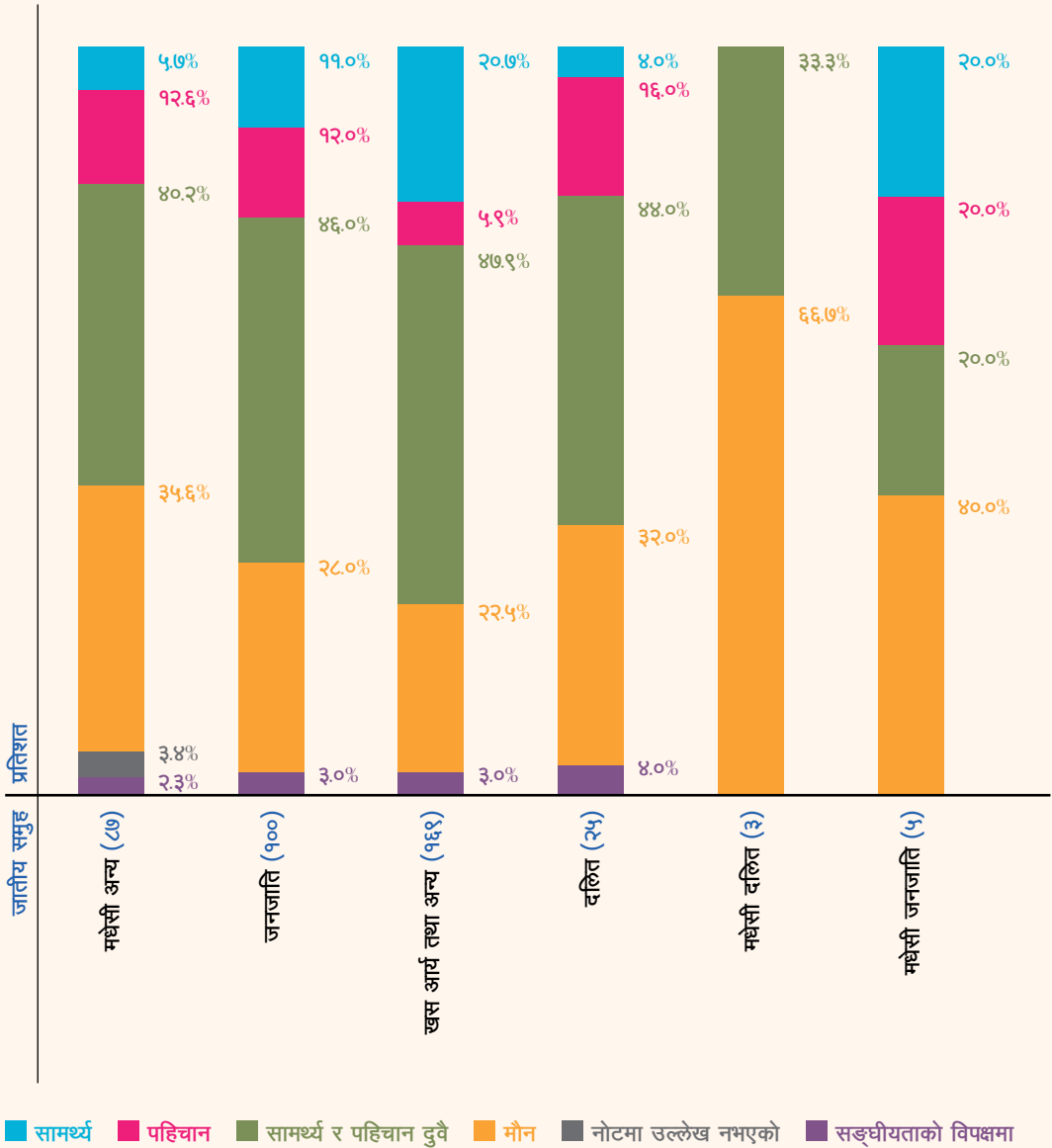
एमओवादीका ३.१ प्रतिशत सभासदले सामर्थ्यका आधारमा, २६.६ प्रतिशत सभासदले पहिचानका आधारमा र ४२.२ प्रतिशतले सामर्थ्य र पहिचान दुवैलाई आधार बनाउँदै राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राखे। २८.१ प्रतिशत सभासद भने आधारका विषयमा मौन रहे। (अन्य दलको विस्तृत विवरणका लागि अनुसूचीको तालिका २० मा हेर्नुहोला।)

जातीय आधारमा विश्लेषण गर्दा मधेसी अन्य समूहका ५.७ प्रतिशतले सामर्थ्यको आधारमा, १२.६ प्रतिशतले पहिचानको आधारमा, ४०.२ प्रतिशतले सामर्थ्य र पहिचान दुवैको आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राखे। त्यस्तै ३.४ प्रतिशतको नोटमा उल्लेख भएन भने २.३ प्रतिशत सभासद भने सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए।

जनजाति समुदायका ११ प्रतिशत सभासदले सामर्थ्यका आधारमा, १२ प्रतिशतले पहिचानका आधारमा, ४६ प्रतिशतले सामर्थ्य र पहिचान दुवैका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने बताए। २८ प्रतिशतचाहिँ मौन रहे। यो समूहका ३ प्रतिशत सभासद भने सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए।

खस आर्य तथा अन्य समूहका २०.७ प्रतिशत सभासदले सामर्थ्यका आधारमा, ५.९ प्रतिशतले जातीय आधारमा, ४७.९ प्रतिशत सभासदले सामर्थ्य र पहिचान दुवैका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने बताए भने २२.५ प्रतिशत मौन रहे। यो समूहका ३ प्रतिशत सभासद सङ्घीयताको विपक्षमा रहे।

दलित समुदायका ४ प्रतिशत सभासद सामर्थ्य, १६ प्रतिशत जातीय आधार र ४४ प्रतिशत सामर्थ्य र जातीय दुवैका आधारमा हुनुपर्ने पक्षमा उभिए। यो समूहका ३२ प्रतिशत सभासद राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा मौन रहे भने ४ प्रतिशत सभासदचाहिँ सङ्घीयताको विपक्षमा उभिए।

चित्र ११ : विभिन्न जातीय समुहका सभासद्को राज्य पुनर्संरचनाको आधारको विषयमा धारणा

जनजाति १८.२, खस आर्य तथा अन्य ६८.२, दलित ४.५ र मधेसी जनजातिका ४.५ प्रतिशत सभासद् रहे । त्यस्तै एमालेका मधेसी अन्य १० प्रतिशत, जनजाति २० प्रतिशत र खस आर्य तथा अन्य ७० प्रतिशत सभासद्ले सामर्थ्यका आधारमा राज्य पुनर्संरचना गर्न सकिने धारणा राखे । एमाओवादीबाट भने सामर्थ्यका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने बताउनेहरूमा मधेसी अन्य ५० प्रतिशत र जनजाति सभासद् ५० प्रतिशत रहे ।

नेपाली कङ्ग्रेसबाट पहिचानका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने बताउनेहरूमा मधेसी अन्य २८.६ प्रतिशत, जनजाति २८.६ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य १४.३ प्रतिशत र दलित २८.६ प्रतिशत रहे भने एमालेबाट पहिचानको आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने बताउनेहरूमा शतप्रतिशत खस आर्य तथा अन्य समुदायका रहे। एमाओवादीबाट पहिचानका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने बताउनेहरूमध्ये १७.६ प्रतिशत मधेसी अन्य, ३५.३ प्रतिशत जनजाति, ३५.३ प्रतिशत खस आर्य तथा अन्य, दलित ५.९ प्रतिशत र मधेसी जनजाति ५.९ प्रतिशत थिए।

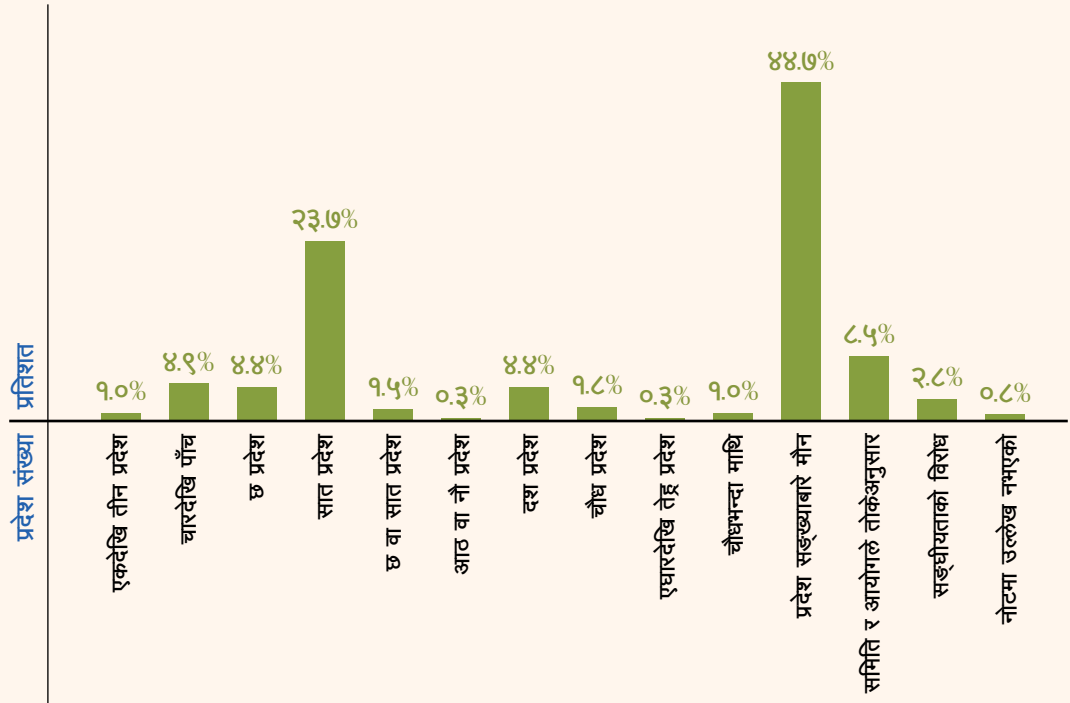
नेपाली कङ्ग्रेसबाट सामर्थ्य र पहिचान दुवै आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासद्मा मधेसी अन्य १५.१ प्रतिशत, जनजाति २६.४ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य ५४.७ प्रतिशत, दलित समुदायका ३.८ प्रतिशत थिए। एमालेबाट सामर्थ्य र पहिचान दुवै आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासद्मा ८.१ प्रतिशत मधेसी अन्य, जनजाति ३५.१ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य ५० प्रतिशत, दलित ५.४ प्रतिशत, मधेसी जनजाति १.४ प्रतिशत थिए। एमाओवादीबाट सामर्थ्य र पहिचान दुवै आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासद्मा मधेसी अन्य २५.९ प्रतिशत, जनजाति १८.५ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य ३७ प्रतिशत, दलित १४.८ प्रतिशत, मधेसी दलित ३.७ प्रतिशत रहे।

राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा मौन रहने सभासद्मा नेपाली कङ्ग्रेसबाट मधेसी अन्य ३३.३ प्रतिशत, जनजाति ११.१ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य ४४.४ प्रतिशत, दलित ८.३ प्रतिशत र मधेसी जनजाति २.८ प्रतिशत छन्। राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा मौन बस्ने सभासद्मध्ये एमालेबाट मधेसी अन्य १५.६ प्रतिशत, जनजाति ३७.५ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य ३४.४ प्रतिशत, दलित ९.४ प्रतिशत र मधेसी दलित ३.१ प्रतिशत छन्। एमाओवादीबाट भने यसरी राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा मौन रहने सभासद्मध्ये मधेसी अन्य समुदायका १६.७ प्रतिशत, जनजाति ३३.३ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य ३८.९ प्रतिशत, दलित ५.६ प्रतिशत र मधेसी जनजाति ५.६ प्रतिशत छन्।

प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा सभासद्को धारणा

संविधान सभाको बैठकलाई सम्बोधन गर्ने क्रममा प्रदेशको सङ्ख्या तोक्ने विषयमा ठूलो सङ्ख्यामा सभासद् मौन रहे। यसरी मौन रहने सभासद्को सङ्ख्या ४४.७ प्रतिशत रह्यो। प्रदेशको सङ्ख्या तोक्ने सभासद्मध्ये सात प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासद्को सङ्ख्या सबैभन्दा धेरै रह्यो। सात प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासद्को सङ्ख्या २३.७ प्रतिशत रह्यो। एकदेखि तीन प्रदेश हुनुपर्ने भनाइ राख्ने सभासद्को सङ्ख्या १ प्रतिशत रह्यो भने चारदेखि पाँच प्रदेश भन्नेहरूको सङ्ख्या ४.९ प्रतिशत रह्यो। ६ प्रदेश हुनुपर्छ भन्ने सभासद्को सङ्ख्या ४.४ प्रतिशत, ६ अथवा ७ वटा भन्ने १.५ प्रतिशत, आठ वा नौ भन्नेहरू ०.३ प्रतिशत रहे। दश प्रदेश हुनुपर्छ भन्ने धारणा राख्ने सभासद्को सङ्ख्या ४.४ प्रतिशत, एघारदेखि तेह्र प्रदेश हुनुपर्ने बताउनेहरू ०.३ प्रतिशत, चौध प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासद्को सङ्ख्या १.८ प्रतिशत र चौध प्रदेशभन्दा धेरै हुनुपर्ने बताउनेहरू १ प्रतिशत देखिए। ८.५ प्रतिशत सभासद्ले भने यसअघिको संविधान सभाको राज्य पुनर्संरचना समिति र राज्य पुनर्संरचना आयोगले सिफारिस गरेको प्रतिवेदनमा तोकिएअनुसारको सङ्ख्या हुनुपर्ने धारणा राखे। उतिबेला संविधान सभाअन्तर्गतको राज्य पुनर्संरचना समितिले १४ प्रदेशको खाकालाई समितिमा बहुमतबाट पारित गरेको थियो। राज्य पुनर्संरचना आयोगले १० प्रदेश एक गैरभौगोलिक सहित ११ प्रदेश हुनुपर्ने भन्दै त्यसैअनुसारको खाका सरकारलाई बुझाएको थियो। यद्यपि आयोगको मूल प्रतिवेदनमा असहमति जनाउँदै रमेश ढुङ्गेललगायतका तीन सदस्यले भने ६ प्रदेशसहितको फरक मतको प्रतिवेदन बुझाएका थिए।

राज्य पुनर्संरचनाको विषयमा धारणा राखेका ०.८ प्रतिशत सभासदको भनाइ नोटटेकिड नै भएन भने २.८ प्रतिशतले सङ्घीयताको विपक्षमा धारणा दिएको पाइयो ।

चित्र १२ : प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा सभासदको धारणा

नेपाली कङ्ग्रेसका २.५ प्रतिशत सभासदले एकदेखि तीन प्रदेश, ६.८ प्रतिशत सभासदले चारदेखि पाँच प्रदेश, ९.३ प्रतिशत सभासदले छ प्रदेश, २३.७ प्रतिशत सभासदले सात प्रदेश, ३.४ प्रतिशत सभासदले छ वा सात प्रदेश बनाउनुपर्ने धारणा राखे । त्यस्तै कङ्ग्रेसका २.५ प्रतिशत सभासदले दश प्रदेश, ०.८ प्रतिशत सभासदले एघारदेखि तेह्र प्रदेश, ०.८ प्रतिशत सभासदले समिति र आयोगले दिएको सुभावअनुसार सङ्ख्या निर्धारण हुनुपर्ने धारणा राखे । छलफलमा भाग लिएका कङ्ग्रेसका ५० प्रतिशत सभासद भने प्रदेशको सङ्ख्याको विषयमा मौन रहे ।

छलफलमा भाग लिएकामध्ये एमालेका ०.८ प्रतिशत सभासदले एकदेखि तीन, ७.८ प्रतिशत सभासदले चारदेखि पाँच प्रदेश, ०.८ प्रतिशत सभासदले छ प्रदेश, ४६.५ प्रतिशत सभासदले सात प्रदेश, ०.८ प्रतिशत सभासदले छ वा सात प्रदेश, १.६ प्रतिशत सभासदले दश प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राखे । ४१.१ प्रतिशत एमालेका सभासद भने प्रदेशहरूको सङ्ख्याको विषयमा मौन रहे ।

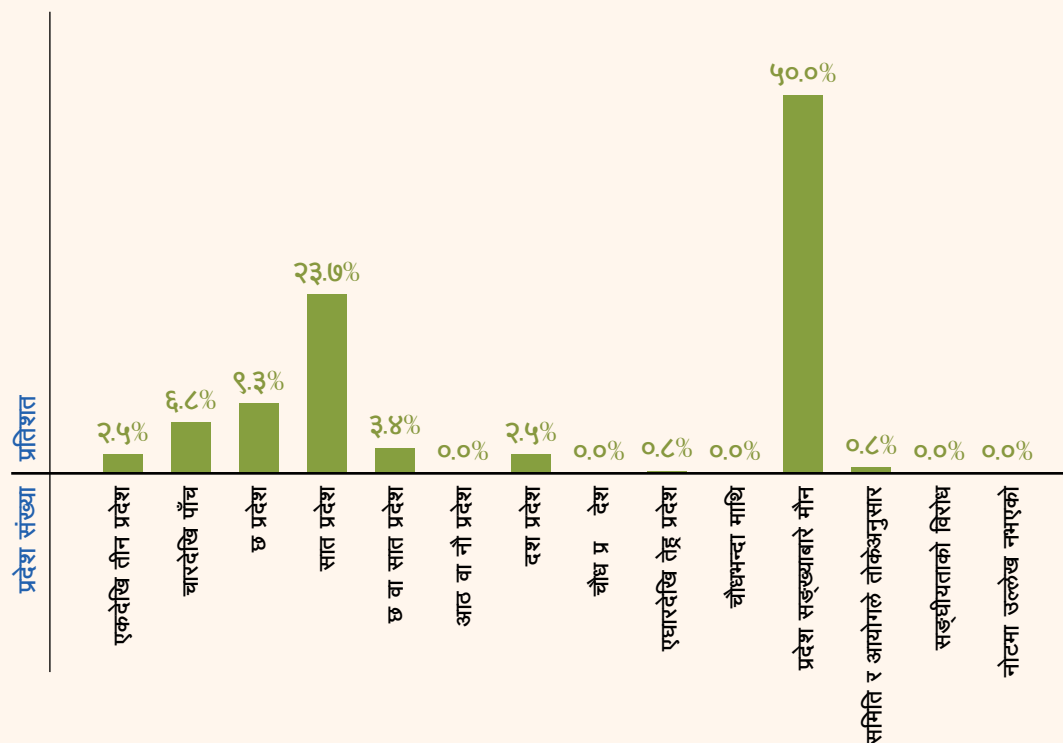
एमआओवादीका १.६ प्रतिशत सभासदले छ प्रदेश, ६.२ प्रतिशत सभासदले दश प्रदेश, ९.४ प्रतिशतले चौध प्रदेश, १.६ प्रतिशतले चौधभन्दा बढी प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राखे । त्यस्तै एमआओवादीका ३२.८ प्रतिशत सभासदले सविधान सभाका

समिति र आयोगले तोकेअनुसारको आधारमा सङ्ख्या निर्धारण हुनुपर्ने बताए भने ४८.४ प्रतिशत सभासद मौन रहे ।

फोरम लोकतान्त्रिकका २२.२ प्रतिशत सभासदले दश प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राखे भने ३३.३ प्रतिशत सभासदले समिति र आयोगले सिफारिस गरेअनुसार हुनुपर्ने बताए । ३३.३ प्रतिशत सभासदचाहिँ मौन रहे भने ११ प्रतिशतको भने नोटटेकिड भएको थिएन । फोरम नेपालका भने ८७.५ प्रतिशत सभासद मौन रहे भने १२.५ प्रतिशत सभासदले समिति र आयोगले तोकेअनुसार सङ्ख्या निर्धारण हुनुपर्ने धारणा राखे । तमलोपाका ४२.९ प्रतिशत सभासदले दश प्रदेश, २८.६ प्रतिशत सभासदले समिति र आयोगले सिफारिस गरेअनुसार सङ्ख्या निर्धारण गर्नुपर्ने बताए भने २८.६ प्रतिशत सभासदचाहिँ सङ्ख्याको विषयमा मौन रहे । सद्भावना पार्टीका ५० प्रतिशत सभासदले दश प्रदेश र २५ प्रतिशत सभासदले समिति र आयोगले तोकेअनुसारको सङ्ख्या निर्धारण हुनुपर्ने बताए । त्यस्तै २५ प्रतिशत सभासदको भने नोटटेकिड भएको थिएन ।

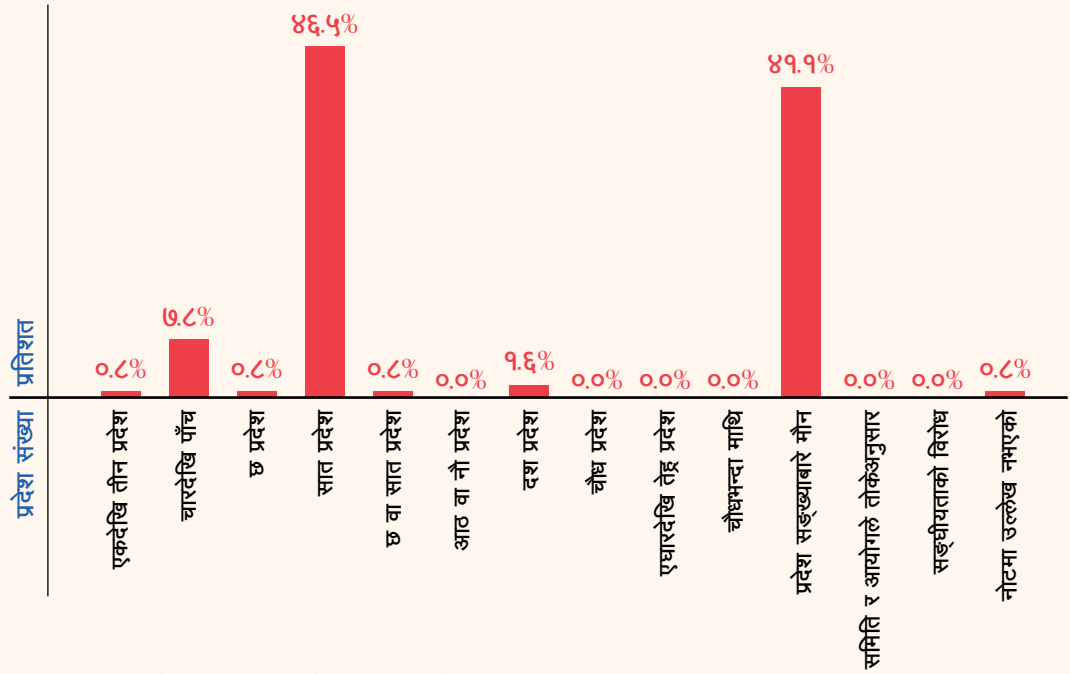
सङ्घीय समाजवादीका २५ प्रतिशत सभासदले दश प्रदेश, २५ प्रतिशतले समिति र आयोगले सिफारिस गरेअनुसार सङ्ख्या निर्धारण गर्नुपर्ने बताए भने ५० प्रतिशत सभासद भने सङ्ख्याको विषयमा मौन रहे । (अन्य दलको विस्तृत विवरणका लागि अनुसूचीको तालिका २१ हेर्नुहोला ।)

नेपाली काङ्ग्रेस (१९८)

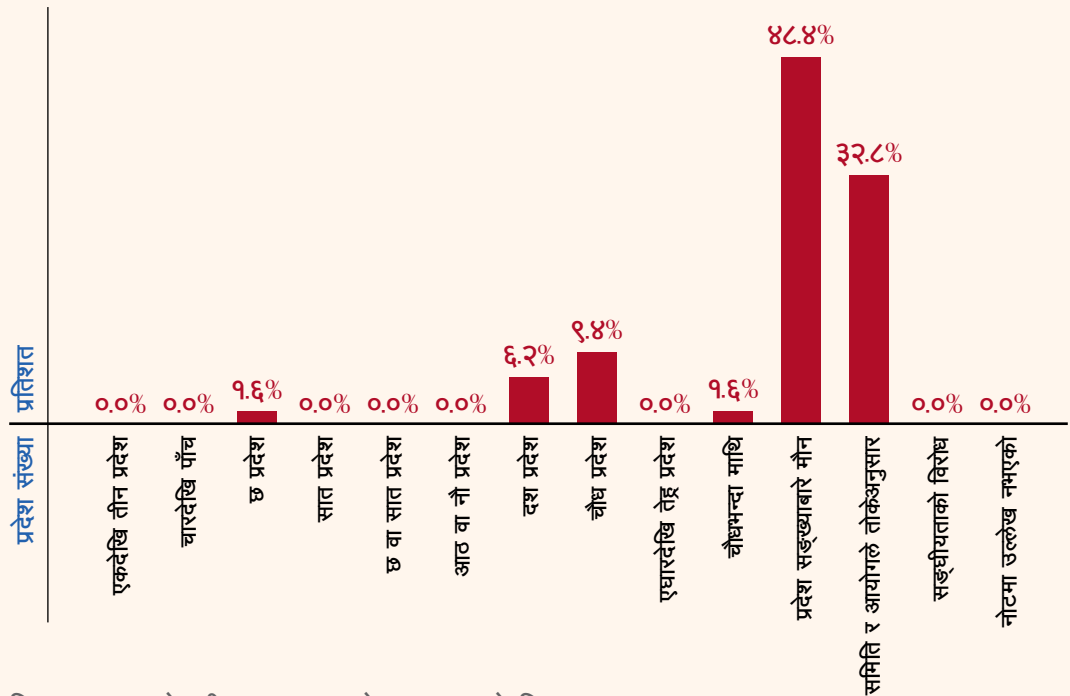
चित्र १३ : नेपाली काङ्ग्रेस सभासदका प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा धारणा

एमाले (१२९)

चित्र १४ : एमाले सभासद्का प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा धारणा

एमओवादी (६४)

चित्र १५ : एमओवादी सभासद्का प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा धारणा

एकदेखि तीन प्रदेश हुनुपर्ने बताउनेमा नेपाली कङ्ग्रेस र एमालेका सभासद देखिए । दुवै पार्टीका खस आर्य तथा अन्य समूहका सभासदले यस्तो धारणा राखेका थिए ।

चारदेखि पाँच प्रदेश हुनुपर्ने बताउने सभासदमध्ये नेपाली कङ्ग्रेसबाट मधेसी अन्य समुदायका ३७.५ प्रतिशत, जनजाति समूहका ३७.५ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य समूहका २५ प्रतिशत रहे भने यस्तो धारणा राख्नेमा एमालेबाट जनजाति समूहका ३० प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य समूहबाट ६० प्रतिशत र दलितबाट १० प्रतिशत सभासद छन् ।

छ वटा प्रदेश हुनुपर्ने बताउने सभासदमा नेपाली कङ्ग्रेसबाट जनजाति समूहका २७.३ प्रतिशत र खस आर्य तथा अन्य समूहका ७२.७ प्रतिशत सभासद रहे भने एमालेबाट यस्तो धारणा राख्ने सभासद शतप्रतिशत नै खस आर्य तथा अन्य समूहका थिए । यता एमाओवादीबाट भने यस्तो धारणा राख्नेमा शतप्रतिशत नै जनजाति समूहका थिए ।

सात प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राख्नेमा नेपाली कङ्ग्रेसबाट मधेसी अन्य समूहका १७.९ प्रतिशत, जनजाति समूहका १४.३ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य समूहका ४६.४ प्रतिशत, दलित समुदायका १७.९ प्रतिशत र मधेसी जनजाति समुदायका ३.६ प्रतिशत सभासद थिए भने एमालेबाट मधेसी अन्य समूहका १३.३ प्रतिशत, जनजाति समूहका ३३.३ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य समूहका ४६.७ प्रतिशत, दलित ६.७ प्रतिशत थिए । सात प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राख्नेमा एमाओवादीका कोही पनि भएनन् ।

छ वा सात प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राख्नेमा नेपाली कङ्ग्रेसबाट मधेसी अन्य समुदायका ५० प्रतिशत, जनजाति समूहका २५ प्रतिशत र दलित समुदायका २५ प्रतिशत सभासद थिए भने एमालेबाट शतप्रतिशत नै खस आर्य समुदायका थिए । त्यस्तै यस्तो धारणा राख्ने एमाओवादीबाट कोही पनि भएन ।

दश प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राख्नेमा नेपाली कङ्ग्रेसबाट ६६.७ प्रतिशत मधेसी अन्य समूह र ३३.३ प्रतिशत खस आर्य तथा अन्य समुदायका थिए भने यस्तो धारणा राख्नेमा एमालेबाट मधेसी अन्य समुदायका ५० प्रतिशत र जनजाति समुदायका ५० प्रतिशत थिए । त्यस्तै यो धारणा राख्नेमा एमाओवादीबाट मधेसी अन्य समुदायका २५ प्रतिशत र खस आर्य तथा अन्य समुदायका ७५ प्रतिशत सभासद थिए ।

एघारदेखि तेह्र प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राख्नेमा नेपाली कङ्ग्रेसबाट जनजाति समुदायको शतप्रतिशत देखिए भने एमाले र एमाओवादीबाट यस्तो धारणा राख्ने सभासद पाइएन । त्यस्तै चौध प्रदेश निर्माण गर्नुपर्ने धारणा राख्नेमा एमाओवादीबाट मधेसी अन्य समुदायका ५० प्रतिशत, जनजाति समुदायका ३३.३ प्रतिशत र दलित समुदायका १६.७ प्रतिशत सभासद देखिए भने नेपाली कङ्ग्रेस र एमालेबाट यस्तो धारणा राख्ने सभासद पाइएन ।

चौधभन्दा बढी प्रदेश बनाउनुपर्ने धारणा राख्ने एमाओवादी सभासदमा शतप्रतिशत नै जनजाति समूहका देखिए । यस्तो धारणा राख्नेमा नेपाली कङ्ग्रेस र एमालेका सभासद कोही पनि पाइएन ।

अघिल्लो संविधान सभाको समिति र राज्य पुनर्संरचना आयोगले सिफारिस गरेअनुसार प्रदेशको सङ्ख्या निर्धारण हुनुपर्ने धारणा राख्नेमध्ये नेपाली कङ्ग्रेसबाट मधेसी समुदायको शतप्रतिशत देखियो भने एमाओवादीका १९ प्रतिशत मधेसी अन्य समुदायका, २८.६ प्रतिशत जनजाति समुदायका, ४२.९ प्रतिशत खस आर्य तथा अन्य समुदायका, ४.८ प्रतिशत दलित र ४.८ प्रतिशत मधेसी दलित समुदायबाट रहे । एमालेबाट भने यस्तो धारणा राख्ने सभासद पाइएन ।

प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा मौन रहनेमा नेपाली कङ्ग्रेसबाट मधेसी अन्य १६.९ प्रतिशत, जनजाति समूहका २०.३

प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य समूहका ५७.६ प्रतिशत, दलित ३.४ प्रतिशत र मधेसी जनजाति १.७ प्रतिशत थिए । प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा मौन रहनेमा एमालेबाट मधेसी अन्य समुदायका ७.५ प्रतिशत, जनजाति समूहका ३४ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य समुदायका ५०.९ प्रतिशत, दलित समुदायका ३.८ प्रतिशत, मधेसी दलित १.९ प्रतिशत र मधेसी जनजाति १.९ प्रतिशत थिए । त्यस्तै एमाओवादीका भने मधेसी अन्य समुदायका १९.४ प्रतिशत, जनजाति समूहका २५.८ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य समूहका ३५.५ प्रतिशत, दलित समुदायका १२.९ प्रतिशत र मधेसी जनजातिका ६.५ प्रतिशत सभासद् प्रदेशको सङ्ख्याका विषयमा मौन रहेको पाइयो ।

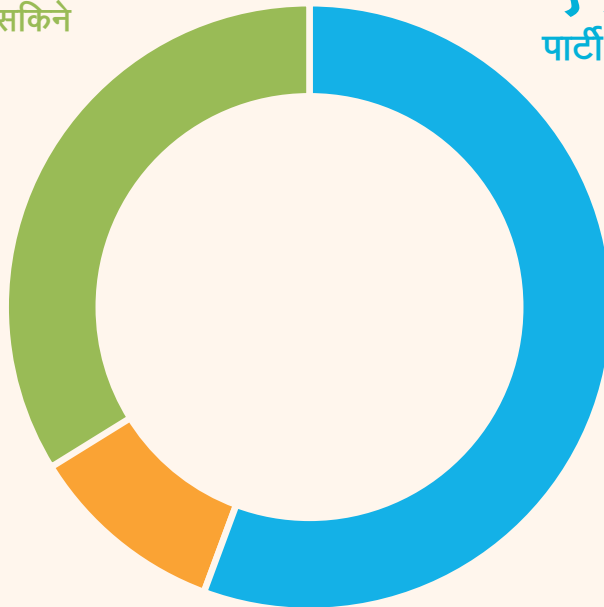
पार्टी लाइनमा सभासद्को धारणा

यसरी सभासद्ले धारणा राख्ने क्रममा ५५.३ प्रतिशतले पार्टीको लाइनअनुसार धारणा राखेको पाइयो भने १०.८ प्रतिशतले स्पष्टरूपमा पार्टी लाइनभन्दा फरक धारणा राखेको पाइयो । त्यस्तै ३३.९ प्रतिशतले राखेको धारणा भने पार्टी लाइनअनुसार वा फरक भन्ने छुट्टयाउनै नसकिने किसिमको पाइयो ।

३३.९% (१३२)
छुट्टयाउनै नसकिने

५५.३% (२१५)
पार्टी लाइनअनुसार

१०.८% (४२)
पार्टी लाइनभन्दा विपरित

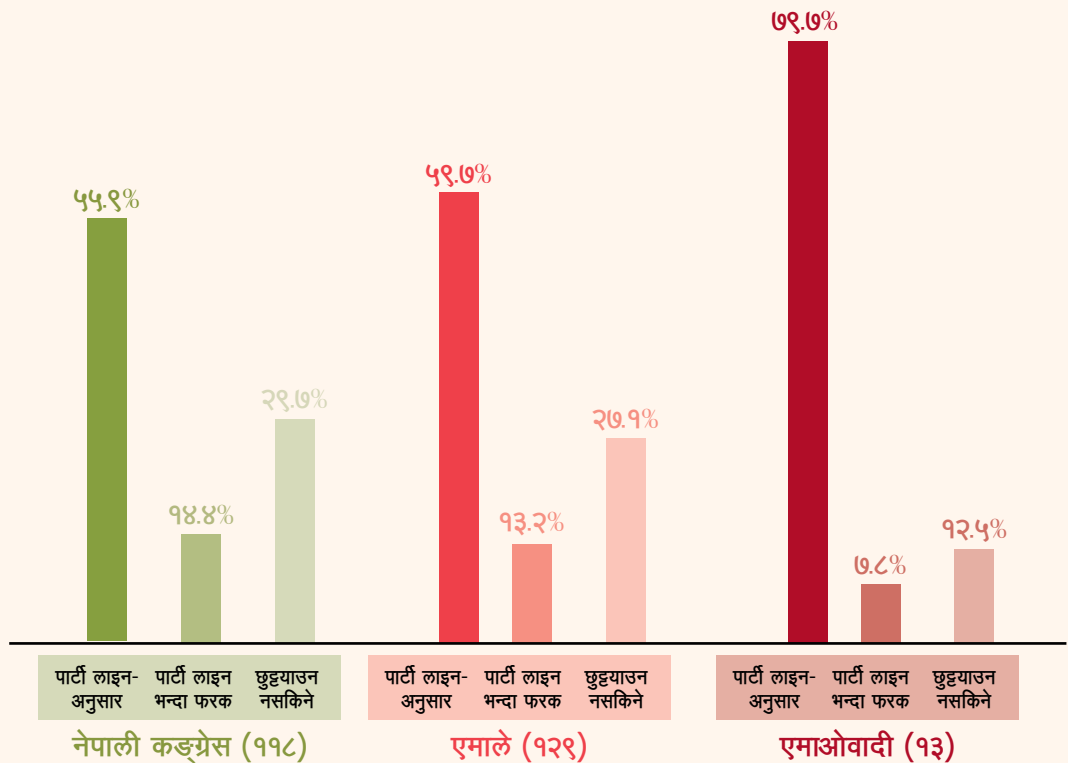

चित्र १६ : पार्टी लाइनमा सभासद्को धारणा

सभासदले राखेका धारणालाई उनीहरूका पार्टीले संविधान सभा निर्वाचनको समयमा अधि सारेको घोषणापत्रअनुसार भए/नभएको आधारमा विश्लेषण गर्दा नेपाली कङ्ग्रेसका ५५.९ प्रतिशत सभासदले पार्टी लाइनअनुसार नै धारणा राखेको पाइयो भने १४.४ प्रतिशत सभासदले त्यसभन्दा फरक धारणा राखेको पाइयो । २९.७ प्रतिशतको धारणा भने छुट्टयाउनै नसकिने किसिमको रह्यो ।

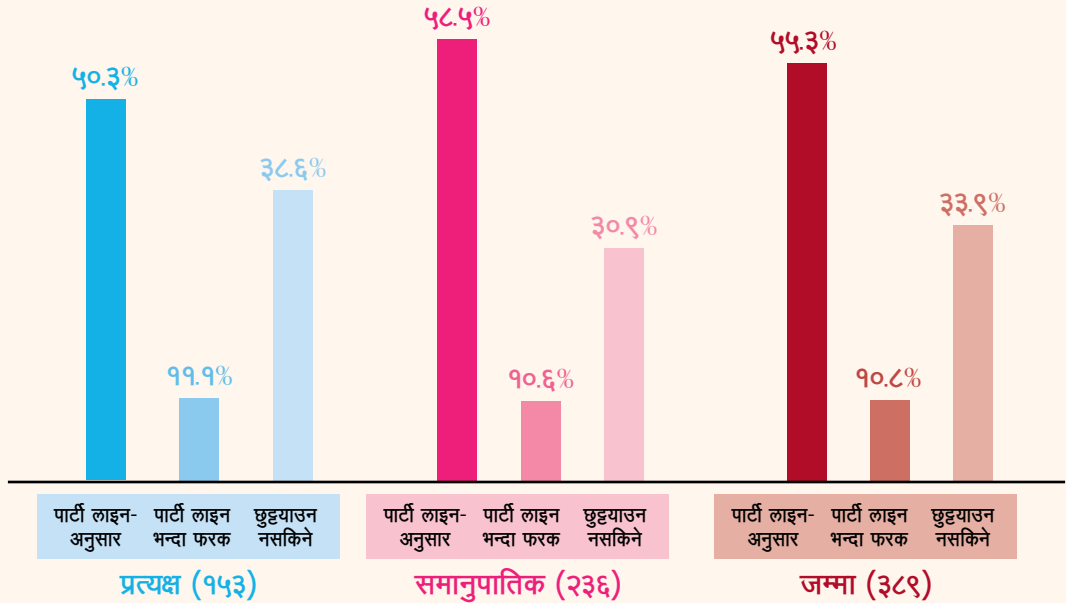
एमालेका ५९.७ प्रतिशत सभासदले पार्टी लाइनअनुसार धारणा राखे भने १३.२ प्रतिशत सभासदले पार्टी लाइनभन्दा फरक धारणा राखेको पाइयो । २७.१ प्रतिशत सभासदको धारणा भने छुट्टयाउनै नसकिने किसिमको रह्यो ।

एमओवादीका ७९.७ प्रतिशत सभासदले पार्टी लाइनअनुसार धारणा राखे भने ७.८ प्रतिशतले फरक धारणा राखे । १२.५ प्रतिशत सभासदको धारणा भने छुट्टयाउनै नसकिने किसिमको रह्यो ।

चित्र १७ : विभिन्न पार्टीका सभासदको पार्टी लाइनअनुसार राज्य पुनर्संरचनाको विषयमा धारणा

प्रत्यक्ष निर्वाचन प्रणालीमार्फत सभासद भएकाभन्दा समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीबाट सभासद भएकाहरू पार्टी लाइनमा बढी प्रतिबद्ध रहेको पाइयो । पार्टी लाइनअनुसार नै धारणा राख्नेमा प्रत्यक्षतर्फका ५०.३ प्रतिशत सभासद देखिए भने समानुपातिकतर्फ ५८.५ प्रतिशत सभासद रहे । त्यस्तै प्रत्यक्षतर्फका ११.१ प्रतिशत र समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीका १०.६ प्रतिशत सभासद भने पार्टी लाइन भन्दा फरक धारणा देखिए । प्रत्यक्षतर्फका ३८.६ प्रतिशत र समानुपातिकतर्फका ३०.९ प्रतिशत सभासदको धारणा भने पार्टी लाइनअनुसार भए/नभएको छुट्टयाउनै नसकिने किसिमको रह्यो ।

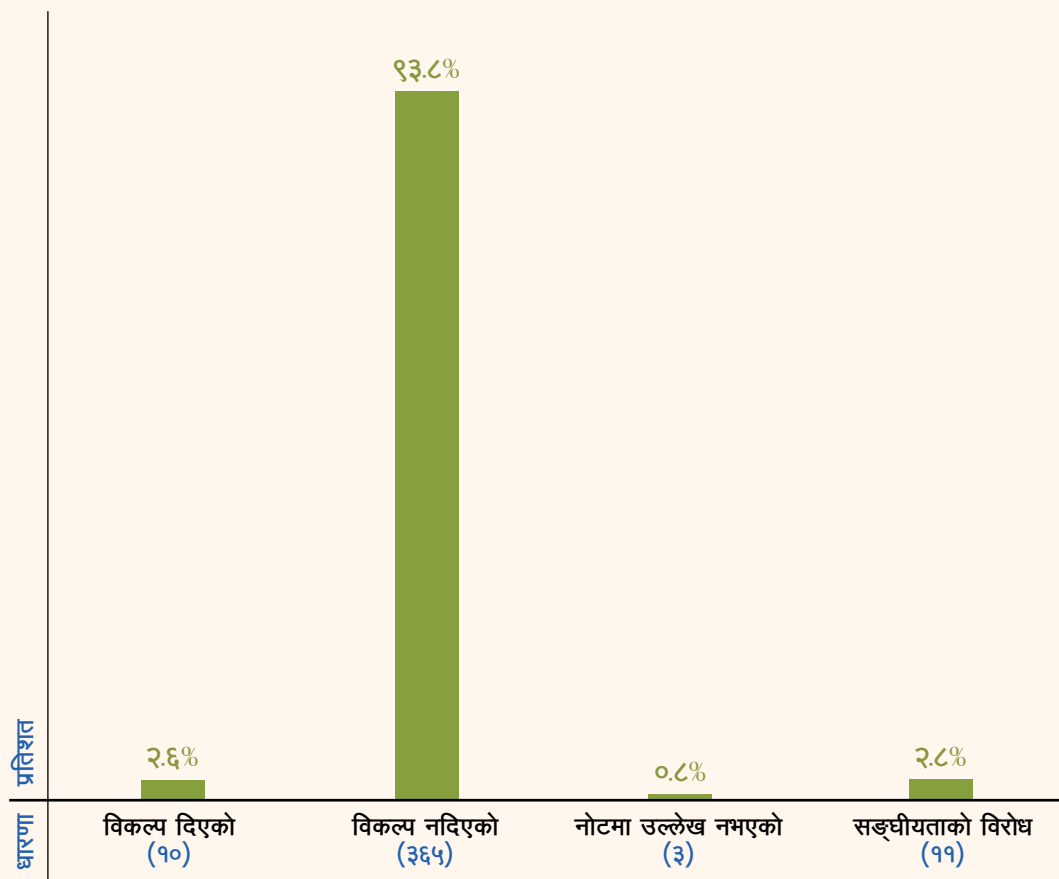

चित्र १८ : प्रत्यक्ष/समानुपातिक सभासद् र पार्टी लाइनअनुसार धारणा

प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा सभासद्को विकल्प

राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिएकामध्ये ९३.८ प्रतिशत सभासद्ले धारणा राख्ने क्रममा विकल्प दिएनन् भने २.६ प्रतिशतले मात्रै वैकल्पिक अवधारणा पनि दिए। त्यस्तै २.८ प्रतिशत सभासद्ले सङ्घीयताको विरोध गरे भने ०.८ प्रतिशतले राखेको धारणा नोटटेकिड भएको थिएन।

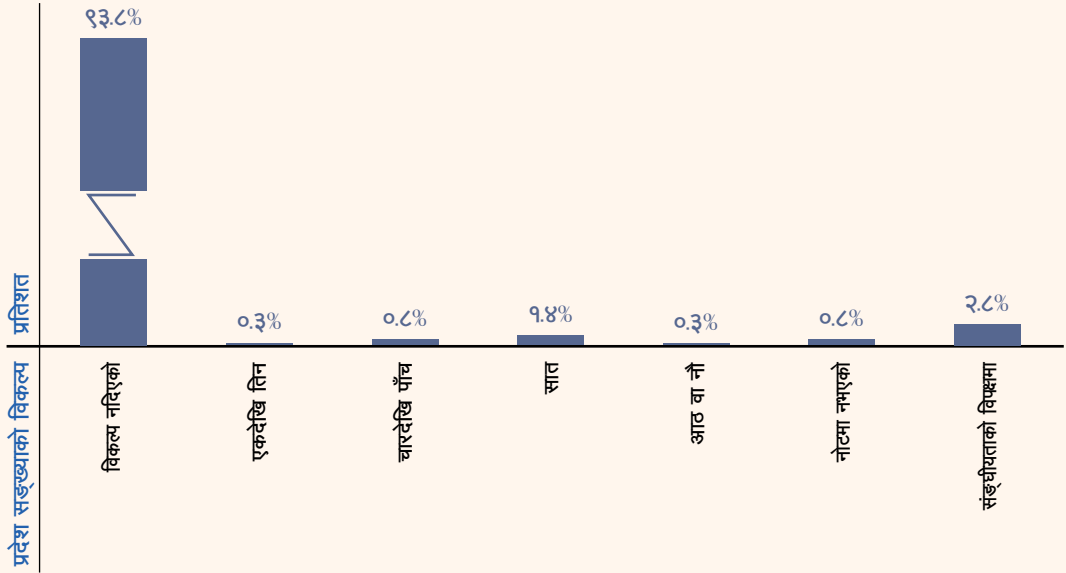
राज्य पुनर्संरचनाको विषयमा धारणा राख्ने क्रममा नेपाली कङ्ग्रेसका ५.९ प्रतिशत, एमालेका २.३ प्रतिशत सभासद्ले प्रदेशको सङ्ख्याका विषयमा वैकल्पिक प्रस्ताव पनि दिए भने एमाओवादीका सभासद्ले भने प्रदेश सङ्ख्याका विषयमा वैकल्पिक प्रस्ताव दिएनन्। (विस्तृत विवरणका लागि अनुसूचीको तालिका २२ हेर्नुहोला।)

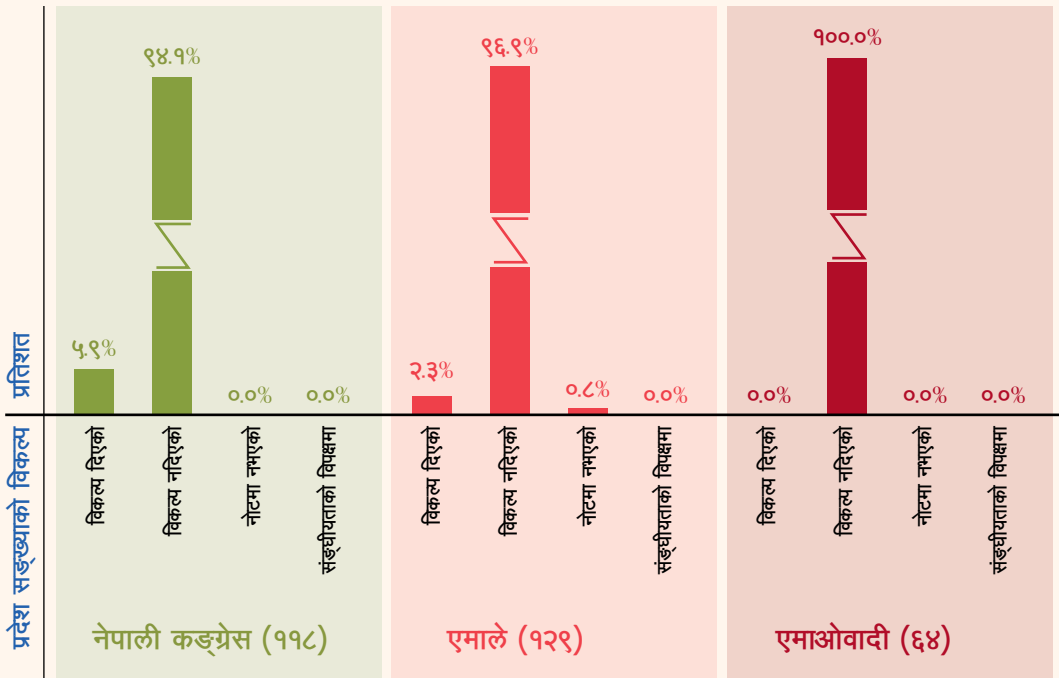
चित्र १९ : प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा सभासदको विकल्प

सभासदले दिएको वैकल्पिक धारणामा प्रदेश सङ्ख्या

प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा ९३.८ प्रतिशत सभासदले विकल्प दिएनन् । ०.३ प्रतिशतले एकदेखि तीन प्रदेशको विकल्प दिए भने चारदेखि पाँच प्रदेशको विकल्प दिने सभासदमा ०.८ प्रतिशत देखिए । सात प्रदेशको विकल्प दिने १.४ प्रतिशत, आठदेखि नौ प्रदेशको विकल्प दिने ०.३ प्रतिशत देखिए । त्यस्तै सङ्घीयताको विपक्षमा २.८ प्रतिशत र नोटटेकिडमा उल्लेख नरहेका ०.८ प्रतिशत रहे ।

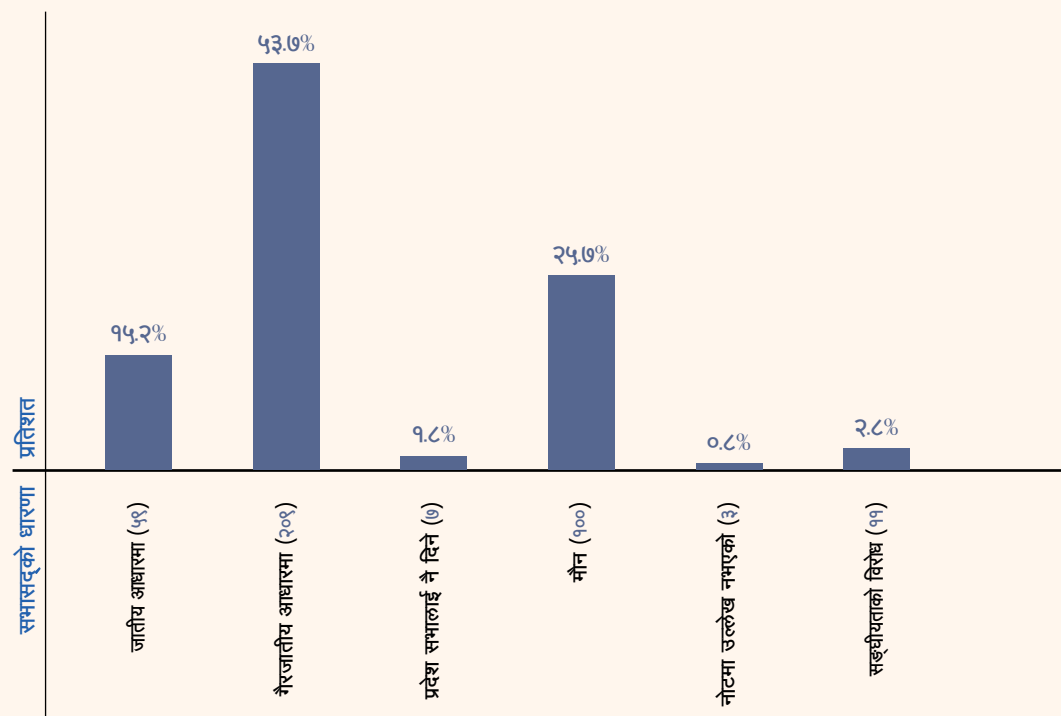
चित्र २० : सभासदहरूले दिएको प्रदेश सङ्ख्याको विकल्प

चित्र २१ : विभिन्न पार्टीका सभासदले दिएको प्रदेश सङ्ख्याको विकल्प

प्रदेश नामाकरणको विषयमा सभासद्को धारणा

राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिने क्रममा सभासदले प्रदेशको नामाकरणको विषयमा पनि धारणा राखेका थिए । बहसमा भाग लिने क्रममा अधिकांश सभासद् (५३.७ प्रतिशत) ले प्रदेशको नामाकरण गैरजातीय हुनुपर्ने धारणा राखे भने १५.२ प्रतिशत सभासदले जातीय आधारमा प्रदेशको नामाकरण हुनुपर्ने बताए । २५.७ प्रतिशत सभासद् भने यो विषयमा मौन रहे । १.८ प्रतिशत सभासदले चाहिँ यसको छिनोफानो गर्ने जिम्मा प्रदेश सभालाई दिनुपर्ने बताए । २.८ प्रतिशत सभासद् सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए भने ०.८ प्रतिशत सभासदले राखेको धारणा नोटटेकिडमा उल्लेख भएन ।

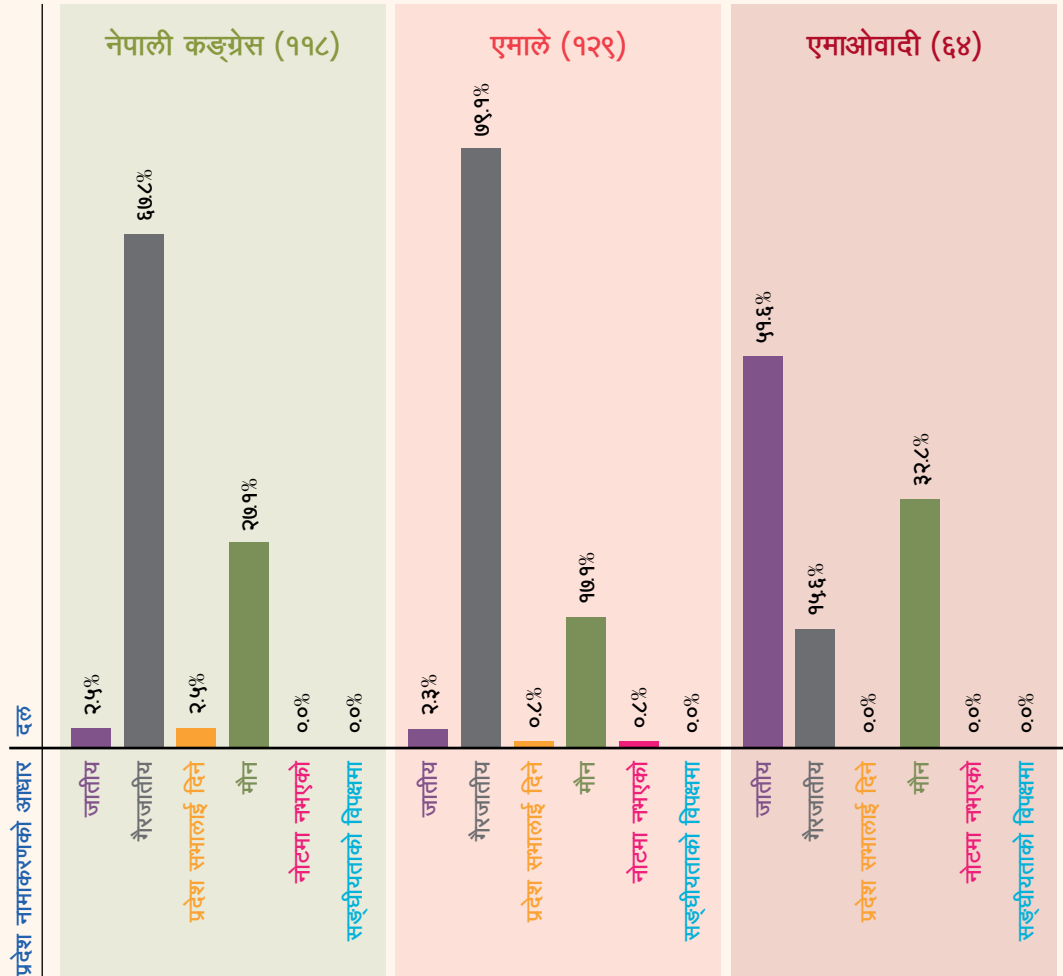
चित्र २२ : प्रदेश नामाकरणको विषयमा सभासद्को धारणा

प्रदेश सभाको नामको विषयमा नेपाली कङ्ग्रेसका २.५ प्रतिशत सभासदले जातीय आधारमा नामाकरण गर्न सकिने धारणा राखे भने ६७.८ प्रतिशत सभासदले गैरजातीय हुनुपर्ने बताए । २.५ प्रतिशत सभासदले प्रदेश सभालाई दिनुपर्ने बताए भने २७.१ प्रतिशत सभासद् यो विषयमा मौन रहे ।

एमालेका २.३ प्रतिशत सभासदले जातीय आधारमा नामाकरण गर्न सकिने बताए भने ७९.१ प्रतिशत सभासदले गैरजातीय आधारमा नामाकरण हुनुपर्ने बताए । ०.८ प्रतिशत सभासदले प्रदेश सभालाई दिनुपर्ने बताए भने १७.१ प्रतिशत यो विषयमा मौन रहे । ०.८ प्रतिशत सभासदले राखेका धारणा भने नोटटेकिड भएन ।

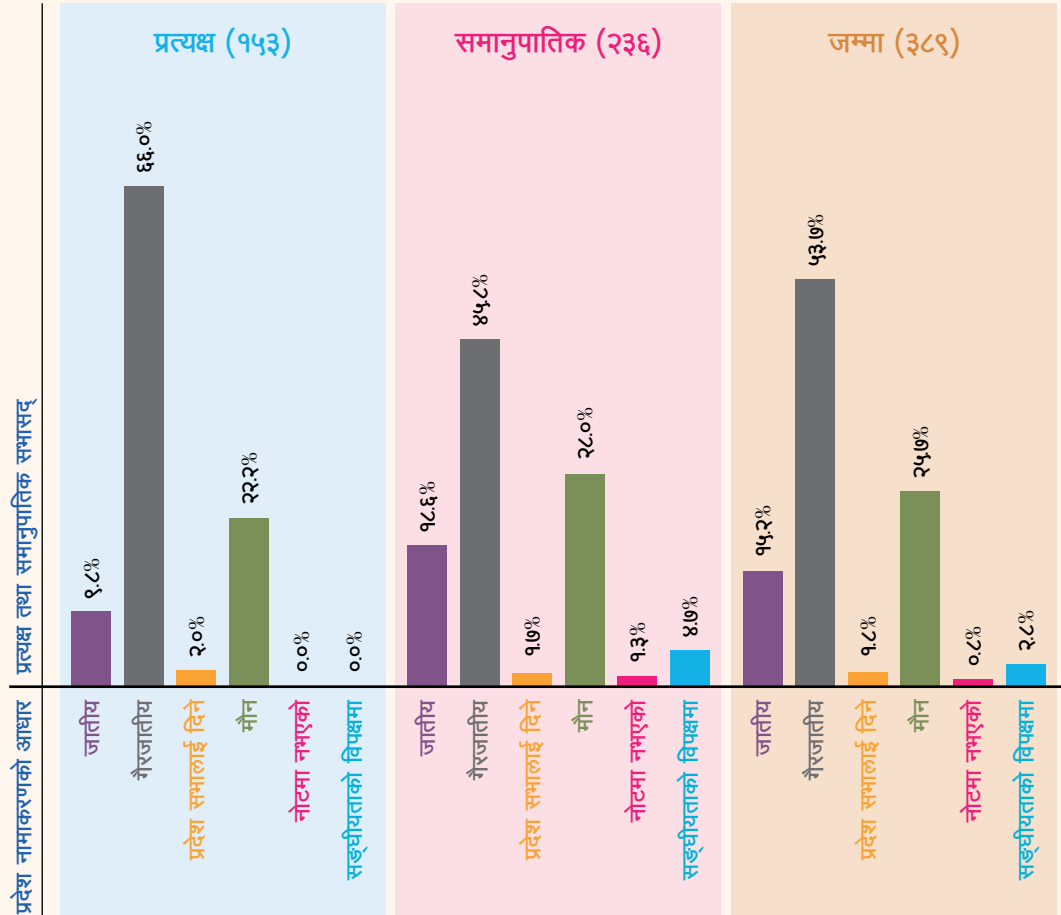
एमआओवादीका ५१.६ प्रतिशतले जातीय आधारमा प्रदेशको नामाकरण हुनुपर्ने बताए भने १५.६ प्रतिशत सभासदले गैरजातीय आधारमा पनि नामाकरण गर्न सकिने बताए । ३२.८ प्रतिशत भने यो विषयमा मौन रहे ।

सङ्घीय समाजवादीका ७५ प्रतिशत सभासद र फोरम नेपालका ५० प्रतिशत सभासदले भने प्रदेशको नामाकरण जातीय आधारमा हुनुपर्नेमा जोड दिए । (विस्तृत विवरणका लागि अनुसूचीको तालिका २४ हेर्नुहोला ।)

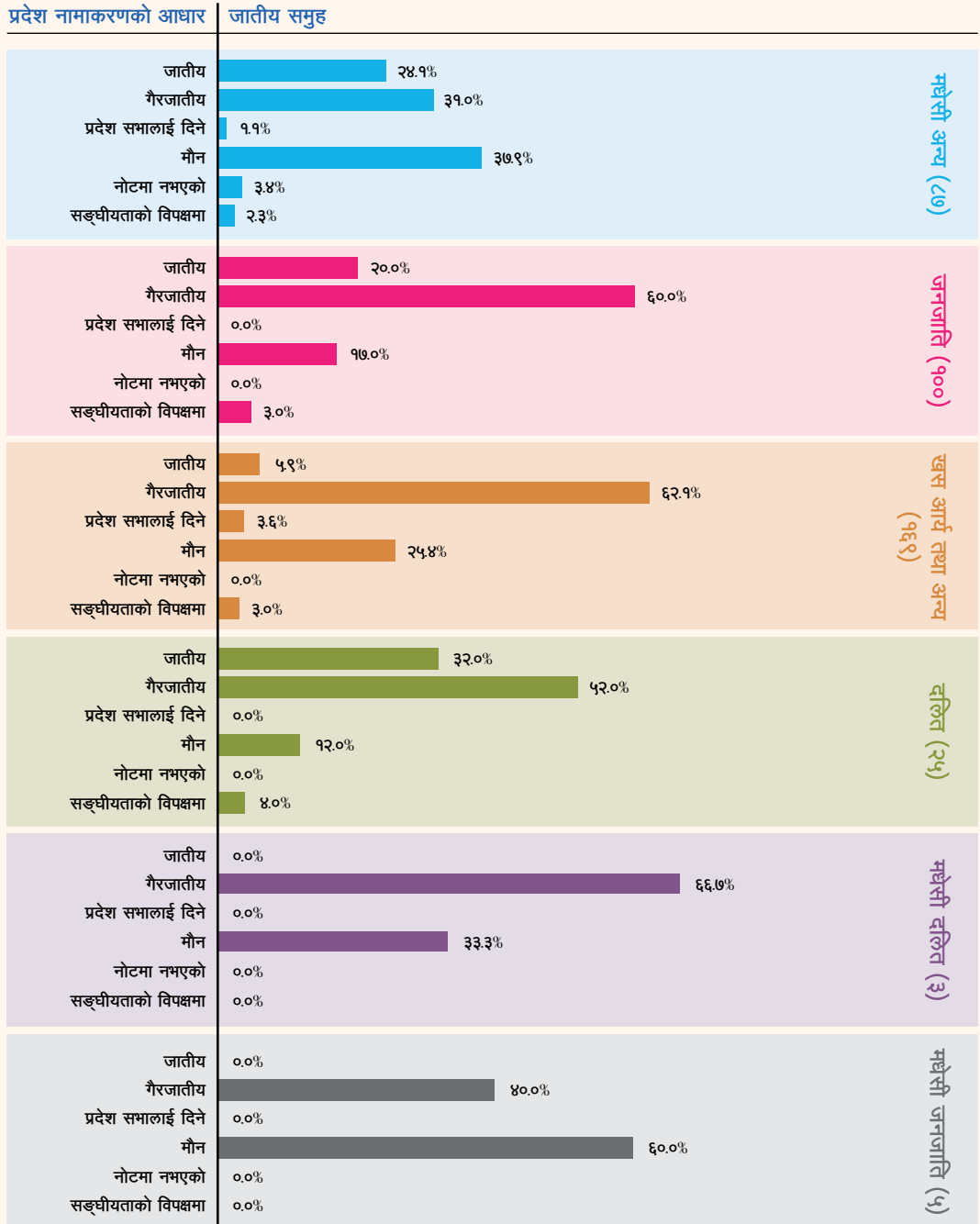
चित्र २३ : पार्टी र प्रदेशको नामाकरण

प्रदेश नामाकरणको विषयमा प्रत्यक्षतर्फका ९.८ प्रतिशतले जातीय आधारमा, ६६ प्रतिशतले गैरजातीय आधारमा, २ प्रतिशतले प्रदेश सभालाई दिनु उपयुक्त हुने बताए भने २२.२ प्रतिशतचाहिँ मौन रहे। यता समानुपातिकतर्फका १८.६ प्रतिशतले जातीय आधारमा, ४५.८ प्रतिशतले गैरजातीय आधारमा, १.७ प्रतिशतले प्रदेश सभालाई दिनु उपयुक्त हुने बताए भने २८ प्रतिशत मौन रहे। त्यस्तै १.३ प्रतिशतको नोटेटकिडमा उल्लेख नै थिएन भने ४.७ प्रतिशत सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए।

चित्र २४ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र प्रदेशको नामाकरण

जातीय आधारमा प्रदेश नामाकरणको धारणा केलाउँदा मधेसी अन्य समुदायका २४.१ प्रतिशतले जातीय आधारमा, ३१ प्रतिशतले गैरजातीय आधारमा, १.१ प्रतिशतले प्रदेश सभालाई दिन उपयुक्त हुने बताए। त्यस्तै ३७.९ प्रतिशत सभासद् मौन रहे भने ३.४ प्रतिशत सभासद्को नोटमा उल्लेख थिएन। त्यस्तै यो समुदायका २.३ प्रतिशत सभासद् भने सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए।

चित्र २५ : विभिन्न जातीय समुहका सभासद्को प्रदेश नामाकरणको आधारका विषयमा धारणा

जनजाति समूहका २० प्रतिशत सभासदले जातीय आधारमा, ६० प्रतिशतले गैरजातीय आधारमा प्रदेशको नामाकरण हुनुपर्ने बताए भने १७ प्रतिशत सभासदचाहिँ यो विषयमा मौन रहे। जनजाति समूहका ३ प्रतिशत सभासद भने सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए।

खस आर्य तथा अन्य समूहका ५.९ प्रतिशत सभासदले जातीय आधारमा, ६२.१ प्रतिशत सभासदले गैरजातीय आधारमा र ३.६ प्रतिशतले प्रदेश सभालाई दिन उपयुक्त हुने बताए। यो समूहका २५.४ प्रतिशत सभासद मौन रहे भने ३ प्रतिशत सभासदचाहिँ सङ्घीयताको विपक्षमा उभिए।

दलित समुदायका ३२ प्रतिशतले जातीय आधारमा, ५२ प्रतिशतले गैरजातीय आधारमा नामाकरण हुनुपर्ने बताए भने १२ प्रतिशत सभासदचाहिँ मौन रहे। त्यस्तै यो समुदायका ४ प्रतिशत सभासद भने सङ्घीयताको विपक्षमा उभिए।

त्यस्तै मधेसी दलित समुदायका ६६.७ प्रतिशत सभासदले गैरजातीय आधारमा नामाकरण हुनुपर्ने बताए भने ३३.३ प्रतिशत सभासदचाहिँ मौन रहे। मधेसी जनजाति समुदायका ४० प्रतिशत सभासदले गैरजातीय आधारमा नामाकरण हुनुपर्ने बताए भने ६० प्रतिशतचाहिँ मौन रहे।

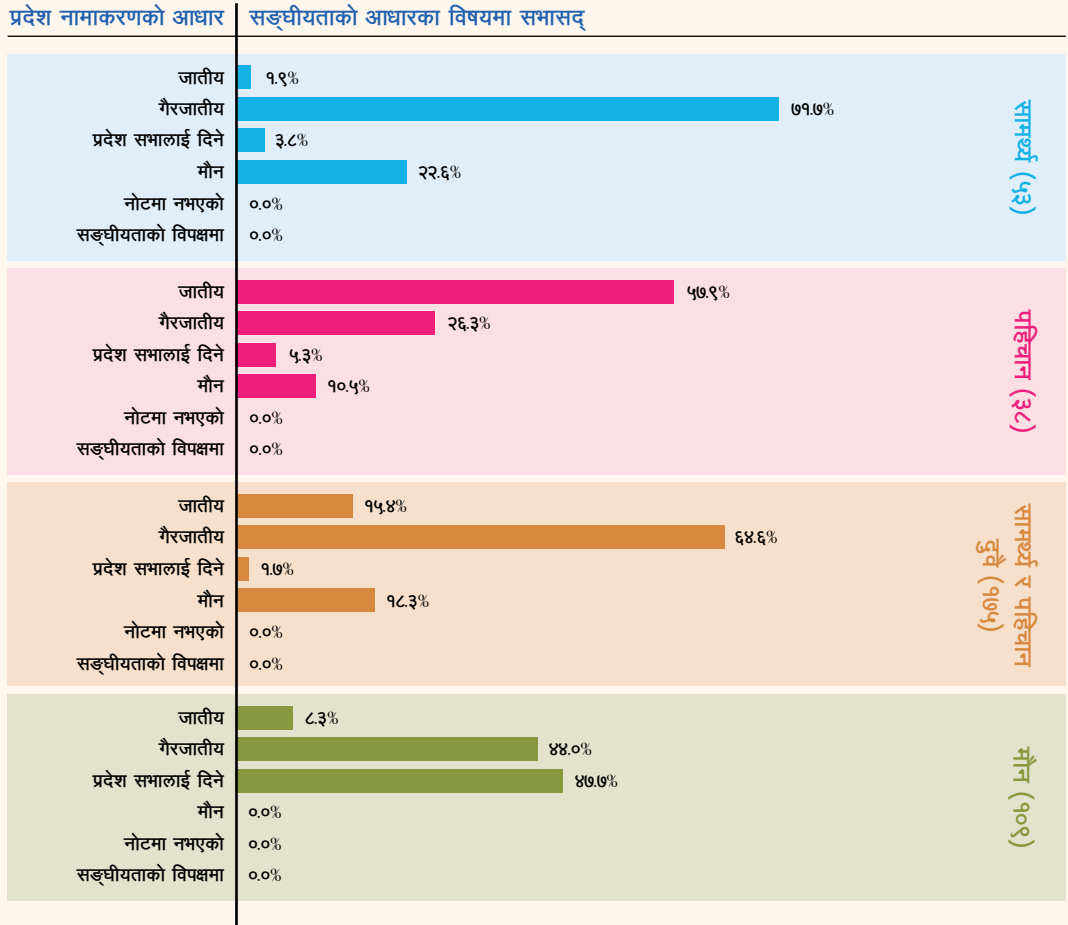
सामर्थ्यका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने बताउनेहरूमध्ये जातीय आधारमा नामाकरण गर्न सकिने बताउनेहरू १.९ प्रतिशत रहे। गैरजातीय नामाकरण गर्नुपर्छ भन्नेहरू ७१.७ प्रतिशत रहे भने ३.८ प्रतिशतले प्रदेश सभालाई नै दिन सकिने बताए। २२.६ प्रतिशतचाहिँ मौन रहे।

पहिचानका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने बताउनेमध्ये ५७.९ प्रतिशत सभासदले जातीय आधारमा नामाकरण हुनुपर्ने बताए भने २६.३ प्रतिशत सभासदले गैरजातीय नामाकरण गर्न सकिने बताए। ५.३ प्रतिशत सभासदले भने नामाकरणको जिम्मा प्रदेश सभालाई दिन सकिने बताए भने १०.५ प्रतिशत सभासदचाहिँ मौन रहे।

सामर्थ्य र पहिचान दुवैलाई आधार बनाएर राज्य पुनर्संरचना गर्नुपर्ने धारणा राख्नेमध्ये १५.४ प्रतिशतले जातीय आधारमा नामाकरण गर्न सकिने धारणा राखे भने ६४.६ प्रतिशतले गैरजातीय आधारमा नामाकरण हुनुपर्ने धारणा राखे। प्रदेश सभालाई दिन सकिने धारणा राख्ने सभासदको सङ्ख्या १.७ प्रतिशत थियो भने १८.३ प्रतिशत सभासद भने यो विषयमा मौन रहे।

राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा मौन रहेका सभासदले प्रदेश नामाकरणको विषयमा भने धारणा राखेका थिए। यसरी आधारको विषयमा मौन रहेकामध्ये ८.३ प्रतिशत सभासदले जातीय आधारमा, ४४ प्रतिशतले गैरजातीय आधारमा प्रदेशको नामाकरण गर्न सुझाव दिए भने राज्य पुनर्संरचनाको आधारको विषयमा मौन रहेका ४७.७ प्रतिशत सभासद भने प्रदेशको नामाकरणको विषयमा पनि मौन नै रहे।

प्रदेशको नामाकरण जातीय आधारमा हुनुपर्ने धारणा राख्नेहरूमा नेपाली कङ्ग्रेसबाट मधेसी अन्य समुदायका ६६.७ प्रतिशत र दलित समुदायका ३३.३ प्रतिशत सभासद देखिए भने एमालेबाट जनजाति समूहका ६६.७ प्रतिशत र खस आर्य तथा अन्य समुदायका ३३.३ प्रतिशत देखिए। त्यस्तै एमाओवादीबाट भने यस किसिमको धारणा राख्नेमा मधेसी अन्य समुदायका २४.२ प्रतिशत, जनजाति समूहका ३६.४ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य समुदायका २४.२ प्रतिशत र दलित समुदायका १.२ प्रतिशत सभासद देखिए।

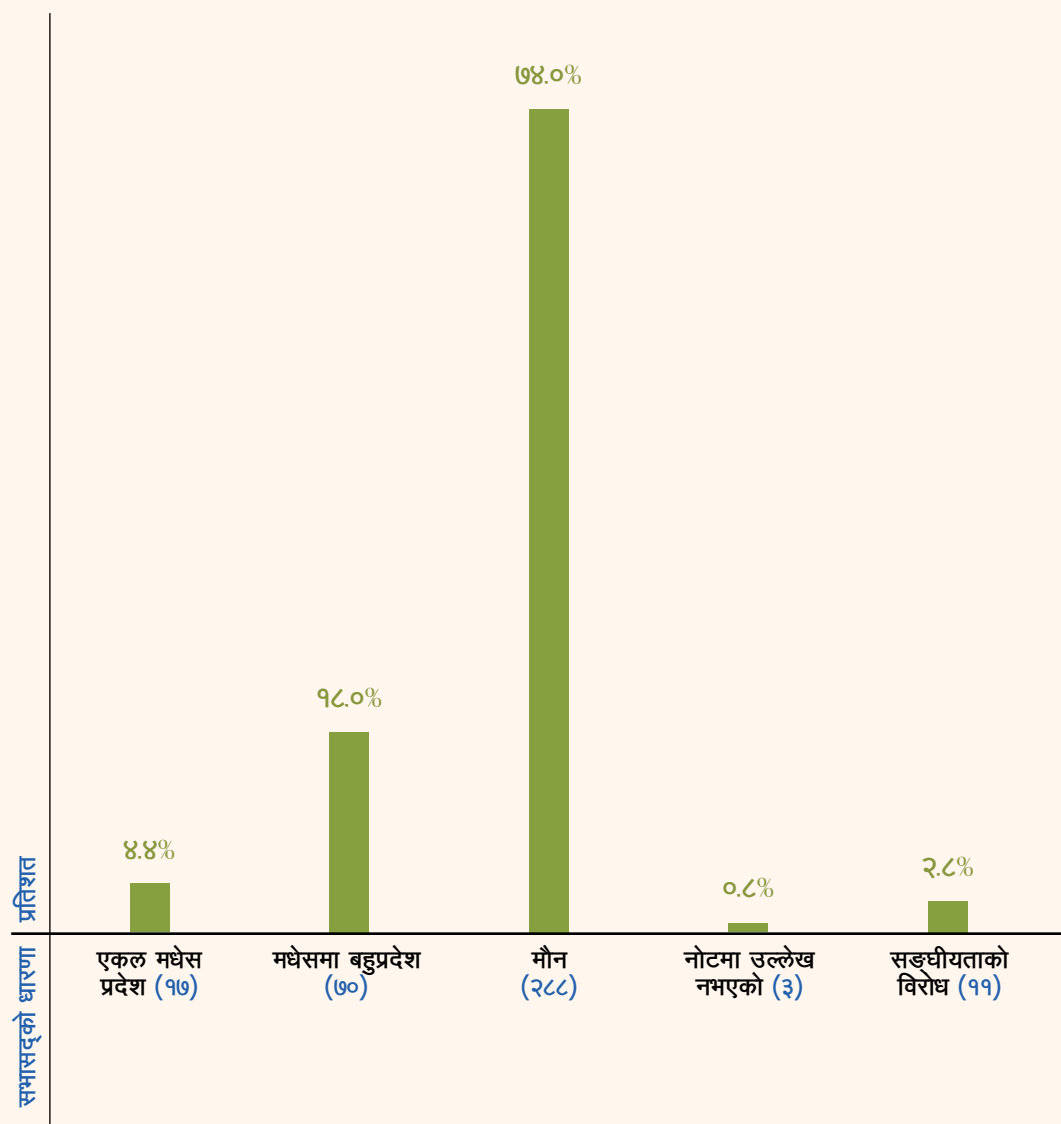
चित्र २६ : सङ्घीयताको आधार र प्रदेशको नामाकरणको आधारका विषयमा सभासद्को धारणा

गैरजातीय आधारमा प्रदेशको नामाकरण हुनुपर्ने धारणा राख्नेहरूमा नेपाली कङ्ग्रेसबाट मधेसी अन्य समुदायका १२.५ प्रतिशत, जनजाति समुदायका २६.२ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य समुदायका ५२.५ प्रतिशत, दलित समुदायका ७.५ प्रतिशत र मधेसी जनजाति समुदायका १.२ प्रतिशत सभासद् देखिए। यस्तो धारणा राख्नेमा एमालेबाट मधेसी अन्य समुदायका ८.८ प्रतिशत, जनजाति समुदायका ३३.३ प्रतिशत, खस आर्य तथा अन्य समुदायका ५० प्रतिशत, दलित समुदायका ६.९ प्रतिशत र मधेसी दलितबाट १ प्रतिशत सभासद् देखिए। गैरजातीय आधारमा प्रदेशहरूको नामाकरण हुनुपर्ने धारणा राख्ने एमाओवादी सभासद्हरूमा ३० प्रतिशत मधेसी अन्य समुदाय, १० प्रतिशत जनजाति समुदाय र ५० प्रतिशत खस आर्य तथा अन्य समुदायका रहे।

नेपाली कङ्ग्रेस र एमालेका खस आर्य तथा अन्य समूहका नगण्य सभासदले नामाकरणको विषय प्रदेश सभालाई दिन सकिने धारणा राखेका थिए । एमाओवादीबाट भने यस्तो धारणा राख्ने सभासद पाइएन ।

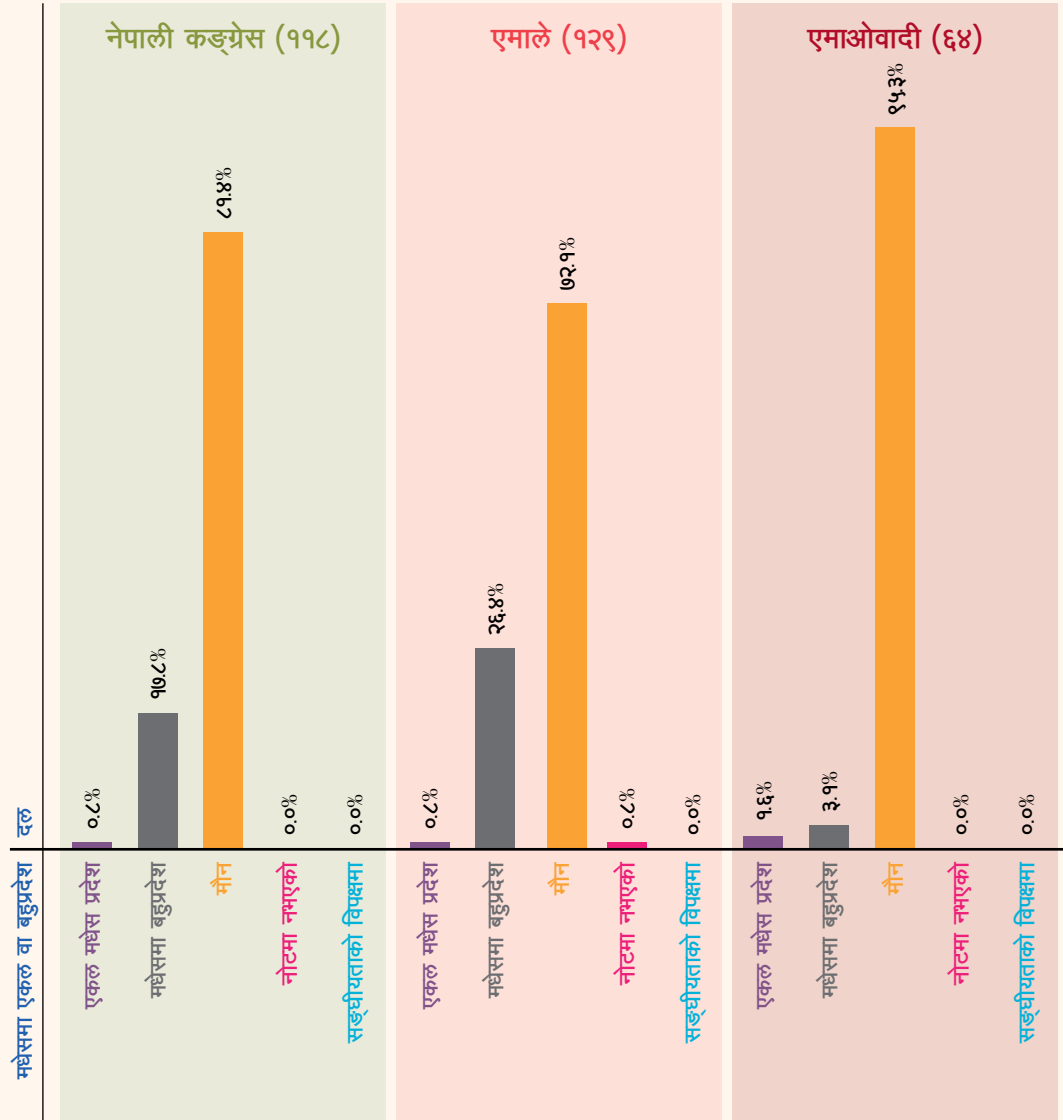
मधेस प्रदेशको विषयमा सभासदको धारणा

मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने पक्षमा १८ प्रतिशत सभासद देखिए भने ४.४ प्रतिशत सभासदले चाहिँ मधेस एकल प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राखे । ७४ प्रतिशत सभासद भने यो विषयमा मौन रहे । २.८ प्रतिशत सभासद सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए भने ०.८ प्रतिशत सभासदले राखेको धारणा नोटटेकिडमा रहेन ।

चित्र २७ : मधेस प्रदेशको विषयमा सभासदको धारणा

कङ्ग्रेसका १७.८ प्रतिशत सभासदले मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने धारणा राखे भने ८१.४ प्रतिशत सभासद भने यो विषयमा मौन रहे । ०.८ प्रतिशत सभासद भने एकल मधेस प्रदेशको पक्षमा रहे । एमालेको २६.४ प्रतिशतले मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने बताए भने ७२.१ प्रतिशत सभासद मौन रहे । ०.८ प्रतिशत सभासदले एकल प्रदेशको वकालत गरे । एमाओवादीका ३.१ प्रतिशत सभासदले मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने बताए भने १.६ प्रतिशत सभासदले एकल मधेस प्रदेश हुनुपर्ने बताए । ९५.३ प्रतिशत एमाओवादीका सभासद भने मधेस प्रदेशको विषयमा मौन रहे ।

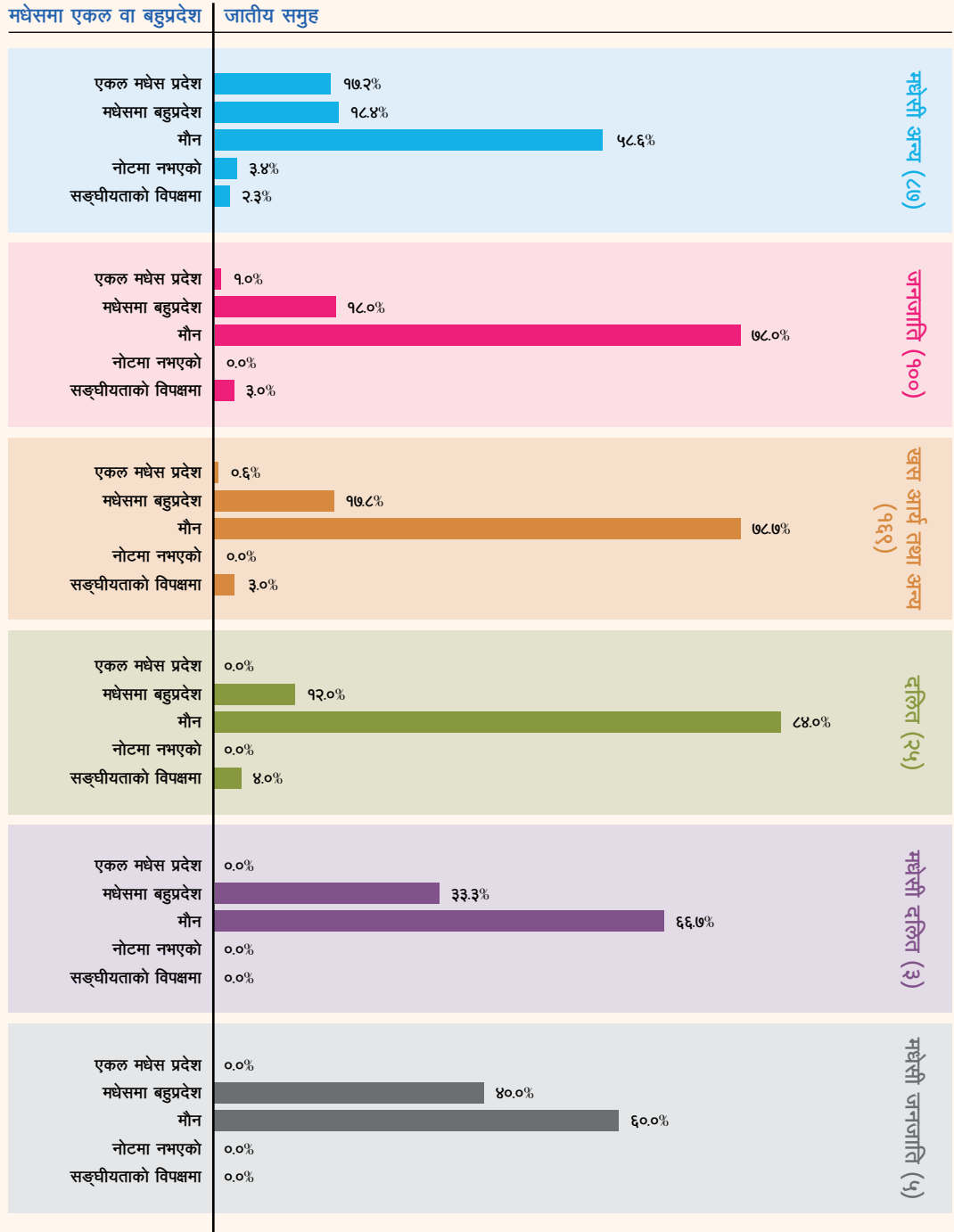
चित्र २८ : मधेसमा एकल वा बहुप्रदेशको विषयमा विभिन्न दलका सभासदको धारणा

फोरम लोकतान्त्रिकका भने मधेसमा एकल प्रदेश हुनुपर्ने र बहुप्रदेश हुनुपर्ने भनी धारणा राख्ने सभासदको सङ्ख्या बराबरी रह्यो । २२.२ प्रतिशत सभासदले एकल मधेस प्रदेश हुनुपर्ने बताए भने अर्को २२.२ प्रतिशत नै सभासदले मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने धारणा राखे । फोरम लोकतान्त्रिकका ४४.४ प्रतिशत सभासद भने यो विषयमा मौन रहे । ११.१ प्रतिशतको धारणा भने नोटटेकिडमा उल्लेख थिएन । फोरम नेपालको ८७.५ प्रतिशत सभासदले एकल मधेसको माग गरे भने १२.५ प्रतिशत मौन रहे । तमलोपाका ४२.९ प्रतिशत सभासदले एकल मधेस हुनुपर्ने बताए भने ५७.१ प्रतिशत मौन रहे । सद्भावना पार्टीका ७५ प्रतिशत मौन रहे । (अन्य पार्टीको विस्तृत विवरणका लागि अनुसूचीको तालिका २५ हेर्नुहोला ।)

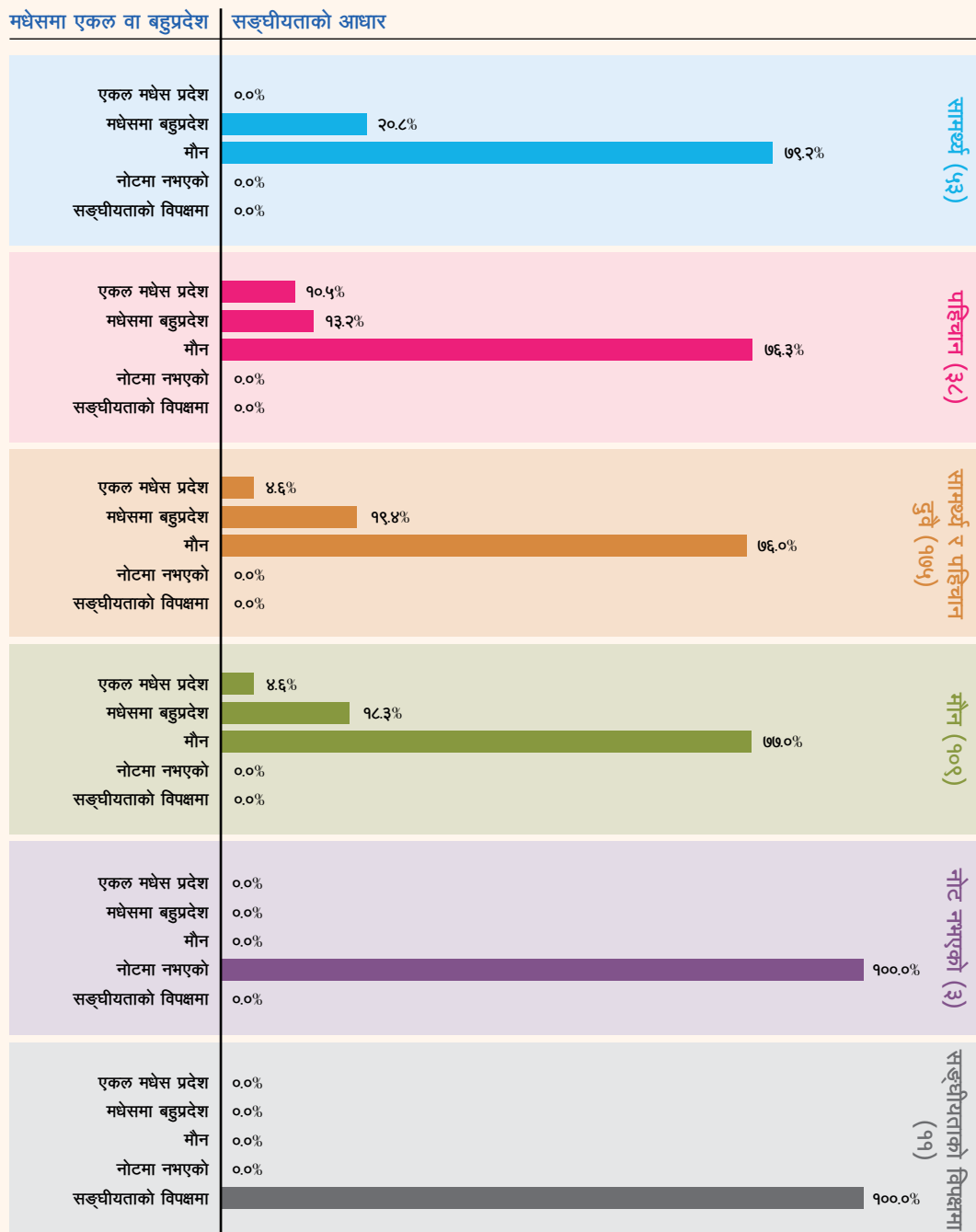
मधेसमा एकल प्रदेश वा बहुप्रदेश भन्ने विषयमा मधेसी अन्य समुदायका १७.२ प्रतिशतले एकल मधेस प्रदेश हुनुपर्ने, १८.४ प्रतिशतले बहुप्रदेश हुनुपर्ने बताए भने ५८.६ प्रतिशत भने मौन रहे । त्यस्तै जनजाति समुदायका १ प्रतिशतले मधेसमा एकल प्रदेश हुनुपर्ने बताए भने १८ प्रतिशतले बहुप्रदेश हुनुपर्ने बताए । यो समुदायका ७८ प्रतिशत सभासद यो विषयमा मौन रहे भने ३ प्रतिशतचाहिँ सङ्घीयताको विपक्षमा उभिए । खस आर्य तथा अन्य समुदायका ०.६ प्रतिशतले एकल मधेस प्रदेश, १७.८ प्रतिशतले मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने बताए भने ७८.१ प्रतिशत सभासद भने यो विषयमा मौन रहे । यो समुदायका ३ प्रतिशतचाहिँ सङ्घीयताको विपक्षमा उभिए । दलित समुदायका १२ प्रतिशत सभासदले मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने बताए भने ८४ प्रतिशतचाहिँ मौन रहे । मधेसी दलित समुदायका ३३.३ प्रतिशत सभासदले मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने बताए भने ६६.७ प्रतिशत सभासदचाहिँ मौन रहे । मधेसी जनजाति समुदायका ४० प्रतिशत सभासदले मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने बताए भने ६० प्रतिशत सभासद यो विषयमा मौन रहे ।

सामर्थ्यका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राख्नेमध्ये २०.८ प्रतिशतले मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने धारणा राखे भने ७९.२ प्रतिशत सभासद भने मौन रहे । पहिचानका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राख्नेमध्ये १०.५ प्रतिशतले एकल मधेस प्रदेश, १३.२ प्रतिशतले मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने धारणा राखे भने ७६.३ प्रतिशत सभासद यो विषयमा मौन रहे ।

मधेसमा एकल मधेस हुनुपर्ने माग गर्नेमा नेपाली कङ्ग्रेस र एमालेका मधेसी समुदायका नगण्य सभासद देखिए भने यी पार्टीका अन्य समुदायका कसैले पनि यो धारणा राखेनन् । एमाओवादीको हकमा जनजाति समुदायका नगण्य सभासदले मात्रै एकल मधेस हुनुपर्ने धारणा राखे । जबकि एमाओवादीका मधेसी समुदायका कुनै पनि सभासदले यस किसिमको धारणा राखेनन् । मधेस केन्द्रित दलका भने मधेसी समुदायका सभासदले मधेसमा एकल प्रदेश हुनुपर्ने माग गरे ।

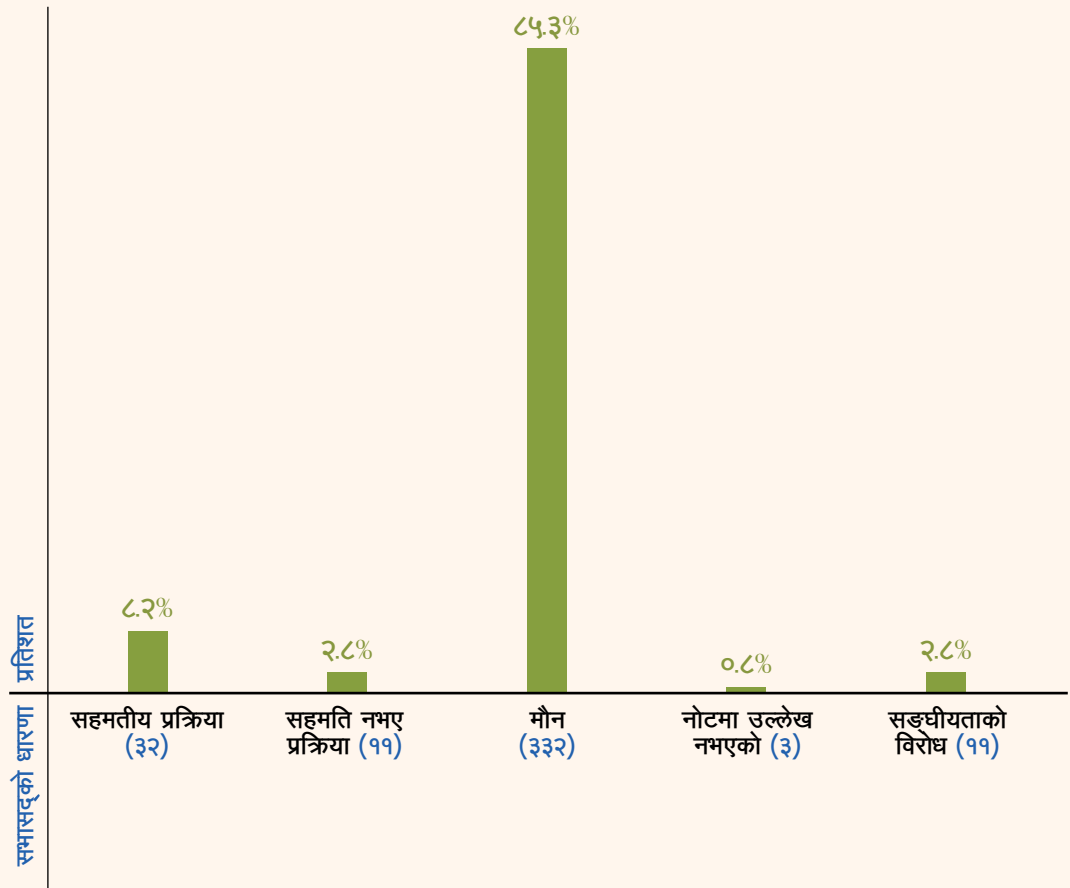
चित्र २९ : मधेसमा एकल वा बहुप्रदेश भन्ने विषयमा विभिन्न जातीय समुहका सभासद्को धारणा

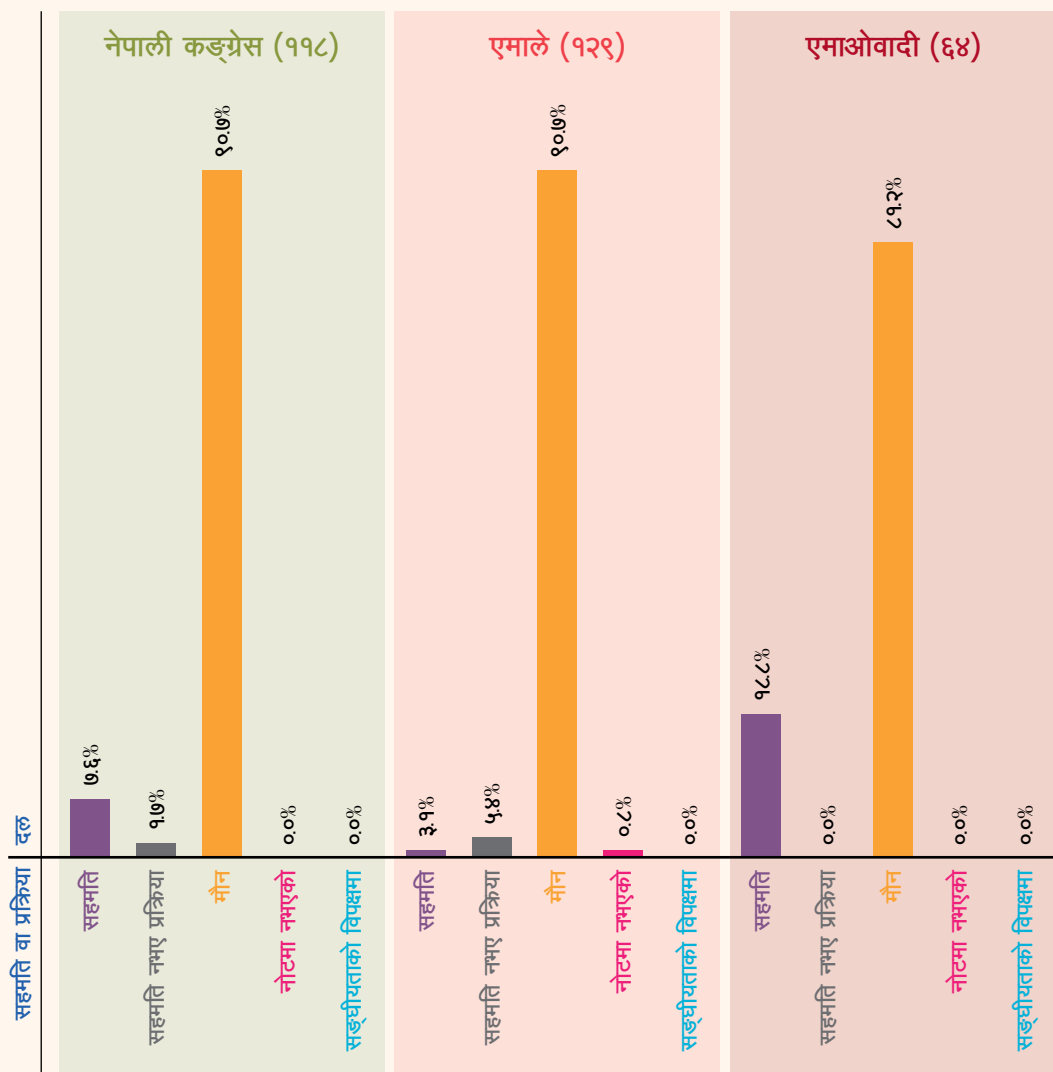
चित्र ३० : सङ्घीयताको आधार र मधेसमा एकल वा बहुप्रदेश भन्ने विषयमा सभासदको धारणा

सहमति वा प्रक्रिया भन्ने विषयमा सभासद्को धारणा

सहमतीय प्रक्रियाबाट अघि बढ्नुपर्ने धारणा राख्ने सभासद्को सङ्ख्या ८.२ प्रतिशत रह्यो भने सहमति नभएको अवस्थामा प्रक्रियामा गएर भए पनि टुङ्ग्याउनुपर्ने धारणा राख्ने सभासद्चाहिँ २.८ प्रतिशत रहे । यो विषयमा मौन रहने सभासद्को सङ्ख्या भने ठूलो रह्यो । ८५.३ प्रतिशत सभासद् यो विषयमा मौन रहे । त्यसो त राज्य पुनर्संरचनासम्बन्धी यो प्रतिवेदनमा छलफल हुँदा सहमतिबाटै जानुपर्ने वा प्रक्रियामा गएर भए पनि टुङ्गो लगाउनुपर्ने विषयमा त्यति सारो विवाद भइसकेको थिएन । छलफलमा भाग लिनेमध्ये २.८ प्रतिशत सभासद् सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए भने ०.८ प्रतिशत सभासद्को धारणा नोटेटकिड भएको थिएन ।

चित्र ३१ : सहमति वा प्रक्रिया भन्ने विषयमा सभासद्को धारणा

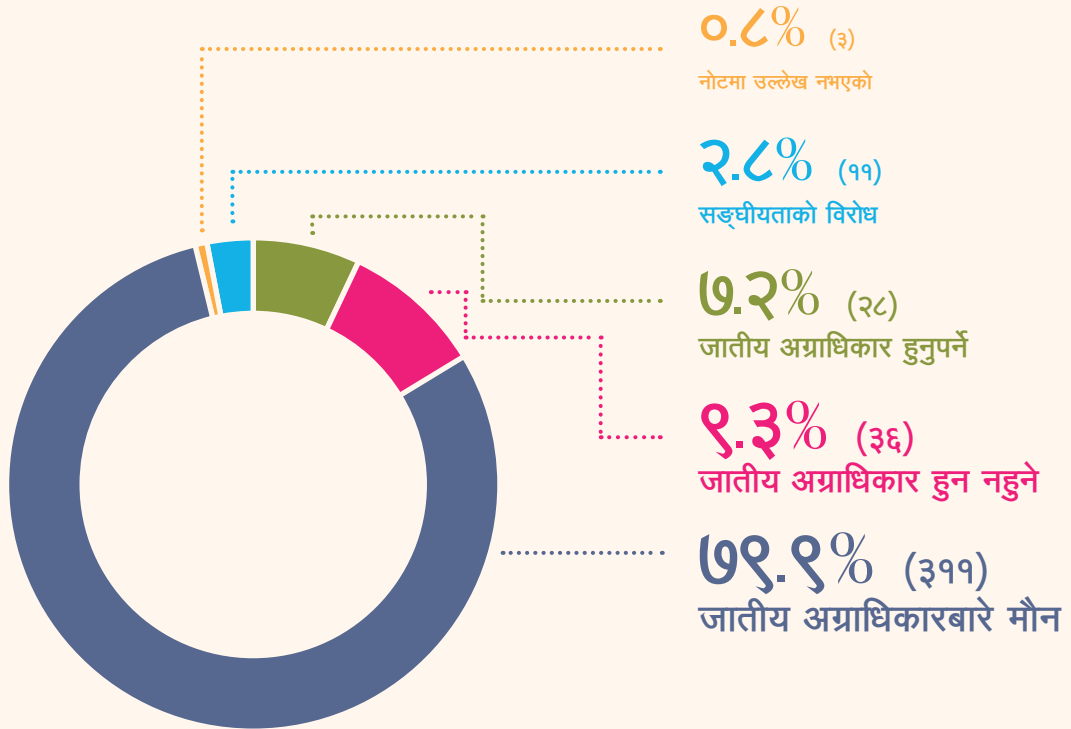

चित्र ३२ : सहमति तथा प्रक्रियाका विषयमा विभिन्न दलका सभासदको धारणा

सहमतीय वा प्रक्रिया भन्ने विषयमा भने अधिकांश सभासद मौन रहेका छन्। नेपाली कङ्ग्रेसका ९०.७ प्रतिशत, एमालेका ९०.७ प्रतिशत र एमाओवादीका ८१.२ प्रतिशत सहमति वा प्रक्रिया भन्ने विषयमा मौन छन्। सहमतिमा जोड दिनेमा एमाओवादीका सभासद देखिएका छन् भने प्रक्रियामा जाने विषयमा एमाले सभासदहरूले जोड दिएको देखिन्छ। प्रमुख तीन दलमध्ये एमाओवादीका १८.८ प्रतिशत सभासदले सहमतिमा जानुपर्ने बताएका छन् भने एमालेका ५.४ प्रतिशत र कङ्ग्रेसका १.७ प्रतिशत सभासदले सहमति नभए प्रक्रियामा जानुपर्ने बताएका छन्। सहमति नभए प्रक्रियामा जाने विषयमा एमाओवादीका कुनै पनि सभासदले धारणा राखेनन्। (विस्तृत विवरणका लागि अनुसूचीको तालिका २६ हेर्नुहोला।)

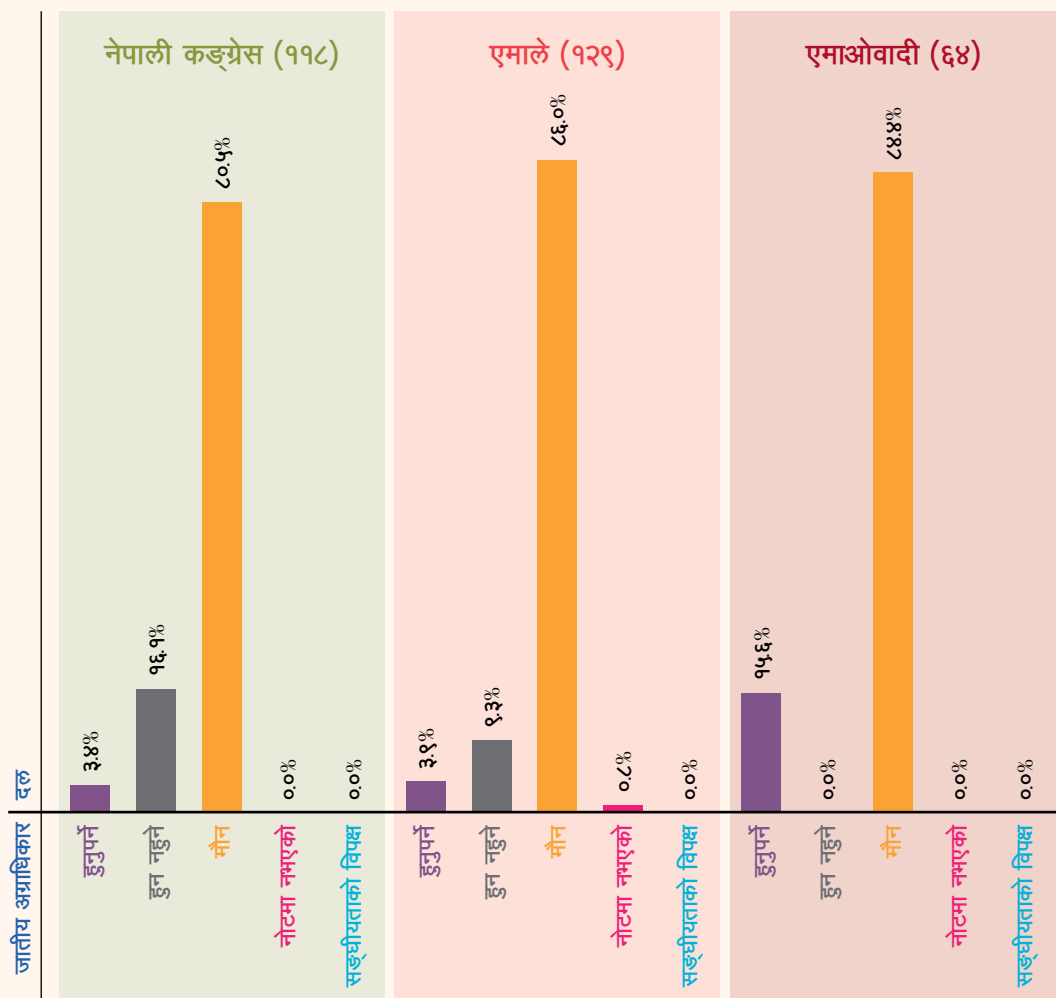
जातीय अग्राधिकारको विषयमा सभासद्को धारणा

छलफलमा भाग लिने क्रममा ७.२ प्रतिशत सभासद्ले जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने बताए भने ९.३ प्रतिशत सभासद्ले जातीय अग्राधिकार हुन नहुने बताए । ७९.९ प्रतिशत सभासद् भने यो विषयमा मौन रहे । २.८ प्रतिशत सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए भने ०.८ प्रतिशत सभासद्ले राखेको धारणा भने नोटटेकिडमा रहेन ।

चित्र ३३ : जातीय अग्राधिकारको विषयमा सभासद्को धारणा

जातीय अग्राधिकारका विषयमा पनि अधिकांश सभासद् मौन नै रहे । नेपाली कङ्ग्रेसका ८०.५ प्रतिशत, एमालेका ८६ प्रतिशत र एमाओवादीका ८४.४ प्रतिशत सभासद् जातीय अग्राधिकारको विषयमा मौन रहे । कङ्ग्रेसका १६.१ प्रतिशत, एमालेका ९.३ प्रतिशत सभासद्ले जातीय अग्राधिकार हुन नहुने धारणा राखे भने एमाओवादीमा यस्तो धारणा राख्ने सभासद् पाइएन । त्यस्तै कङ्ग्रेसका ३.४ प्रतिशत, एमालेका ३.९ प्रतिशत र एमाओवादीका १५.६ प्रतिशत सभासद्ले भने जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने कुरामा जोड दिए । (विस्तृत विवरणका लागि अनुसूचीको तालिका २७ हेर्नुहोला) ।

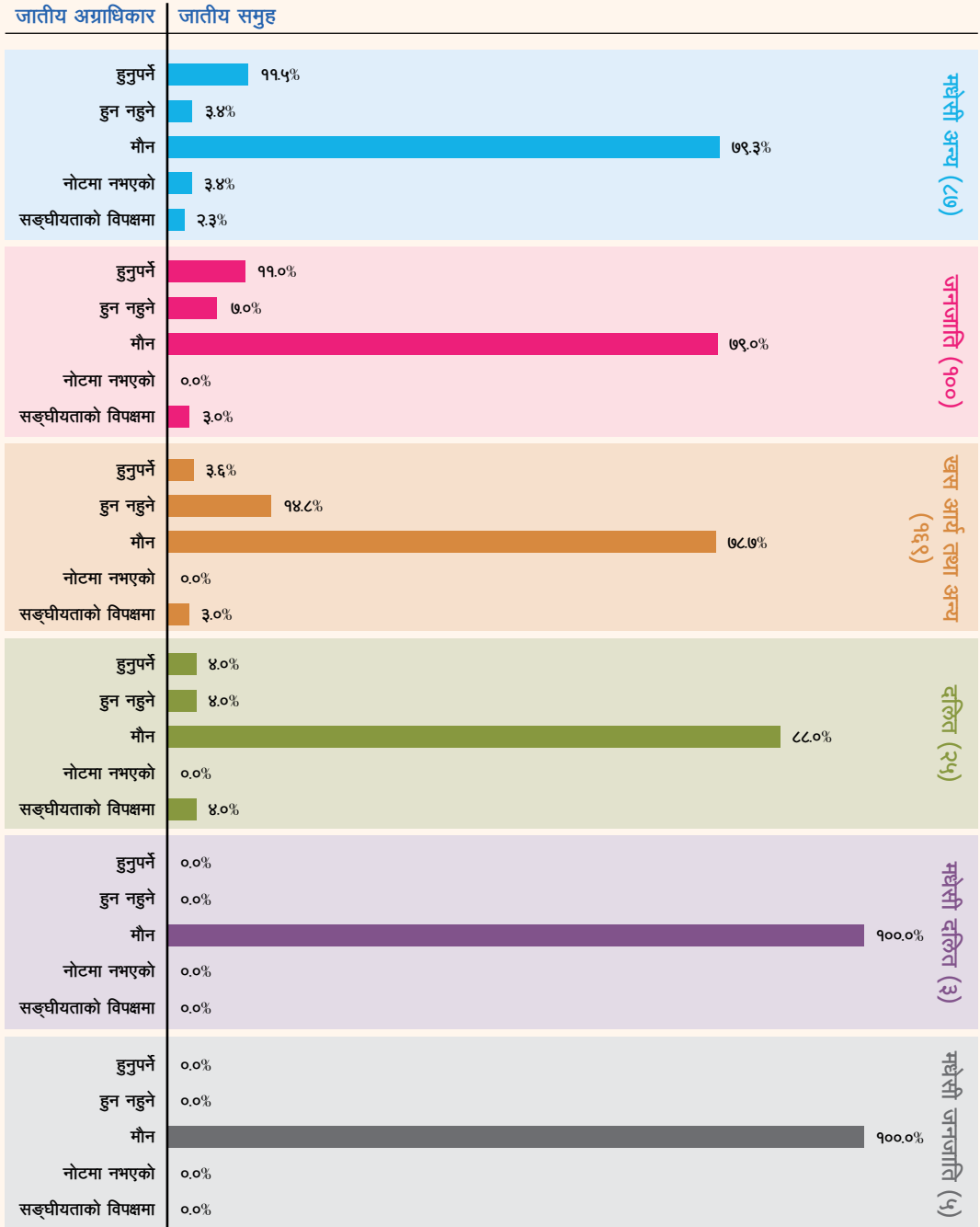

चित्र ३४ : जातीय अग्राधिकारको विषयमा विभिन्न दलका सभासदको धारणा

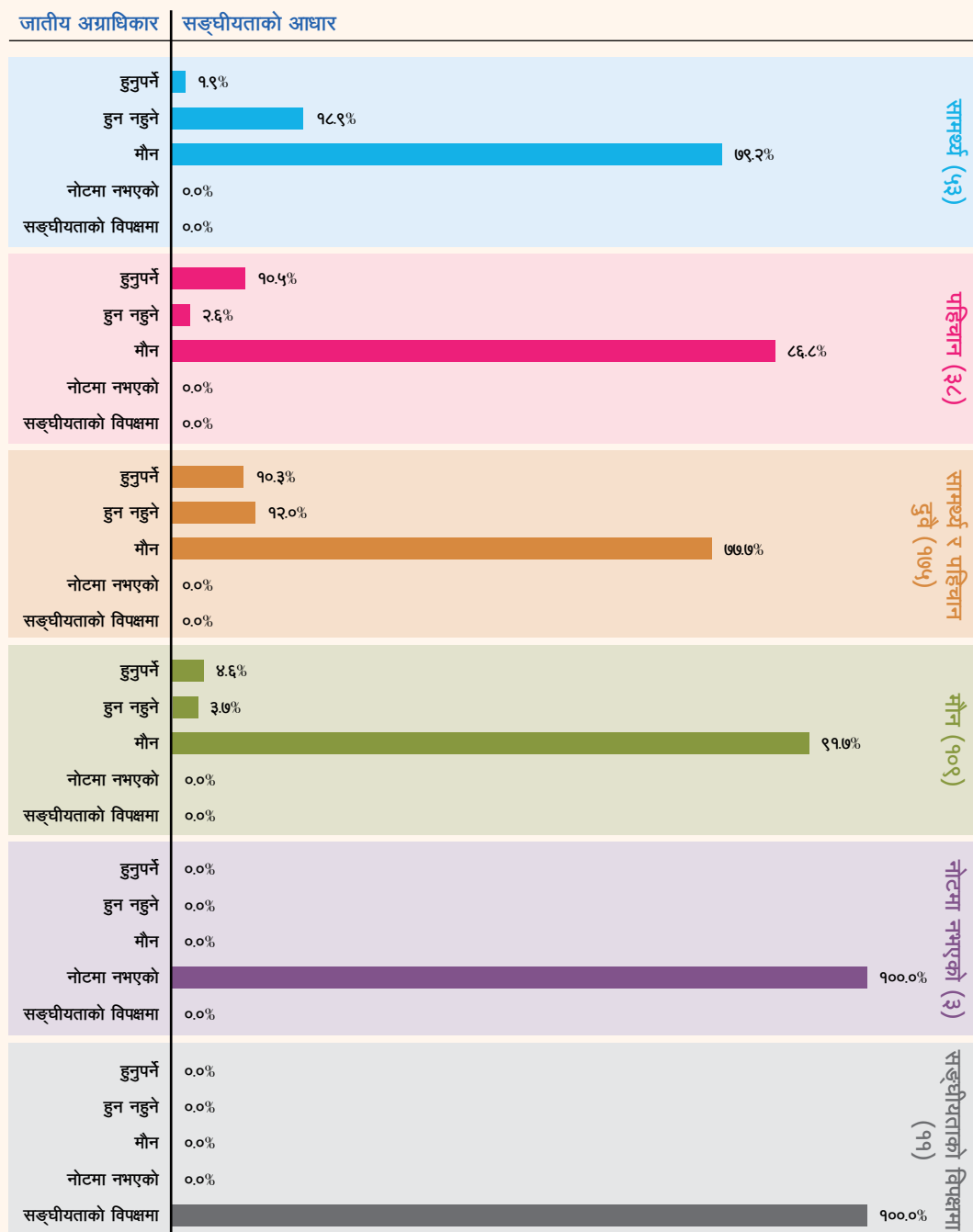
मधेसी अन्य समुदायका ११.५ प्रतिशत सभासदले जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने बताए भने ३.४ प्रतिशतले जातीय अग्राधिकार हुन नहुने बताए। मधेसी अन्य समुदायका ७९.३ प्रतिशत यो विषयमा मौन रहे भने यो समुदायका २.३ प्रतिशत सभासदचाहिँ सङ्घीयताको विपक्षमा उभिए। यो समुदायका ३.४ प्रतिशत सभासदको धारणा भने नोटमा उल्लेख थिएन।

जनजाति समुदायका ११ प्रतिशतले जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने, ७ प्रतिशतले जातीय अग्राधिकार हुन नहुने धारणा राखे भने ७९ प्रतिशत सभासदचाहिँ यो विषयमा मौन रहे। यो समूहका ३ प्रतिशत सभासद सङ्घीयताकै विपक्षमा देखिए।

खस आर्य तथा अन्य समुदायका ३.६ प्रतिशत सभासदले जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने बताए भने १४.८ प्रतिशत सभासदले जातीय अग्राधिकार हुन नहुने बताए। यो समुदायका ७८.७ प्रतिशत सभासद मौन रहे भने ३ प्रतिशत सङ्घीयताको विपक्षमा उभिए।

चित्र ३५ : जातीय अग्राधिकारको विषयमा विभिन्न जातीय समुहका सभासद्को धारणा

चित्र ३६ : सङ्घीयताको आधार र जातीय अग्राधिकारको विषयमा सभासदको धारणा

दलित समुदायको ४ प्रतिशत सभासदले जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने बताए भने ४ प्रतिशतले जातीय अग्राधिकार हुन नहुने बताए । त्यस्तै यो समूहको अर्को ४ प्रतिशत सभासद सङ्घीयताकै विपक्षमा देखिए भने ८८ प्रतिशत सभासद भने यो विषयमा मौन रहे ।

मधेसी दलित समुदायका शतप्रतिशत सभासद नै यो विषयमा मौन रहे । मधेसी जनजातिका पनि शतप्रतिशत सभासद यो विषयमा मौन रहे ।

सामर्थ्यका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राख्नेमध्ये १.९ प्रतिशत सभासद जातीय अग्राधिकारको पक्षमा देखिए भने १८.९ प्रतिशत जातीय अग्राधिकारको विपक्षमा देखिए । त्यस्तै सामर्थ्यका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राख्नेमध्ये ७९.२ प्रतिशत सभासद भने जातीय अग्राधिकारको विषयमा मौन रहे ।

पहिचानका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राख्नेमध्ये १०.५ प्रतिशत सभासद जातीय अग्राधिकारको पक्षमा देखिए भने २.६ प्रतिशत सभासदचाहिँ जातीय अग्राधिकारको विपक्षमा देखिए । पहिचानको आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासदमध्ये ८६.८ प्रतिशत सभासद भने जातीय अग्राधिकारको विषयमा मौन रहे ।

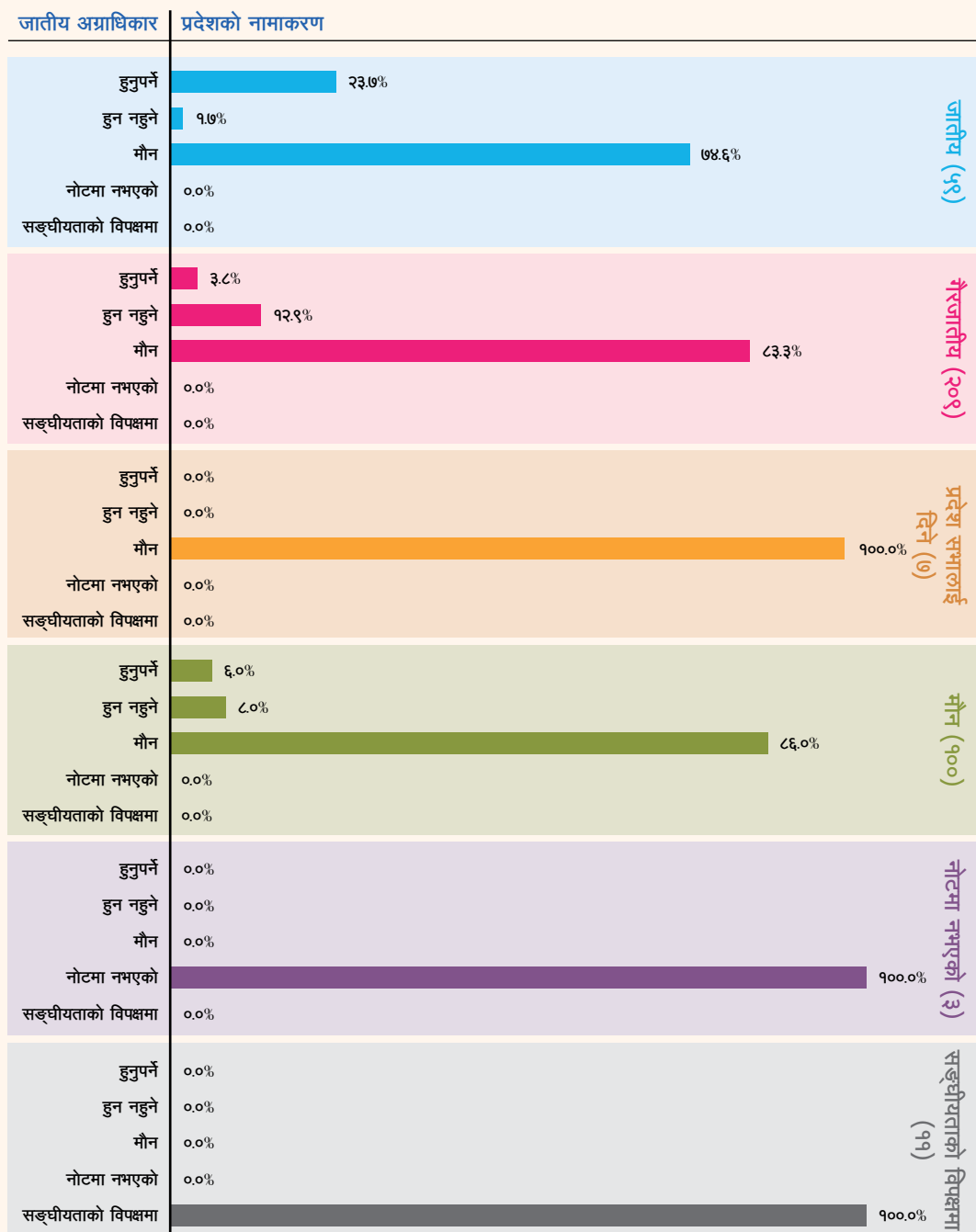
सामर्थ्य र पहिचान दुवैलाई समेटेर राज्य पुनर्संरचना गर्नुपर्ने धारणा राख्ने सभासदमध्ये १०.३ प्रतिशत सभासद जातीय अग्राधिकारको पक्षमा देखिए भने १२ प्रतिशत सभासद जातीय अग्राधिकारको विपक्षमा देखिए । सामर्थ्य र पहिचान दुवैलाई समेटेर राज्य पुनर्संरचना गर्नुपर्ने धारणा राख्ने सभासदमध्ये ७७.७ प्रतिशतचाहिँ जातीय अग्राधिकारको विषयमा मौन रहे ।

जातीय आधारमा राज्यको नामाकरण गर्नुपर्ने धारणा राख्ने सभासदमध्ये २३.७ प्रतिशत सभासद जातीय अग्राधिकारको पक्षमा देखिए भने १.७ प्रतिशत सभासद विपक्षमा उभिए । त्यस्तै जातीय आधारमा राज्यको नामाकरण गर्नुपर्ने धारणा राख्ने सभासदमध्ये ७४.६ प्रतिशत सभासद भने जातीय अग्राधिकारको विषयमा मौन रहे ।

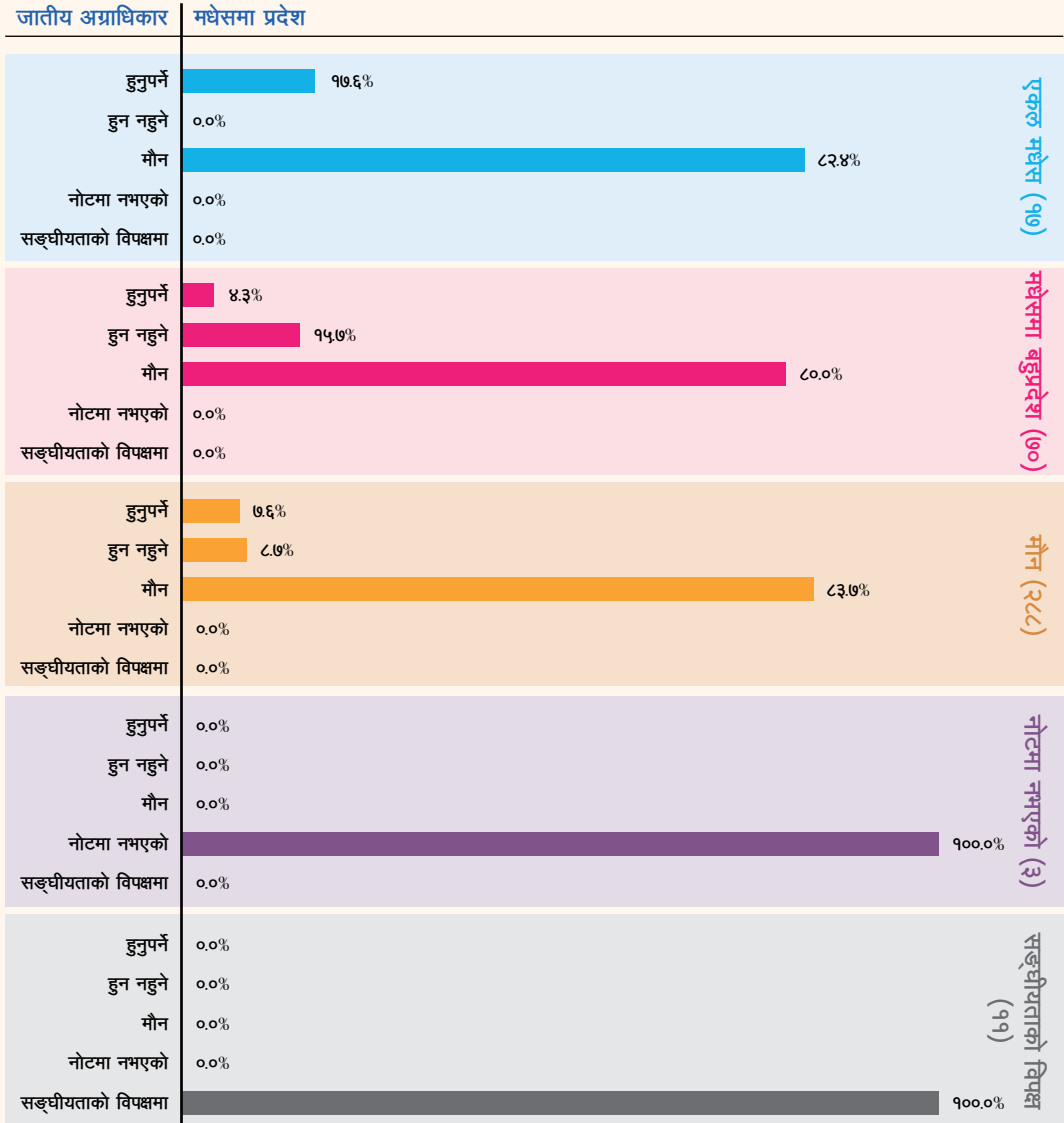
गैरजातीय आधारमा प्रदेशको नामाकरण हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासदमध्ये ३.८ प्रतिशत सभासद जातीय अग्राधिकारको पक्षमा र १२.९ प्रतिशत सभासद विपक्षमा उभिए भने ८३.३ प्रतिशत सभासदचाहिँ मौन रहे ।

नामाकरण गर्ने अधिकार प्रदेश सभालाई दिनुपर्ने धारणा राख्ने शतप्रतिशत सभासद जातीय अग्राधिकारको विषयमा मौन रहे । प्रदेश नामाकरणको विषयमा मौन रहे पनि त्यसमध्ये ६ प्रतिशत जातीय अग्राधिकारको पक्षमा र ८ प्रतिशत यसको विपक्षमा देखिए भने ८६ प्रतिशत सभासदचाहिँ जातीय अग्राधिकारको विषयमा पनि मौन नै रहे ।

एकल मधेस प्रदेशको कुरा गर्ने सभासदमध्ये १७.६ प्रतिशत जातीय अग्राधिकारको पक्षमा देखिए भने ८२.४ प्रतिशत सभासदचाहिँ मौन रहे । मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासदमध्ये ४.३ प्रतिशतले जातीय अग्राधिकार दिन सकिने धारणा राखे भने १५.७ प्रतिशत सभासद जातीय अग्राधिकारको विपक्षमा देखिए । ८० प्रतिशत सभासद भने यो विषयमा मौन रहे । एकल मधेस प्रदेशको विषयमा मौन सभासदमध्ये ७.६ प्रतिशत जातीय अग्राधिकारको पक्षमा देखिए भने ८.७ प्रतिशतचाहिँ विपक्षमा देखिए । ८३.७ प्रतिशत सभासद भने यो विषयमा मौन नै रहे ।

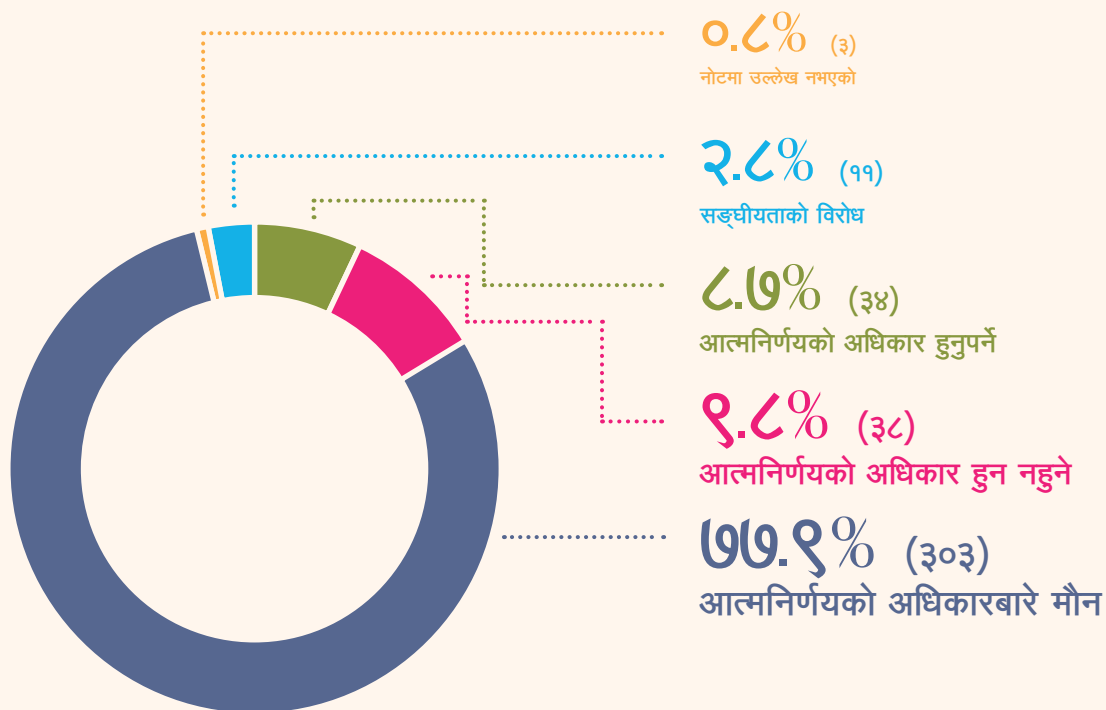
चित्र ३७ : प्रदेशको नामाकरण र जातीय अग्राधिकारको विषयमा सभासदको धारणा

चित्र ३८ : मधेसमा प्रदेश र जातीय अग्राधिकारको विषयमा सभासदको धारणा

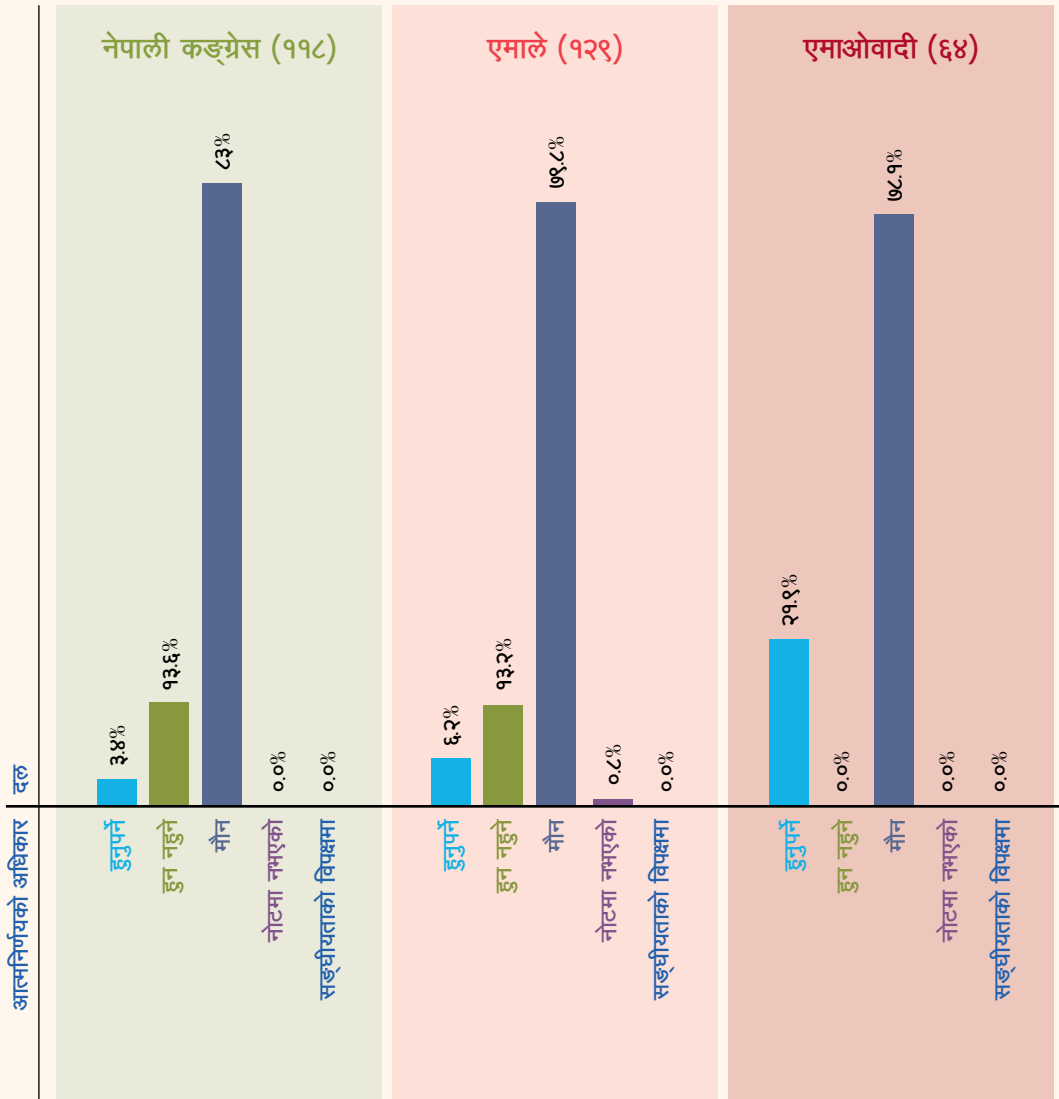
आत्मनिर्णयको अधिकार विषयमा सभासदको धारणा

आत्मनिर्णयको अधिकार हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासदको सङ्ख्या ८.७ प्रतिशत रह्यो भने ९.८ प्रतिशत सभासदले आत्मनिर्णयको अधिकार हुन नहुने धारणा राखे । ७७.९ प्रतिशत सभासद भने यो विषयमा मौन रहे । २.८ प्रतिशत सभासद सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए भने ०.८ प्रतिशत सभासदको धारणा भने नोटटेकिडमा नै रहेन ।

चित्र ३९ : आत्मनिर्णयको अधिकार विषयमा सभासदको धारणा

आत्मनिर्णयको अधिकारको विषयमा पनि अधिकांश सभासद मौन रहे । कङ्ग्रेसका ८३ प्रतिशत, एमालेका ७९.८ प्रतिशत र एमाओवादीका ७८.१ प्रतिशत सभासद आत्मनिर्णयको अधिकारको विषयमा मौन रहे । कङ्ग्रेसका १३.६ प्रतिशत र एमालेका १३.२ प्रतिशत सभासदले आत्मनिर्णयको अधिकार दिन नहुने धारणा राखे भने एमाओवादीमा यस्तो धारणा राख्ने सभासद पाइएन । त्यस्तै कङ्ग्रेसका ३.४ प्रतिशत, एमालेका ६.२ प्रतिशत र एमाओवादीका २१.९ प्रतिशत सभासदले भने आत्मनिर्णयको अधिकार दिन सकिने धारणा राखे ।

चित्र ४० : आत्मनिर्णयको अधिकार विषयमा विभिन्न दलका सभासदको धारणा

आत्मनिर्णयको अधिकारको विषयमा भने मधेसी अन्य समुदायका १३.८ प्रतिशतले हुनुपर्ने र ४.६ प्रतिशतले हुन नहुने बताए भने ७५.९ प्रतिशत सभासदचाहिँ मौन रहे । यो समुदायका ३.४ प्रतिशत सभासदको धारणा नोटमा उल्लेख भएन भने २.३ प्रतिशत सभासद सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए ।

जनजाति समुदायका १३ प्रतिशतले आत्मनिर्णयको अधिकार हुनुपर्ने बताए भने ४ प्रतिशतले आत्मनिर्णयको अधिकार हुन नहुने बताए । यो समूहका ८० प्रतिशत सभासद यो विषयमा मौन रहे भने ३ प्रतिशत सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए ।

खस आर्य तथा अन्य समुदायका ३.६ प्रतिशत सभासदले आत्मनिर्णयको अधिकार हुनुपर्ने बताए भने १६.६ प्रतिशतले आत्मनिर्णयको अधिकार हुन नहुने बताए । यो समुदायका ७६.९ प्रतिशत सभासद मौन रहे भने ३ प्रतिशत सभासद सङ्घीयताको विपक्षमा उभिए ।

दलित समुदायका १२ प्रतिशतले आत्मनिर्णयको अधिकार हुनुपर्ने बताए भने ८ प्रतिशतले आत्मनिर्णयको अधिकार हुन नहुने बताए । यो समूहका ७६ प्रतिशत सभासद आत्मनिर्णयको अधिकारको विषयमा मौन रहे भने ४ प्रतिशत सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए ।

मधेसी दलित समुदायका शतप्रतिशत सभासद आत्मनिर्णयको अधिकारको विषयमा मौन रहे भने मधेसी जनजाति समुदायका पनि शतप्रतिशत सभासद यो विषयमा मौन नै रहे ।

सामर्थ्यका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासदमध्ये १.९ प्रतिशत सभासद आत्मनिर्णयको अधिकारको पक्षमा उभिए भने १८.९ प्रतिशत सभासदचाहिँ यसको विपक्षमा देखिए । ७९.३ प्रतिशत सभासदचाहिँ मौन रहे ।

पहिचानका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राख्नेमध्ये १०.५ प्रतिशत आत्मनिर्णयको अधिकारको पक्षमा उभिए भने २.६ प्रतिशत विपक्षमा उभिए । ८६.८ प्रतिशत सभासदचाहिँ मौन रहे ।

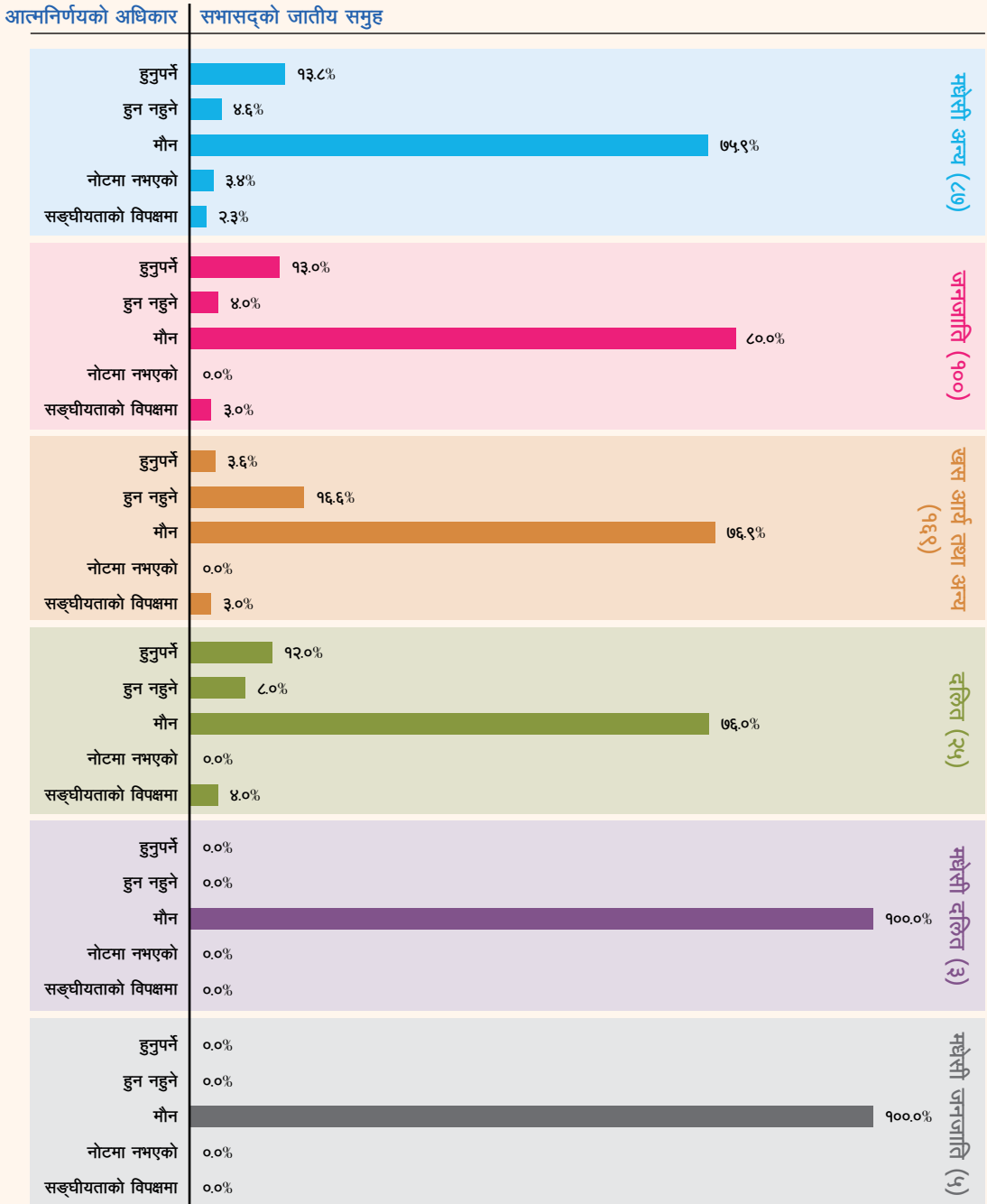
सामर्थ्य र पहिचान दुवै आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राख्नेमध्ये १२.६ प्रतिशतले आत्मनिर्णयको अधिकार दिन सकिने धारणा राखे भने १३.१ प्रतिशत सभासदचाहिँ आत्मनिर्णयको अधिकारको विपक्षमा उभिए । ७४.३ प्रतिशत सभासदचाहिँ मौन रहे ।

राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा मौन रहेका सभासदमध्ये ६.४ प्रतिशतले आत्मनिर्णयको अधिकार दिन सकिने धारणा राखे भने ३.७ प्रतिशत विपक्षमा उभिए । पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा मौन रहेका सभासदमध्ये ८९.९ प्रतिशत सभासदचाहिँ आत्मनिर्णयको अधिकारको विषयमा पनि मौन नै रहे ।

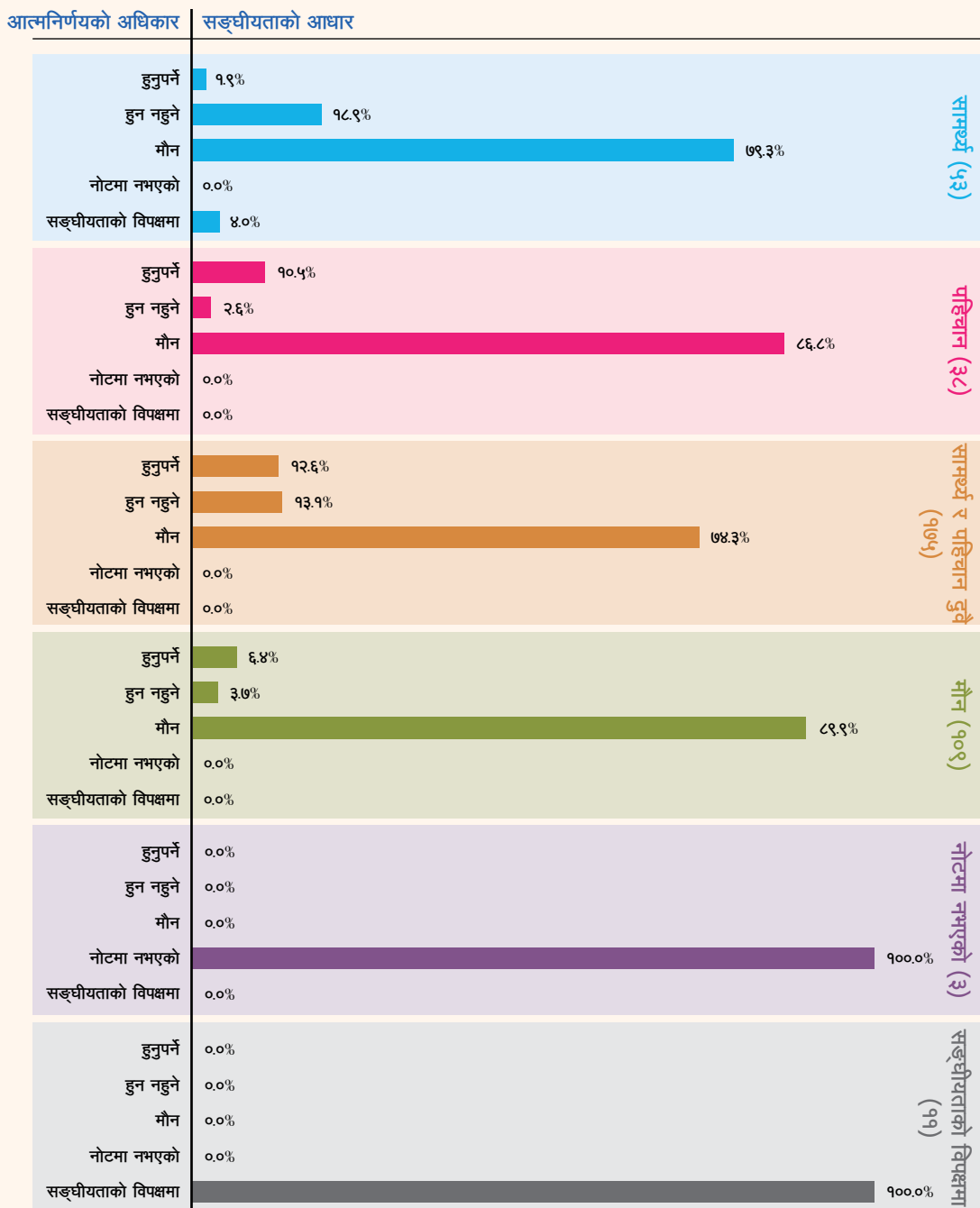
जातीय आधारमा नामाकरण गर्नुपर्ने धारणा राख्नेमध्ये २७.१ प्रतिशत सभासद आत्मनिर्णयको अधिकारको पक्षमा देखिए भने ७२.९ प्रतिशत सभासदचाहिँ यो विषयमा मौन रहे । गैरजातीय आधारमा प्रदेशको नामाकरण गर्नुपर्ने धारणा राख्ने सभासदमध्ये ४.३ प्रतिशत आत्मनिर्णयको अधिकारको पक्षमा र १४.४ प्रतिशत विपक्षमा देखिए भने ८१.३ प्रतिशतचाहिँ आत्मनिर्णयको अधिकारको विषयमा मौन रहे । नामाकरण गर्ने जिम्मा प्रदेश सभालाई दिनुपर्ने धारणा राख्ने सभासदमध्ये शतप्रतिशत सभासद आत्मनिर्णयको अधिकारको विषयमा मौन रहे ।

एकल मधेस प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राख्नेमध्ये २३.५ प्रतिशत आत्मनिर्णयको अधिकारको पक्षमा देखिए भने ७६.५ प्रतिशत सभासदचाहिँ मौन रहे । मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासदमध्ये ५.७ प्रतिशत आत्मनिर्णयको अधिकारको पक्षमा, २१.४ प्रतिशत आत्मनिर्णयको अधिकारको विपक्षमा र ७२.९ प्रतिशत मौन रहे ।

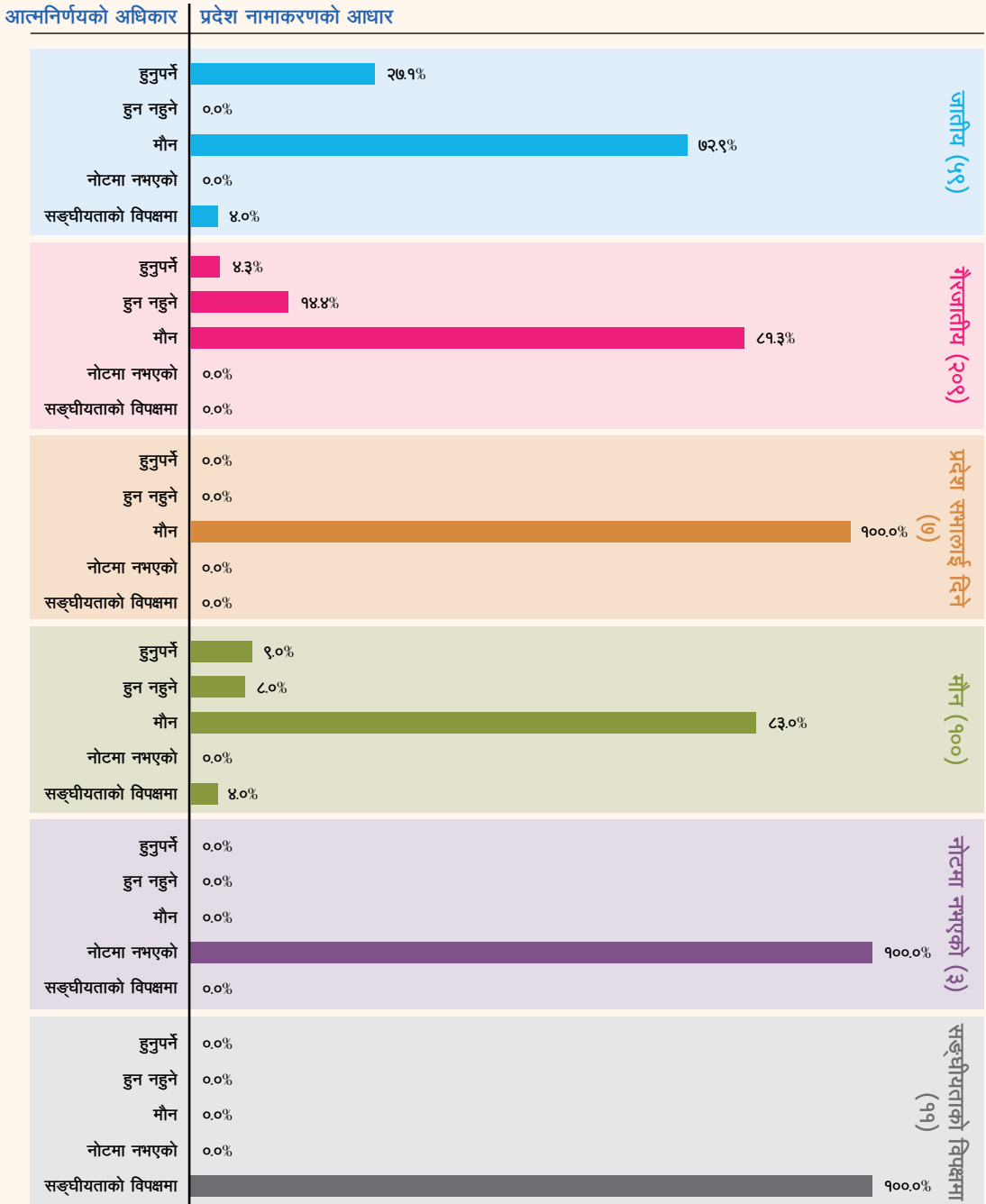
जातीय अग्रधिकार हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासदमध्ये ७८.६ प्रतिशत आत्मनिर्णयको अधिकारको पक्षमा, ३.६ प्रतिशत सभासद आत्मनिर्णयको अधिकारको विपक्षमा र १७.९ प्रतिशत सभासदचाहिँ यो विषयमा मौन रहे । जातीय अग्रधिकार हुन नहुने धारणा राख्ने सभासदमध्ये २.८ प्रतिशत जातीय अग्रधिकारको पक्षमा ८०.६ प्रतिशत विपक्षमा देखिए भने १६.७ प्रतिशतचाहिँ मौन रहे ।

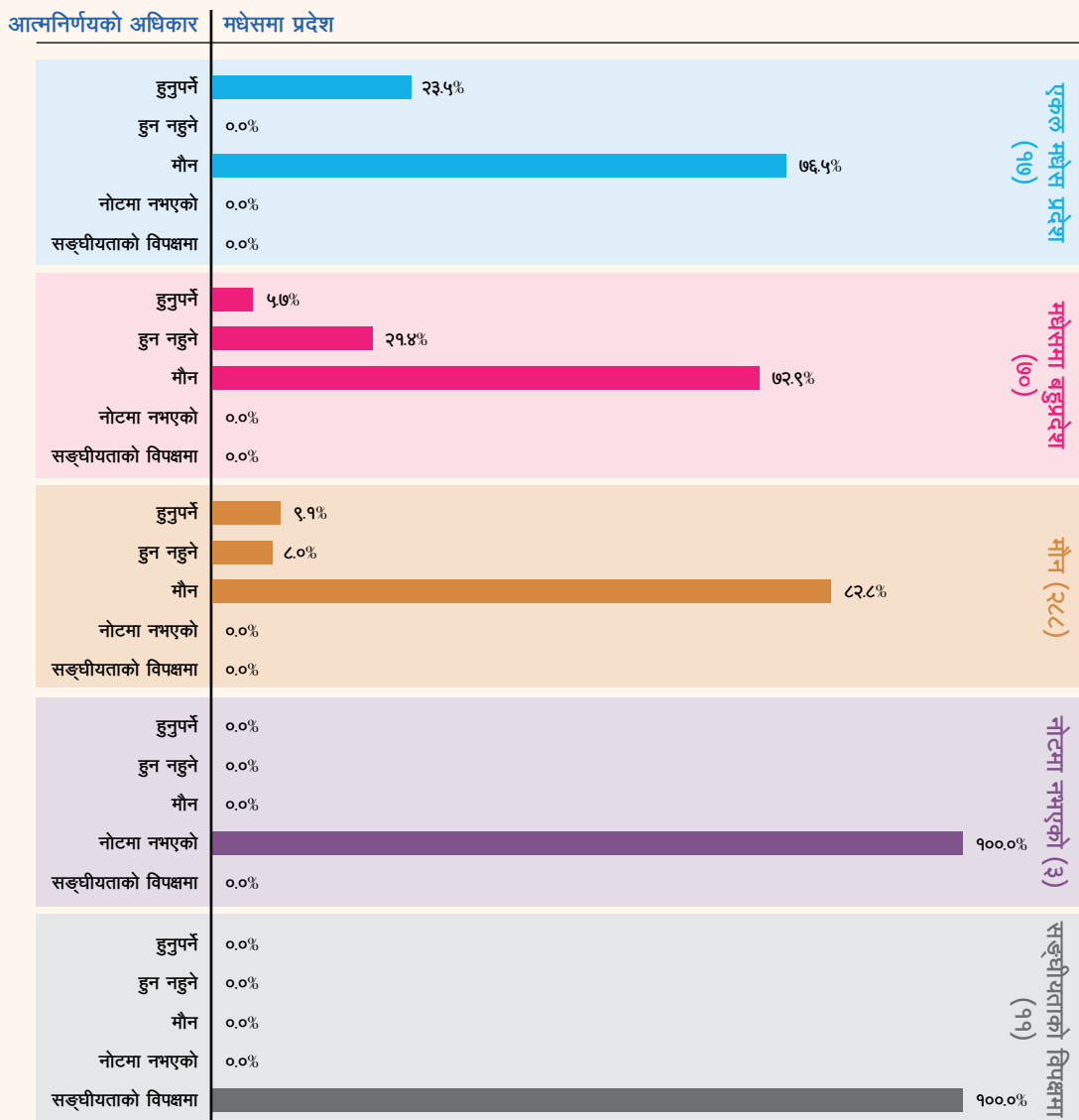
चित्र ४१ : आत्मनिर्णयको अधिकार विषयमा विभिन्न जातीय समूहका सभासद्को धारणा

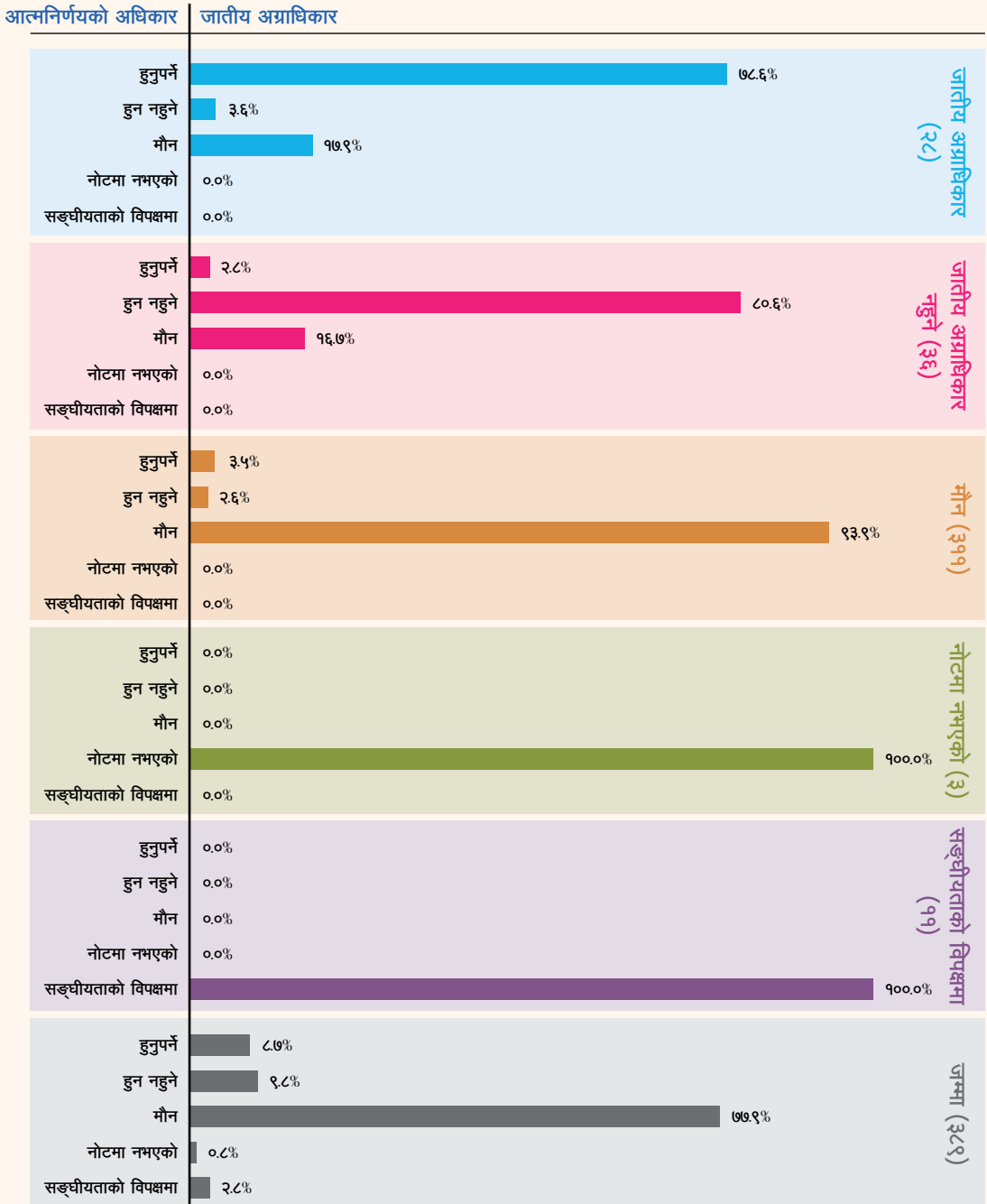
चित्र ४२ : आत्मनिर्णयको अधिकार र सङ्घीयताको आधारका विषयमा सभासदको धारणा

चित्र ४३ : आत्मनिर्णयको अधिकार र प्रदेश नामाकरणको विषयमा सभासद्को धारणा

चित्र ४४ : आत्मनिर्णयको अधिकार र मधेसमा प्रदेशको विषयमा सभासदको धारणा

चित्र ४५ : जातीय अग्राधिकार र आत्मनिर्णयको अधिकारको विषयमा सभासद्को धारणा

अध्याय ४

निष्कर्ष

राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिने सभासदमा सबैभन्दा धेरै एमाले (३३.२ प्रतिशत) र त्यसपछि क्रमशः नेपाली कङ्ग्रेस (३०.२ प्रतिशत) र एमाओवादी (१६.५ प्रतिशत) रहे। प्रमुख तीन दलको संविधान सभामा रहेको अनुपातका आधारमा पनि सबैभन्दा बढी सहभागिता एमालेकै सभासदको रह्यो। (हेर्नुस् अनुसूचीमा तालिका १)

संविधान सभामा रहेका ३० दलमध्ये चार वटा दलका सभासदले बहसको यो प्रक्रियामा भागै लिएनन्। यसरी धारणा नराख्नेमा राष्ट्रिय मधेस समाजवादी पार्टी, फोरम गणतान्त्रिक, जनजागरण पार्टी नेपाल र मधेस समता पार्टीका सभासद रहे। त्यसो त यी चार दलका सभासद जोडने हो भने संविधान सभामा कुल सभासदको १.०३ प्रतिशत मात्रै हुन आउँछ।

राज्य पुनर्संरचनाको बहस गर्ने सभासदमा सबैभन्दा बढी काठमाडौं (६.४ प्रतिशत) का सभासद रहे। सोलुखुम्बु, मनाङ, डोल्पा र दार्चुलाका सभासदले भने राज्य पुनर्संरचनाको विषयमा धारणा नै राखेनन्। यी चार जिल्लाका सभासदको सङ्ख्या कुल सभासदको ०.८६ प्रतिशत छ। राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिनेमा पार्टीको पदाधिकारी तहमा रहेका ८.५ प्रतिशत छन् भने केन्द्रीय कमिटी तहका २२.९ प्रतिशत छन्। अन्य भने ६८.६ प्रतिशत छन्।

राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिनेमा सबैभन्दा धेरै खस आर्य तथा अन्य समूह (४३.४ प्रतिशत) रहे भने त्यसपछि जनजाति समूह (२५.७ प्रतिशत) रहे। यसैगरी मधेसी अन्य (२२.४ प्रतिशत), दलित (६.४ प्रतिशत), मधेसी जनजाति (१.३ प्रतिशत) र मधेसी दलित (०.८ प्रतिशत) रहे। तराई मधेस केन्द्रित दलहरूको हकमा भने जातीय सहभागिता हेर्दा मधेसी अन्य समूहको अत्याधिक बाहुल्यता देखियो। राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिने फोरम लोकतान्त्रिकको ५५.६ प्रतिशत र फोरम नेपालको ८७.५ प्रतिशत सभासद मधेसी अन्य समुदायका रहे। बहसमा भाग लिनेमध्ये तमलोपा, सद्भावना, तराई मधेस सद्भावना, थरुहट तराई पार्टी, सङ्घीय सद्भावना, सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरुहटका शतप्रतिशत सभासद मधेसी अन्य समुदायका रहे। यसले तराई मधेस केन्द्रित दलहरूमा मधेसी अन्य समूहबाहेक अन्य समुदायका सभासद नगण्य रहेको सङ्केत गरेको छ।

संविधान सभाको बैठकमा बोल्ने क्रममा सबैभन्दा धेरै (४५ प्रतिशत) सभासदले सामर्थ्य र पहिचानलाई आधार बनाउँदै राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्नेमा जोड दिए। सामर्थ्यका आधारमा (१३.६ प्रतिशत) र पहिचानका आधारमा (९.८

प्रतिशत) देखिए भने २८ प्रतिशत सभासद राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा मौन रहे। संविधान सभाको बैठकलाई सम्बोधन गरेका ०.८ प्रतिशत सभासदको नबुझिएका कारण नोटटेकिङ नै भएन भने २.८ प्रतिशत सभासद सङ्घीयताको विपक्षमा उभिए। प्रमुख तीन दलका सभासदको धारणा हेर्दा सबै दलमा सामर्थ्य र पहिचानका आधारमा राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासद धेरै देखिए। यस्तो धारणा राख्नेमा नेपाली कङ्ग्रेसका ४४.९ प्रतिशत, एमालेका ५७.४ प्रतिशत र एमाओवादीका ४२.२ प्रतिशत सभासद देखिए। कङ्ग्रेस (१८.६ प्रतिशत) र एमाले (१५.५ प्रतिशत) सभासदको दोस्रो प्राथमिकतामा सामर्थ्य रह्यो भने एमाओवादी (२६.६ प्रतिशत) सभासदको पहिचान। एमाओवादीमा सामर्थ्यलाई मात्रै आधार बनाउने सभासदको सङ्ख्या नगण्य रह्यो। पहिचानलाई मात्रै आधार बनाउनुपर्ने धारणा राख्नेमा सबैभन्दा बढी एमाओवादी देखिए भने त्यसपछि नेपाली कङ्ग्रेस। एमालेका नगण्य सभासदले मात्रै यो धारणा राखे। राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा मौन रहनेमा सबैभन्दा धेरै नेपाली कङ्ग्रेसका सभासद रहे भने त्यसपछि क्रमशः एमाओवादी र एमालेका सभासद रहे।

जातीय आधारमा हेर्दा पनि सबै समुदायका सभासदले सामर्थ्य र पहिचान दुवैलाई आधार बनाउँदै राज्य पुनर्संरचना हुनुपर्ने कुरामा जोड दिएको पाइयो। राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा सभासद जातीय हिसावले विभक्त नभएको पाइयो। बरु सभासदले पार्टीगत आधारमा नै धारणा राखेको पाइयो।

प्रदेशको सङ्ख्या तोक्ने विषयमा सभासदको ठूलो सङ्ख्या (४४.७ प्रतिशत) मौन रहे। प्रदेशको सङ्ख्या तोक्ने सभासदमध्ये सात प्रदेश हुनुपर्ने धारणा राख्ने सभासदको सङ्ख्या सबैभन्दा धेरै (२३.७ प्रतिशत) रह्यो। ८.५ प्रतिशत सभासदले भने अघिल्लो संविधान सभाको राज्य पुनर्संरचना समिति र राज्य पुनर्संरचना आयोगले सिफारिस गरेको प्रतिवेदनमा तोकिएअनुसारको सङ्ख्या हुनुपर्ने धारणा राखे। उतिबेला संविधान सभान्तर्गतको राज्य पुनर्संरचना समितिले १४ प्रदेशको खाकालाई समितिमा बहुमतबाट पारित गरेको थियो भने राज्य पुनर्संरचना आयोगले १० प्रदेश हुनुपर्ने भन्दै त्यसैअनुसारको खाका सरकारलाई बुझाएको थियो।

प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा प्रमुख तीन दलका लगभग आधाजसो सङ्ख्याका सभासद मौन रहेको पाइयो। कङ्ग्रेस (५० प्रतिशत), एमाले (४१.१ प्रतिशत) र एमाओवादी (४८.४ प्रतिशत) सभासद यसमा मौन रहे। कङ्ग्रेस र एमाले दुवै दलले संविधान सभाको निर्वाचनका क्रममा ल्याएको घोषणापत्रमा सात प्रदेश बनाउने उल्लेख गरे पनि संविधान सभाभित्र यस्तो धारणा राख्नेमा कङ्ग्रेस र एमालेका सभासद क्रमशः २३.७ प्रतिशत र ४६.५ प्रतिशत मात्रै रहे। चाखलाग्दो तथ्य के रह्यो भने एमाओवादीबाट सात प्रदेश बनाउनुपर्ने धारणा राख्ने सभासद कोही पनि भएनन्। त्यस्तै एमाओवादीले चुनावी घोषणापत्रमा एघार प्रदेश बनाउने उल्लेख गरे पनि संविधान सभामा धारणा राख्ने क्रममा भने अघिल्लो संविधान सभाको राज्य पुनर्संरचना समिति (चौध प्रदेश) र राज्य पुनर्संरचना आयोग (दश प्रदेश) ले सिफारिस गरेभैं हुनुपर्नेमा उनीहरूले जोड दिए। एमाओवादीबाट यस्तो धारणा राख्ने सभासदको सङ्ख्या ३२.८ प्रतिशत रह्यो भने ९.४ प्रतिशत सभासदले चौध प्रदेश र ६.२ प्रतिशत सभासदले दश प्रदेश हुनुपर्ने बताए। यस हिसावले एमाओवादीका ४८.४ प्रतिशत सभासद दश र चौध प्रदेशकै वरिपरि रहे।

सभासदले धारणा राख्ने क्रममा ५५.३ प्रतिशतले पार्टीको लाइनअनुसार नै राखेको पाइयो भने १०.८ प्रतिशतले स्पष्टरूपमा पार्टी लाइनविपरित राखेको पाइयो। त्यस्तै ३३.९ प्रतिशतले राखेको धारणा भने पार्टी लाइनअनुसार वा विपरित भन्ने छुट्टयाउने नसकिने किसिमको पाइयो। प्रमुख तीन दलबीच तुलना गर्दा एमाओवादीका अधिकांश सभासदले पार्टी लाइनअनुसार नै धारणा राखेको पाइयो भने पार्टी लाइनविपरित धारणा राख्नेमा कङ्ग्रेसका सभासद

अधि देखिए। प्रत्यक्ष निर्वाचन प्रणालीमार्फत् सभासद् भएका भन्दा समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीबाट सभासद् भएकाहरू पार्टी लाइनमा बढी प्रतिबद्ध देखियो।

राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिएकामध्ये ९३.८ प्रतिशतले धारणा राख्ने क्रममा विकल्प दिएनन् भने २.६ प्रतिशतले मात्रै वैकल्पिक अवधारणा पनि दिए। त्यस्तै २.८ प्रतिशतले सङ्घीयताको विरोध गरे भने ०.८ प्रतिशतले राखेको धारणा नोटटेकिड भएको थिएन। राज्य पुनर्संरचनाको विषयमा धारणा राख्ने क्रममा नेपाली कङ्ग्रेसका ५.९ प्रतिशत र एमालेका २.३ प्रतिशत सभासद्ले प्रदेश सङ्ख्याका विषयमा वैकल्पिक प्रस्ताव पनि दिए भने एमाओवादीका सभासद्ले चाहिँ प्रदेश यसमा वैकल्पिक प्रस्ताव दिएनन्। वैकल्पिक धारणा दिनेमध्ये पनि धेरै सभासद् सात प्रदेशकै पक्षमा रहेको पाइयो।

अधिकांश सभासद् (५३.७ प्रतिशत) ले प्रदेशको नामाकरण गैरजातीय हुनुपर्ने धारणा राखे भने १५.२ प्रतिशत सभासद्ले मात्र जातीय आधारमा प्रदेशको नामाकरण हुनुपर्ने बताए। २५.७ प्रतिशत सभासद् भने यो विषयमा मौन रहे भने १.८ प्रतिशत सभासद्ले चाहिँ यसको छिनोफानो गर्ने जिम्मा प्रदेश सभालाई दिनुपर्ने बताए। २.८ प्रतिशत सभासद् सङ्घीयताको विपक्षमा देखिए भने ०.८ प्रतिशत सभासद्ले राखेको धारणाको नोटटेकिड नै भएन। दलगत आधारमा विश्लेषण गर्दा कङ्ग्रेस (६७.८ प्रतिशत) र एमाले (७९.१ प्रतिशत) सभासद्ले गैरजातीय आधारमा प्रदेशको नामाकरण हुनुपर्नेमा जोड दिए भने एमाओवादी (५१.६ प्रतिशत) सभासद्ले जातीय आधारमा हुनुपर्नेमा जोड दिए। तराई-मधेस केन्द्रित दलहरूले पनि जातीय आधारमा नै नामाकरण हुनुपर्नेमा जोड दिए।

जातीय आधारमा प्रदेश नामाकरणको धारणा केलाउँदा मधेसी अन्य समुदायका २४.१ प्रतिशतले जातीय आधारमा, ३१ प्रतिशतले गैरजातीय आधारमा हुनुपर्ने बताए भने जनजाति समूहका २० प्रतिशत सभासद्ले जातीय आधारमा र ६० प्रतिशतले गैरजातीय आधारमा प्रदेशको नामाकरण हुनुपर्ने बताए। खस आर्य तथा अन्य समूहका ५.९ प्रतिशत सभासद्ले जातीय आधारमा, ६२.१ प्रतिशत सभासद्ले गैरजातीय आधारमा र ३.६ प्रतिशतले प्रदेश सभालाई दिन उपयुक्त हुने बताए। त्यस्तै दलित समुदायका ३२ प्रतिशतले जातीय आधारमा, ५२ प्रतिशतले गैरजातीय आधारमा नामाकरण हुनुपर्ने बताए। मधेसी दलित समुदायका ६६.७ प्रतिशत सभासद्ले गैरजातीय आधारमा नामाकरण हुनुपर्ने बताए भने मधेसी जनजाति समुदायका ४० प्रतिशत सभासद्ले गैरजातीय आधारमा नामाकरण हुनुपर्ने बताए। यस हिसावले मधेसी दलित समुदाय र खस आर्य समूह सबैभन्दा बढी जातीय आधारमा नामाकरणको विपक्षमा रहेको पाइयो। त्यसो त जनजाति समूहकै ६० प्रतिशत सभासद् जातीय नामाकरणको विपक्षमा उभिनुलाई अर्थपूर्णरूपमा लिन सकिन्छ। यस हिसावले प्रदेशको नामाकरणको विषयमा जातीय समूहका आधारमा सभासद् विभक्त नभएको पाइयो।

मधेसमा एकल वा बहुप्रदेश भन्ने विषयमा अधिकांश सभासद् (७४ प्रतिशत) मौन रहे। मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने पक्षमा १८ प्रतिशत सभासद् देखिए भने ४.४ प्रतिशत सभासद् मात्रै एकल मधेस प्रदेशको पक्षमा उभिए। प्रमुख तीन दल नेपाली कङ्ग्रेस, एमाले र एमाओवादीको तुलनात्मक अध्ययन गर्दा मधेसको सवालमा एमाओवादीका ९५.३ प्रतिशत, कङ्ग्रेसका ८१.४ प्रतिशत र एमालेका ७२.१ प्रतिशत सभासद् मौन बसेको पाइयो। यसरी मधेसको सवालमा एमाओवादीका सभासद् सबैभन्दा धेरै मौन रहे भने मधेसमा बहुप्रदेश हुनुपर्ने कुरालाई सबैभन्दा बढी एमाले सभासद्ले जोड दिए। मधेसी अन्य समुदायका १७.२ प्रतिशतले एकल मधेस प्रदेश हुनुपर्ने बताए पनि मधेसी जनजाति, मधेसी दलित र दलित समुदायका सभासद् बहुप्रदेशको पक्षमा उभिए। जनजाति र खस आर्य समूहका नगण्य सभासद्ले मात्रै एकल मधेस प्रदेश हुनुपर्ने बताए।

सहमति गर्नुपर्ने वा सहमति नभए प्रक्रियामा समेत जानुपर्ने भन्ने विषयमा अधिकांश सभासद (८५.३ प्रतिशत) मौन रहे। सहमतिबाट अघि बढ्नुपर्ने धारणा राख्ने सभासदको सङ्ख्या ८.२ प्रतिशत रह्यो भने सहमति नभएको अवस्थामा प्रक्रियामा गएर भएपनि टुङ्ग्याउनुपर्ने धारणा राख्ने सभासदचाहिँ २.८ प्रतिशत रहे। सहमतिमा जोड दिनेमा एमाओवादीका सभासद देखिए भने प्रक्रियामा जाने विषयमा एमाले सभासदले जोड दिएको पाइयो। सहमति नभए प्रक्रियामा जाने विषयमा एमाओवादीका कुनै पनि सभासदले बताएनन्।

जातीय अग्राधिकारका विषयमा पनि अधिकांश सभासद (७९.९ प्रतिशत) मौन रहे। ७.२ प्रतिशत सभासदले जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने बताए भने ९.३ प्रतिशत सभासद जातीय अग्राधिकारको विपक्षमा उभिए। नेपाली कङ्ग्रेसका ८०.५ प्रतिशत, एमालेका ८६ प्रतिशत र एमाओवादीका ८४.४ प्रतिशत सभासद जातीय अग्राधिकारको विषयमा मौन रहे। कङ्ग्रेसका १६.१ प्रतिशत, एमालेका ९.३ प्रतिशत सभासदले जातीय अग्राधिकार हुन नहुने धारणा राखे भने एमाओवादीमा यस्तो धारणा राख्ने सभासद पाइएन। यता तराई मधेस केन्द्रित दलहरू फोरम लोकतान्त्रिक, फोरम नेपाल, सद्भावना पार्टी, तराई मधेस सदभावना पार्टी र सङ्घीय सद्भावना पार्टीका कुनै पनि सभासदले जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने कुरा गरेनन् भने तमलोपाका २८.६ प्रतिशत सभासद जातीय अग्राधिकारको पक्षमा उभिए। यस हिसावले तराई मधेस केन्द्रित दलका सभासद जातीय अग्राधिकारको पक्षमा खुलेनन्। बरु यी पार्टीका अधिकांश सभासद मौन रहे।

आत्मनिर्णयको अधिकारका विषयमा पनि अधिकांश सभासद (७७.९ प्रतिशत) मौन रहे भने यसको पक्षमा ८.७ प्रतिशत र विपक्षमा ९.८ प्रतिशत सभासद रहे। कङ्ग्रेसका ८२.२ प्रतिशत, एमालेका ७९.८ प्रतिशत र एमाओवादीका ७८.१ प्रतिशत सभासद आत्मनिर्णयको अधिकार विषयमा मौन रहे। कङ्ग्रेसका १३.६ प्रतिशत र एमालेका १३.२ प्रतिशत सभासद आत्मनिर्णयको अधिकारको विपक्षमा उभिए भने एमाओवादीमा यस्तो धारणा राख्ने सभासद पाइएन। त्यस्तै कङ्ग्रेसका ३.४ प्रतिशत, एमालेका ६.२ प्रतिशत र एमाओवादीका २१.९ प्रतिशत सभासदले भने आत्मनिर्णयको अधिकार दिन सकिने धारणा राखे। यसरी अध्ययनले थोरै सङ्ख्याका सभासद मात्रै आत्मनिर्णयको अधिकारको पक्षमा रहेको देखाएको छ।

सन्दर्भ सामग्री

एनेकपा (माओवादी) । २०७० । दोस्रो संविधान सभा निर्वाचनका लागि एकीकृत नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी)को प्रतिबद्धतापत्र । काठमाडौं : एकीकृत नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी) केन्द्रीय प्रचार प्रसार समिति ।

केसी, भुवन र पाठक, तिलक । २०६७ । तहगत रूपमा अधिकारको व्यवस्थित बाँडफाँट । काठमाडौं : एलायन्स फर सोसल डायलग । Retrieved November 8, 2014 from <http://www.asd.org.np/ne/transition/constitution/restructuring/71-federal-structure>

तमलोपा । २०७० । तराई-मधेस लोकतान्त्रिक पार्टीको घोषणापत्र २०७० । काठमाडौं : तमलोपा केन्द्रीय कार्यालय ।

तमलोपा । २०६४ । अवधारणा-पत्र । काठमाडौं : तराई मधेस लोकतान्त्रिक पार्टी ।

तमसपा नेपाल । २०७० । तराई मधेस सद्भावना पार्टी नेपालको घोषणापत्र २०७० । ललितपुर : तराई मधेस सद्भावना पार्टी नेपाल, केन्द्रीय कार्यालय ।

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ (पाँचौं संशोधन, २०६५ सहित) । २०६५ । काठमाडौं : हिमाली प्रकाशन ।

नेकपा एमाले । २०७० । संविधान सभा निर्वाचन २०७० नेकपा एमालेको घोषणापत्र । काठमाडौं : नेकपा एमाले ।

नेकपा एमाले । २०६४ । संविधान सभा निर्वाचन नेकपा एमालेको घोषणापत्र । काठमाडौं : केन्द्रीय कमिटी नेकपा एमाले ।

नेपाली कङ्ग्रेस । २०७० । संविधान सभा निर्वाचन-२०७० नेपाली कङ्ग्रेसको घोषणापत्र । ललितपुर : नेपाली कङ्ग्रेस संविधान सभा निर्वाचन २०७० केन्द्रीय प्रचार प्रसार समिति ।

नेपाली कङ्ग्रेस । २०६४ । संविधान सभा निर्वाचन-२०६४ नेपाली कङ्ग्रेसको घोषणापत्र । काठमाडौं : नेपाली कङ्ग्रेस संविधान सभा निर्वाचन २०६४ केन्द्रीय प्रचार-प्रसार समिति ।

पाठक, तिलक र केसी, भुवन । सन् २०१४ । संविधान निर्माण प्रक्रिया सहमति र असहमतिका विषय, सामयिक आलेख २ । काठमाडौं : एलायन्स फर सोसल डायलग ।

पाठक, तिलक । २०६७ । राज्य पुनर्संरचनामा दलीय अवधारणा । काठमाडौं : एलायन्स फर सोसल डायलग । Retrieved November 10, 2014 from <http://www.asd.org.np/ne/transition/constitution/restructuring/73-party-concepts>

मजफो नेपाल । २०७० । मधेसी जनअधिकार फोरम नेपालको घोषणापत्र २०७० । ललितपुर : मधेसी जनअधिकार फोरम नेपाल केन्द्रीय कार्यालय ।

मजफो नेपाल । २०६४ । संविधान सभा निर्वाचन घोषणापत्र-२०६४ । काठमाडौं : मधेसी जनअधिकार फोरम नेपाल केन्द्रीय कार्यालय वीरगञ्ज ।

मजफो नेपाल (लोकतान्त्रिक) । २०७० । मधेसी जनअधिकार फोरम, नेपाल (लोकतान्त्रिक) घोषणापत्र २०७० । ललितपुर : केन्द्रीय समिति मधेसी जनअधिकार फोरम, नेपाल (लोकतान्त्रिक) ।

राज्य पुनर्संरचना सुभावा उच्चस्तरीय आयोगको सुभावा प्रतिवेदन - २०६८ । २०६८ । राज्य पुनर्संरचना सुभावा उच्चस्तरीय आयोगको सुभावा प्रतिवेदन - २०६८ । ललितपुर : राज्य पुनर्संरचना सुभावा उच्चस्तरीय आयोग ।

रामसपा । २०७० । राष्ट्रिय मधेस समाजवादी पार्टी संविधान सभा निर्वाचन, २०७० । ललितपुर : राष्ट्रिय मधेस समाजवादी पार्टी, राष्ट्रिय सचिवालय ।

सद्भावना पार्टी । २०७० । सद्भावना पार्टी संविधान सभा निर्वाचन घोषणापत्र २०७० । काठमाडौं : सद्भावना पार्टी, केन्द्रीय कार्यालय ।

संविधान सभा संवैधानिक-राजनीतिक संवाद तथा सहमति समिति । २०७१ । संविधान सभा संवैधानिक-राजनीतिक संवाद तथा सहमति समिति प्रतिवेदन २०७१ । काठमाडौं : समिति सचिवालय ।

संविधान सभा, राज्यको पुनर्संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँट समिति । २०६६ । राज्यको पुनर्संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँट समिति अवधारणापत्र र प्रारम्भिक मस्यौदासम्बन्धी प्रतिवेदन, २०६६ । काठमाडौं : संविधान सभा, राज्यको पुनर्संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँट समिति ।

SPSS (IBM-SPSS-Version 20) [Computer Software]. (2012). USA: SPSS

अनुसूची

अनुसूची क

तालिका १ : विभिन्न दलका सभासद्को सहभागिता

पार्टी	बहसमा भाग लिनेहरू		संविधान सभामा सहभागिता	
	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत
नेपाली कङ्ग्रेस	११८	३०.३	१९६	३४.०८
एमाले	१२९	३३.२	१७५	३०.४३
एमओवादी	६४	१६.५	८०	१३.९१
राप्रपा नेपाल	१३	३.३	२४	४.१७
फोरम लोकतान्त्रिक	९	२.३	१४	२.४३
राप्रपा	४	१.०	१३	२.२६
फोरम नेपाल	८	२.१	१०	१.७३
तमलोपा	७	१.८	११	१.९१
सद्भावना पार्टी	४	१.०	६	१.०४
नेकपा माले	३	.८	५	०.८६
सङ्घीय समाजवादी पार्टी	४	१.०	५	०.८६
मजदुर किसान पार्टी	४	१.०	४	०.६९
राष्ट्रिय जनमोर्चा	३	.८	३	०.५२
नेकपा संयुक्त	१	.३	३	०.५२
तराई मधेस सद्भावना पार्टी	१	.३	३	०.५२
राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी	२	.५	२	०.३४
थरूहट तराई पार्टी	१	.३	२	०.३४
नेपाल परिवार दल	२	.५	२	०.३४
दलित जनजाति पार्टी	२	.५	२	०.३४
अखण्ड नेपाल पार्टी	१	.३	१	०.१७

नेपाली जनता दल	१	.३	१	०.१७
खम्बुवान राष्ट्रिय मोर्चा नेपाल	१	.३	१	०.१७
नेपा: राष्ट्रिय पार्टी	१	.३	१	०.१७
सङ्घीय सद्भावना पार्टी	१	.३	१	०.१७
सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरूहट	२	.५	१	०.१७
समाजवादी जनता पार्टी	१	.३	१	०.१७
स्वतन्त्र	२	.५	२	०.३४
राष्ट्रिय मधेस समाजवादी पार्टी	०	०	३	०.५२
फोरम गणतान्त्रिक	०	०	१	०.१७
जनजागरण पार्टी नेपाल	०	०	१	०.१७
मधेस समता पार्टी	०	०	१	०.१७
जम्मा	३८९	१००.०		९९.८५

तालिका २ : प्रत्यक्ष र समानुपातिक सभासद्को सहभागिता

सभासद्	सङ्ख्या	प्रतिशत
प्रत्यक्ष निर्वाचित	१५३	३९.३
समानुपातिक	२३६	६०.७
जम्मा	३८९	१००.०

तालिका ३ : राज्य पुनर्संरचनाको छलफलमा भाग लिएका प्रत्यक्ष र समानुपातिक सभासद्को अवस्था

प्रतिशतमा

पार्टी	राज्य पुनर्संरचनाको छलफलमा भाग लिएका सभासद्को अवस्था		
	प्रत्यक्षतर्फको	समानुपातिकतर्फको	जम्मा
नेपाली कङ्ग्रेस	५५.९	४४.१	१००.०
एमाले	४५.०	५५.०	१००.०
एमओवादी	२८.१	७१.९	१००.०
राप्रपा नेपाल	०.०	१००.०	१००.०
फोरम लोकतान्त्रिक	३३.३	६६.७	१००.०
राप्रपा	०.०	१००.०	१००.०
फोरम नेपाल	१२.५	८७.५	१००.०
तमलोपा	४२.९	५७.१	१००.०
सद्भावना पार्टी	०.०	१००.०	१००.०
नकेपा माले	०.०	१००.०	१००.०
सङ्घीय समाजवादी पार्टी	०.०	१००.०	१००.०
मजदुर किसान पार्टी	२५.०	७५.०	१००.०

राष्ट्रिय जनमोर्चा	०.०	१००.०	१००.०
नेकपा संयुक्त	०.०	१००.०	१००.०
तराई मधेस सद्भावना पार्टी	१००.०	०.०	१००.०
राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी	०.०	१००.०	१००.०
थरुहट तराई पार्टी	०.०	१००.०	१००.०
नेपाल परिवार दल	०.०	१००.०	१००.०
दलित जनजाति पार्टी	०.०	१००.०	१००.०
अखण्ड नेपाल पार्टी	०.०	१००.०	१००.०
नेपाली जनता दल	०.०	१००.०	१००.०
खम्बुवान राष्ट्रिय मोर्चा नेपाल	०.०	१००.०	१००.०
नेपा: राष्ट्रिय पार्टी	०.०	१००.०	१००.०
सङ्घीय सद्भावना पार्टी	०.०	१००.०	१००.०
सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरुहट	०.०	१००.०	१००.०
समाजवादी जनता पार्टी	०.०	१००.०	१००.०
स्वतन्त्र	१००.०	०.०	१००.०
जम्मा	३९.३	६०.७	१००.०

तालिका ४ : विभिन्न जिल्लाका सभासद्को सहभागिता

जिल्ला	सङ्ख्या	प्रतिशत
ताप्लेजुङ	२	.५
पाँचथर	४	१.०
इलाम	५	१.३
भ्र्पा	१६	४.१
मोरङ	१३	३.३
सुनसरी	६	१.५
धनकुटा	५	१.३
सङ्खुवासभा	२	.५
भोजपुर	६	१.५
तेह्रथुम	२	.५
ओखलढुङ्गा	५	१.३
खोटाङ	१	.३
उदयपुर	५	१.३
सप्तरी	८	२.१
सिरहा	११	२.८
धनुषा	१४	३.६

महोत्तरी	१०	२.६
सर्लाही	७	१.८
सिन्धुली	३	.८
रामेछाप	३	.८
दोलखा	२	.५
सिन्धुपाल्चोक	५	१.३
काभ्रेपलान्चोक	७	१.८
ललितपुर	८	२.१
भक्तपुर	४	१.०
काठमाडौं	२५	६.४
नुवाकोट	६	१.५
रसुवा	२	.५
धादिङ	५	१.३
मकवानपुर	५	१.३
रौतहट	६	१.५
बारा	१	.३
पर्सा	११	२.८
चितवन	७	१.८
गोरखा	७	१.८
लमजुङ	४	१.०
तनहुँ	७	१.८
स्याङ्जा	७	१.८
कास्की	८	२.१
मुस्ताङ	२	.५
पर्वत	२	.५
म्याग्दी	२	.५
बागलुङ	६	१.५
गुल्मी	७	१.८
पाल्पा	४	१.०
नवलपरासी	६	१.५
रूपन्देही	१०	२.६
अर्घाखाँची	२	.५
कपिलवस्तु	६	१.५
प्युठान	३	.८
रोल्पा	३	.८
रुकुम	४	१.०
सल्यान	३	.८

दाङ	११	२.८
बर्दिया	५	१.३
सुर्खेत	२	.५
दैलेख	४	१.०
बाँके	४	१.०
जाजरकोट	२	.५
हुम्ला	२	.५
कालिकोट	३	.८
मुगु	१	.३
जुम्ला	४	१.०
बाजुरा	२	.५
बझाङ	३	.८
अछाम	३	.८
डोटी	५	१.३
कैलाली	१४	३.६
कञ्चनपुर	६	१.५
डडेलधुरा	२	.५
बैतडी	१	.३
जम्मा	३८९	१००.०

तालिका ५ : पार्टी पदाधिकारी, केन्द्रीय सदस्य र अन्य पदमा रहेका सभासद्को सहभागिता

पार्टी जिम्मेवारी	सङ्ख्या	प्रतिशत
पार्टी पदाधिकारी	३३	८.५
केन्द्रीय समिति सदस्य	८९	२२.९
अन्य	२६७	६८.६
जम्मा	३८९	१००.०

तालिका ६ : विभिन्न समुदायका सभासद्को सहभागिता

जातीय समुदाय	सङ्ख्या	प्रतिशत
मधेसी अन्य	८७	२२.४
जनजाति	१००	२५.७
खस आर्य तथा अन्य	१९९	४३.४

दलित	२५	६.४
मधेसी दलित	३	.८
मधेसी जनजाति	५	१.३
जम्मा	३८९	१००.०

तालिका ७ : राज्य पुनर्संरचनाको आधारका विषयमा सभासदको धारणा

पुनर्संरचनाको आधार	सङ्ख्या	प्रतिशत
सामर्थ्य	५३	१३.६
पहिचान	३८	९.८
सामर्थ्य र पहिचान दुवै	१७५	४५.०
मौन	१०९	२८.०
नोटमा उल्लेख नभएको	३	.८
सङ्घीयताको विरोध	११	२.८
जम्मा	३८९	१००.०

तालिका ८ : प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा सभासदको धारणा

प्रदेशको सङ्ख्या	सङ्ख्या	प्रतिशत
एकदेखि तीन प्रदेश	४	१.०
चारदेखि पाँच	१९	४.९
छ प्रदेश	१७	४.४
सात प्रदेश	९२	२३.७
छ वा सात प्रदेश	६	१.५
आठ वा नौ प्रदेश	१	.३
दश प्रदेश	१७	४.४
चौध प्रदेश	७	१.८
एघारदेखि तेह्र प्रदेश	१	.३
चौधभन्दा माथि	४	१.०
प्रदेश सङ्ख्याबारे मौन	१७४	४४.७
समिति र आयोगले तोकेअनुसार	३३	८.५
सङ्घीयताको विरोध	११	२.८
नोटमा उल्लेख नभएको	३	.८
जम्मा	३८९	१००.०

तालिका ९ : पार्टी लाइनमा सभासद्को धारणा

धारणा	सङ्ख्या	प्रतिशत
पार्टी लाइनअनुसार	२१५	५५.३
पार्टी लाइनभन्दा विपरित	४२	१०.८
छुट्टयाउनै नसकिने	१३२	३३.९
जम्मा	३८९	१००.०

तालिका १० : प्रदेश सङ्ख्याको विषयमा सभासद्को विकल्प

धारणा	सङ्ख्या	प्रतिशत
विकल्प दिएको	१०	२.६
विकल्प नदिएको	३६५	९३.८
नोटमा उल्लेख नभएको	३	.८
सङ्घीयताको विरोध	११	२.८
जम्मा	३८९	१००.०

तालिका ११ : सभासद्ले दिएको वैकल्पिक धारणामा प्रदेश सङ्ख्या

सभासद्को धारणा	सङ्ख्या	प्रतिशत
विकल्प नदिएको	३६५	९३.८
एकदेखि तीन प्रदेश	१	.३
चारदेखि पाँच प्रदेश	३	.८
सात प्रदेश	५	१.३
आठ वा नौ प्रदेश	१	.३
नोटमा उल्लेख नभएको	३	.८
सङ्घीयताको विरोध	११	२.८
जम्मा	३८९	१००.०

तालिका १२ : प्रदेशको नामाकरणका विषयमा सभासद्को धारणा

सभासद्को धारणा	सङ्ख्या	प्रतिशत
जातीय आधारमा	५९	१५.२
गैरजातीय आधारमा	२०९	५३.७
प्रदेश सभालाई नै दिने	७	१.८

मौन	१००	२५.७
नोटमा उल्लेख नभएको	३	.८
सङ्घीयताको विरोध	११	२.८
जम्मा	३८९	१००.०

तालिका १३ : एकल मधेस प्रदेशको विषयमा सभासद्को धारणा

सभासद्को धारणा	सङ्ख्या	प्रतिशत
एकल मधेस प्रदेश	१७	४.४
मधेसमा बहुप्रदेश	७०	१८.०
मौन	२८८	७४
नोटमा उल्लेख नभएको	३	.८
सङ्घीयताको विरोध	११	२.८
जम्मा	३८९	१००.०

तालिका १४ : सहमति वा प्रक्रिया भन्ने विषयमा सभासद्को धारणा

	सङ्ख्या	प्रतिशत
सहमतीय प्रक्रिया	३२	८.२
सहमति नभए प्रक्रिया	११	२.८
मौन	३३२	८५.३
नोटमा उल्लेख नभएको	३	.८
सङ्घीयताको विरोध	११	२.८
जम्मा	३८९	१००.०

तालिका १५ : जातीय अग्राधिकारको विषयमा सभासद्को धारणा

सभासद्को धारणा	सङ्ख्या	प्रतिशत
जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने	२८	७.२
जातीय अग्राधिकार हुन नहुने	३६	९.३
जातीय अग्राधिकारबारे मौन	३११	७९.९
नोटमा उल्लेख नभएको	३	.८
सङ्घीयताको विरोध	११	२.८
जम्मा	३८९	१००.०

तालिका १६ : आत्मनिर्णयको अधिकारका विषयमा सभासदको धारणा

सभासदको धारणा	सङ्ख्या	प्रतिशत
आत्मनिर्णयको अधिकार हुनुपर्ने	३४	८.७
आत्मनिर्णयको अधिकार हुन नहुने	३८	९.८
आत्मनिर्णयको अधिकारबारे मौन	३०३	७७.९
नोटमा उल्लेख नभएको	३	.८
सङ्घीयताको विरोध	११	२.८
जम्मा	३८९	१००.०

क्रस टेबुलेसन

तालिका १७ : पार्टी र सभासदको किसिम

पार्टी	सभासदको किसिम		जम्मा
	प्रत्यक्ष	समानुपातिक	
नेपाली कङ्ग्रेस	६६	५२	११८
	५५.९%	४४.१%	१००.०%
एमाले	५८	७१	१२९
	४५.०%	५५.०%	१००.०%
एमआओवादी	१८	४६	६४
	२८.१%	७१.९%	१००.०%
राप्रपा नेपाल	०	१३	१३
	०.०%	१००.०%	१००.०%
फोरम लोकतान्त्रिक	३	६	९
	३३.३%	६६.७%	१००.०%
राप्रपा	०	४	४
	०.०%	१००.०%	१००.०%
फोरम नेपाल	१	७	८
	१२.५%	८७.५%	१००.०%
तमलोपा	३	४	७
	४२.९%	५७.१%	१००.०%
सद्भावना पार्टी	०	४	४
	०.०%	१००.०%	१००.०%
नेकपा माले	०	३	३
	०.०%	१००.०%	१००.०%

सङ्घीय समाजवादी पार्टी	०	४	४
	०.०%	१००.०%	१००.०%
मजदुर किसान पार्टी	१	३	४
	२५.०%	७५.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमोर्चा	०	३	३
	०.०%	१००.०%	१००.०%
नेकपा संयुक्त	०	१	१
	०.०%	१००.०%	१००.०%
तराई मधेस सद्भावना पार्टी	१	०	१
	१००.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी	०	२	२
	०.०%	१००.०%	१००.०%
थरूहट तराई पार्टी	०	१	१
	०.०%	१००.०%	१००.०%
नेपाल परिवार दल	०	२	२
	०.०%	१००.०%	१००.०%
दलित जनजाति पार्टी	०	२	२
	०.०%	१००.०%	१००.०%
अखण्ड नेपाल पार्टी	०	१	१
	०.०%	१००.०%	१००.०%
नेपाली जनता दल	०	१	१
	०.०%	१००.०%	१००.०%
खम्बुवान राष्ट्रिय मोर्चा नेपाल	०	१	१
	०.०%	१००.०%	१००.०%
नेपा: राष्ट्रिय पार्टी	०	१	१
	०.०%	१००.०%	१००.०%
सङ्घीय सद्भावना पार्टी	०	१	१
	०.०%	१००.०%	१००.०%
सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरूहट	०	२	२
	०.०%	१००.०%	१००.०%
समाजवादी जनता पार्टी	०	१	१
	०.०%	१००.०%	१००.०%
स्वतन्त्र	२	०	२
	१००.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	१५३	२३६	३८९
	३९.३%	६०.७%	१००.०%

तालिका १८ : पार्टी र पार्टीमा जिम्मेवारी

पार्टी	पार्टीमा जिम्मेवारी			जम्मा
	पदाधिकारी	केन्द्रीय सदस्य	अन्य	
नेपाली कङ्ग्रेस	४	३८	७६	११८
	३.४%	३२.२%	६४.४%	१००.०%
एमाले	६	२३	१००	१२९
	४.७%	१७.८%	७७.५%	१००.०%
एमओवादी	३	१२	४९	६४
	४.७%	१८.८%	७६.६%	१००.०%

नोट : अध्ययनका क्रममा अन्य पार्टीको पदाधिकारी मात्रै छुट्टयाइएकाले यहाँ समावेश गरिएको छैन ।

तालिका १९ : पार्टी र जातीय आधारमा सभासद्को धारणा

पार्टी	जात						जम्मा
	मधेसी अन्य	जनजाति	खस आर्य तथा अन्य	दलित	मधेसी दलित	मधेसी जनजाति	
नेपाली कङ्ग्रेस	२३	२४	६१	८	०	२	११८
	१९.५%	२०.३%	५१.७%	६.८%	०.०%	१.७%	१००.०%
एमाले	१४	४२	६४	७	१	१	१२९
	१०.९%	३२.६%	४९.६%	५.४%	०.८%	०.८%	१००.०%
एमओवादी	१४	१८	२३	६	१	२	६४
	२१.९%	२८.१%	३५.९%	९.४%	१.६%	३.१%	१००.०%
राप्रपा नेपाल	२	५	५	१	०	०	१३
	१५.४%	३८.५%	३८.५%	७.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
फोरम लोकतान्त्रिक	५	१	३	०	०	०	९
	५५.६%	११.१%	३३.३%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राप्रपा	१	१	२	०	०	०	४
	२५.०%	२५.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
फोरम नेपाल	७	०	१	०	०	०	८
	८७.५%	०.०%	१२.५%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तमलोपा	७	०	०	०	०	०	७
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सद्भावना पार्टी	४	०	०	०	०	०	४
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%

नेकपा माले	०	१	१	१	०	०	३
	०.०%	३३.३%	३३.३%	३३.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय समाजवादी पार्टी	१	१	१	१	०	०	४
	२५.०%	२५.०%	२५.०%	२५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मजदुर किसान पार्टी	०	२	२	०	०	०	४
	०.०%	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमोर्चा	०	१	२	०	०	०	३
	०.०%	३३.३%	६६.७%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेकपा संयुक्त	०	०	१	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तराई मधेस सद्भावना पार्टी	१	०	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी	०	१	०	१	०	०	२
	०.०%	५०.०%	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
थरूहट तराई पार्टी	१	०	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाल परिवार दल	१	०	१	०	०	०	२
	५०.०%	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
दलित जनजाति पार्टी	०	१	०	०	१	०	२
	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	५०.०%	०.०%	१००.०%
अखण्ड नेपाल पार्टी	०	०	१	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाली जनता दल	१	०	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
खम्बुवान राष्ट्रिय मोर्चा नेपाल	०	१	०	०	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपा: राष्ट्रिय पार्टी	०	१	०	०	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय सद्भावना पार्टी	१	०	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरूहट	२	०	०	०	०	०	२
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
समाजवादी जनता पार्टी	०	०	१	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
स्वतन्त्र	२	०	०	०	०	०	२
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	८७	१००	१६९	२५	३	५	३८९
	२२.४%	२५.७%	४३.४%	६.४%	०.८%	१.३%	१००.०%

तालिका २० : पार्टी र राज्य पुनर्संरचनाको आधार

	राज्य पुनर्संरचनाको आधार						जम्मा
	सामर्थ्य	पहिचान	सामर्थ्य र पहिचान दुवै	मौन	नोटमा उल्लेख नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
नेपाली कङ्ग्रेस	२२	७	५३	३६	०	०	११८
	१८.६%	५.९%	४४.९%	३०.५%	०.०%	०.०%	१००.०%
एमाले	२०	२	७४	३२	१	०	१२९
	१५.५%	१.६%	५७.४%	२४.८%	०.८%	०.०%	१००.०%
एमओवादी	२	१७	२७	१८	०	०	६४
	३.१%	२६.६%	४२.२%	२८.१%	०.०%	०.०%	१००.०%
राप्रपा नेपाल	१	०	०	२	०	१०	१३
	७.७%	०.०%	०.०%	१५.४%	०.०%	७६.९%	१००.०%
फोरम लोकतान्त्रिक	१	१	३	३	१	०	९
	११.१%	११.१%	३३.३%	३३.३%	११.१%	०.०%	१००.०%
राप्रपा	१	०	१	२	०	०	४
	२५.०%	०.०%	२५.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
फोरम नेपाल	०	२	४	२	०	०	८
	०.०%	२५.०%	५०.०%	२५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तमलोपा	०	१	३	३	०	०	७
	०.०%	१४.३%	४२.९%	४२.९%	०.०%	०.०%	१००.०%
सद्भावना पार्टी	०	०	०	३	१	०	४
	०.०%	०.०%	०.०%	७५.०%	२५.०%	०.०%	१००.०%
नेकपा माले	०	१	१	१	०	०	३
	०.०%	३३.३%	३३.३%	३३.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय समाजवादी पार्टी	०	१	२	१	०	०	४
	०.०%	२५.०%	५०.०%	२५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मजदुर किसान पार्टी	३	०	०	१	०	०	४
	७५.०%	०.०%	०.०%	२५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमोर्चा	०	०	०	२	०	१	३
	०.०%	०.०%	०.०%	६६.७%	०.०%	३३.३%	१००.०%
नेकपा संयुक्त	१	०	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तराई मधेस सद्भावना पार्टी	०	०	१	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी	०	१	१	०	०	०	२
	०.०%	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%

थरुहट तराई पार्टी	०	०	१	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाल परिवार दल	०	१	१	०	०	०	२
	०.०%	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
दलित जनजाति पार्टी	०	१	०	१	०	०	२
	०.०%	५०.०%	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
अखण्ड नेपाल पार्टी	१	०	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाली जनता दल	१	०	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
खम्बुवान राष्ट्रिय मोर्चा नेपाल	०	१	०	०	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपा: राष्ट्रिय पार्टी	०	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय सद्भावना पार्टी	०	१	०	०	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरुहट	०	१	१	०	०	०	२
	०.०%	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
समाजवादी जनता पार्टी	०	०	१	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
स्वतन्त्र	०	०	१	१	०	०	२
	०.०%	०.०%	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	५३	३८	१७५	१०९	३	११	३८९
	१३.६%	९.८%	४५.०%	२८.०%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका २१ : पार्टी र प्रदेशको सङ्ख्या

पार्टी	प्रदेशको सङ्ख्या														जम्मा
	एकदेखि तीन	चारदेखि पाँच	छ प्रदेश	सात	छ वा सात	आठ वा नौ	दश	चौध	एघारदेखि तेह्र	चौधभन्दा माथि	सङ्ख्याबारे मौन	समिति र आयोग	सङ्घीयताको विपक्षमा	नोटमा नभएको	
नेपाली कङ्ग्रेस	३	८	११	२८	४	०	३	०	१	०	५९	१	०	०	११८
	२.५%	६.८%	९.३%	२३.७%	३.४%	०.०%	२.५%	०.०%	०.८%	०.०%	५०.०%	०.८%	०.०%	०.०%	१००.०%

एमाले	१	१०	१	६०	१	०	२	०	०	०	५३	०	०	१	१२९
	०.८%	७.८%	०.८%	४६.५%	०.८%	०.०%	१.६%	०.०%	०.०%	०.०%	४१.१%	०.०%	०.०%	०.८%	१००.०%
एमओवादी	०	०	१	०	०	०	४	६	०	१	३१	२१	०	०	६४
	०.०%	०.०%	१.६%	०.०%	०.०%	०.०%	६.२%	९.४%	०.०%	१.६%	४८.४%	३२.८%	०.०%	०.०%	१००.०%
राप्रपा नेपाल	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३	०	१०	०	१३
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	२३.१%	०.०%	७६.९%	०.०%	१००.०%
फोरम लोकतान्त्रिक	०	०	०	०	०	०	२	०	०	०	३	३	०	१	९
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	२२.२%	०.०%	०.०%	०.०%	३३.३%	३३.३%	०.०%	११.१%	१००.०%
राप्रपा	०	०	०	२	०	०	०	०	०	०	२	०	०	०	४
	०.०%	०.०%	०.०%	५.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	५.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
फोरम नेपाल	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	७	१	०	०	८
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	८७.५%	१२.५%	०.०%	०.०%	१००.०%
तमलोपा	०	०	०	०	०	०	३	०	०	०	२	२	०	०	७
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	४२.९%	०.०%	०.०%	०.०%	२८.६%	२८.६%	०.०%	०.०%	१००.०%
सद्भावना पार्टी	०	०	०	०	०	०	२	०	०	०	०	१	०	१	४
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	५.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	२.५%	०.०%	२.५%	१००.०%
नेकपा माले	०	०	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय समाजवादी पार्टी	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	२	१	०	०	४
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	२५.०%	०.०%	०.०%	०.०%	५०.०%	२५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मजदुर किसान पार्टी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३	१	०	०	०	४
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	७५.०%	२५.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमोर्चा	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	१	०	१	०	३
	०.०%	०.०%	०.०%	३३.३%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	३३.३%	०.०%	३३.३%	०.०%	१००.०%
नेकपा संयुक्त	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तराई मधेस सद्भावना पार्टी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	०	०	२
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
थरुहट तराई पार्टी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाल परिवार दल	०	०	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२
	०.०%	०.०%	०.०%	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%

दलित जनजाति पार्टी	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	२
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
अखण्ड नेपाल पार्टी	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाली जनता दल	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
खम्बुवान राष्ट्रिय मोर्चा नेपाल	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपा: राष्ट्रिय पार्टी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय सद्भावना पार्टी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरुहट	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	०	०	०	२
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
समाजवादी जनता पार्टी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	१
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
स्वतन्त्र	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	२
	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	४	११	१७	१२	६	१	१७	७	१	४	१७४	३३	११	३	३८१
	१०%	४१%	४४%	२३.७%	१५%	०.३%	४४%	१.८%	०.३%	१०%	४४.७%	८.५%	२.८%	०.८%	१००.०%

तालिका २२ : पार्टी र प्रदेश सङ्ख्याको विकल्प

पार्टी	प्रदेश सङ्ख्याको विकल्प				जम्मा
	विकल्प दिएको	विकल्प नदिएको	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
नेपाली कङ्ग्रेस	७	१११	०	०	११८
	५.९%	९४.१%	०.०%	०.०%	१००.०%
एमाले	३	१२५	१	०	१२९
	२.३%	९६.९%	०.८%	०.०%	१००.०%
एमओवादी	०	६४	०	०	६४
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%

राप्रपा नेपाल	०	३	०	१०	१३
	०.०%	२३.१%	०.०%	७६.९%	१००.०%
फोरम लोकतान्त्रिक	०	८	१	०	९
	०.०%	८८.९%	११.१%	०.०%	१००.०%
राप्रपा	०	४	०	०	४
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
फोरम नेपाल	०	८	०	०	८
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तमलोपा	०	७	०	०	७
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सद्भावना पार्टी	०	३	१	०	४
	०.०%	७५.०%	२५.०%	०.०%	१००.०%
नेकपा माले	०	३	०	०	३
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय समाजवादी पार्टी	०	४	०	०	४
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मजदुर किसान पार्टी	०	४	०	०	४
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमोर्चा	०	२	०	१	३
	०.०%	६६.७%	०.०%	३३.३%	१००.०%
नेकपा संयुक्त	०	१	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तराई मधेस सद्भावना पार्टी	०	१	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी	०	२	०	०	२
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
थरूहट तराई पार्टी	०	१	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाल परिवार दल	०	२	०	०	२
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
दलित जनजाति पार्टी	०	२	०	०	२
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
अखण्ड नेपाल पार्टी	०	१	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाली जनता दल	०	१	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%

खम्बुवान राष्ट्रिय मोर्चा नेपाल	०	१	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपा: राष्ट्रिय पार्टी	०	१	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय सद्भावना पार्टी	०	१	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरुहट	०	२	०	०	२
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
समाजवादी जनता पार्टी पार्टी	०	१	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
स्वतन्त्र	०	२	०	०	२
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	१०	३६५	३	११	३८९
	२.६५	९३.८%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका २३ : पार्टी र प्रदेश सङ्ख्यामा वैकल्पिक अवधारणा

पार्टी	प्रदेश सङ्ख्यामा वैकल्पिक अवधारणा							जम्मा
	विकल्प नदिएको	एकदेखि तीन	चारदेखि पाँच	सात	आठदेखि नौ	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
नेपाली कङ्ग्रेस	१११	०	३	३	१	०	०	११८
	९४.१%	०.०%	२.५%	२.५%	०.८%	०.०%	०.०%	१००.०%
एमाले	१२५	१	०	२	०	१	०	१२९
	९६.९%	०.८%	०.०%	१.६%	०.०%	०.८%	०.०%	१००.०%

नोट : कङ्ग्रेस र एमालेबाहेक अन्य दलले विकल्प नै नदिएका कारण यो तालिकामा नराखिएको हो ।

तालिका २४ : पार्टी र प्रदेशको नामाकरण

पार्टी	प्रदेश नामाकरणको आधार						जम्मा
	जातीय	गैरजातीय	प्रदेश सभालाई दिने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
नेपाली कङ्ग्रेस	३	८०	३	३२	०	०	११८
	२.५%	६७.८%	२.५%	२७.१%	०.०%	०.०%	१००.०%
एमाले	३	१०२	१	२२	१	०	१२९
	२.३%	७९.१%	०.८%	१७.१%	०.८%	०.०%	१००.०%

एमाओवादी	३३	१०	०	२१	०	०	६४
	५१.६%	१५.६%	०.०%	३२.८%	०.०%	०.०%	१००.०%
राप्रपा नेपाल	०	२	०	१	०	१०	१३
	०.०%	१५.४%	०.०%	७.७%	०.०%	७६.९%	१००.०%
फोरम लोकतान्त्रिक	१	०	१	६	१	०	९
	११.१%	०.०%	११.१%	६६.७%	११.१%	०.०%	१००.०%
राप्रपा	१	२	०	१	०	०	४
	२५.०%	५०.०%	०.०%	२५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
फोरम नेपाल	४	२	१	१	०	०	८
	५०.०%	२५.०%	१२.५%	१२.५%	०.०%	०.०%	१००.०%
तमलोपा	३	०	०	४	०	०	७
	४२.९%	०.०%	०.०%	५७.१%	०.०%	०.०%	१००.०%
सद्भावना पार्टी	०	०	०	३	१	०	४
	०.०%	०.०%	०.०%	७५.०%	२५.०%	०.०%	१००.०%
नेकपा माले	१	१	०	१	०	०	३
	३३.३%	३३.३%	०.०%	३३.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय समाजवादी पार्टी	३	०	०	१	०	०	४
	७५.०%	०.०%	०.०%	२५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मजदुर किसान पार्टी	०	३	०	१	०	०	४
	०.०%	७५.०%	०.०%	२५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमोर्चा	०	१	०	१	०	१	३
	०.०%	३३.३%	०.०%	३३.३%	०.०%	३३.३%	१००.०%
नेकपा संयुक्त	०	१	०	०	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तराई मधेस सद्भावना पार्टी	०	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी	२	०	०	०	०	०	२
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
थरुहट तराई पार्टी	१	०	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाल परिवार दल	०	१	१	०	०	०	२
	०.०%	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
दलित जनजाति पार्टी	१	१	०	०	०	०	२
	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
अखण्ड नेपाल पार्टी	०	१	०	०	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%

नेपाली जनता दल	०	१	०	०	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
खम्बुवान राष्ट्रिय मोर्चा नेपाल	१	०	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपा: राष्ट्रिय पार्टी	०	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय सद्भावना पार्टी	०	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरुहट	२	०	०	०	०	०	२
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
समाजवादी जनता पार्टी	०	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
स्वतन्त्र	०	१	०	१	०	०	२
	०.०%	५०.०%	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	५९	२०९	७	१००	३	११	३८९
	१५.२%	५३.७%	१.८%	२५.७%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका २५ : पार्टी र मधेसमा प्रदेश

पार्टी	एकल मधेस प्रदेश वा बहुप्रदेश					जम्मा
	एकल मधेस प्रदेश	मधेसमा बहुप्रदेश	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
नेपाली कङ्ग्रेस	१	२१	९६	०	०	११८
	०.८%	१७.८%	८१.४%	०.०%	०.०%	१००.०%
एमाले	१	३४	९३	१	०	१२९
	०.८%	२६.४%	७२.१%	०.८%	०.०%	१००.०%
एमओवादी	१	२	६१	०	०	६४
	१.६%	३.१%	९५.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
राप्रपा नेपाल	०	०	३	०	१०	१३
	०.०%	०.०%	२३.१%	०.०%	७६.९%	१००.०%
फोरम लोकतान्त्रिक	२	२	४	१	०	९
	२२.२%	२२.२%	४४.४%	११.१%	०.०%	१००.०%
राप्रपा	०	१	३	०	०	४
	०.०%	२५.०%	७५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
फोरम नेपाल	७	०	१	०	०	८
	८७.५%	०.०%	१२.५%	०.०%	०.०%	१००.०%

तमलोपा	३	०	४	०	०	७
	४२.९%	०.०%	५७.१%	०.०%	०.०%	१००.०%
सद्भावना पार्टी	०	०	३	१	०	४
	०.०%	०.०%	७५.०%	२५.०%	०.०%	१००.०%
नेकपा माले	०	२	१	०	०	३
	०.०%	६६.७%	३३.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय समाजवादी पार्टी	०	०	४	०	०	४
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मजदुर किसान पार्टी	०	२	२	०	०	४
	०.०%	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमोर्चा	०	१	१	०	१	३
	०.०%	३३.३%	३३.३%	०.०%	३३.३%	१००.०%
नेकपा संयुक्त	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तराई मधेस सद्भावना पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी	०	०	२	०	०	२
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
थरुहट तराई पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाल परिवार दल	०	१	१	०	०	२
	०.०%	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
दलित जनजाति पार्टी	०	१	१	०	०	२
	०.०%	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
अखण्ड नेपाल पार्टी	०	१	०	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाली जनता दल	०	१	०	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
खम्बुवान राष्ट्रिय मोर्चा नेपाल	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपा: राष्ट्रिय पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय सद्भावना पार्टी	१	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरुहट	१	१	०	०	०	२
	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%

समाजवादी जनता पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
स्वतन्त्र	०	०	२	०	०	२
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	१७	७०	२८८	३	११	३८९
	४.४%	१८.०%	७४%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका २६ : पार्टी र सहमति तथा प्रक्रिया

	सहमति वा प्रक्रिया					जम्मा
	सहमति	सहमति नभए प्रक्रिया	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
नेपाली कङ्ग्रेस	९	२	१०७	०	०	११८
	७.६%	१.७%	९०.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
एमाले	४	७	११७	१	०	१२९
	३.१%	५.४%	९०.७%	०.८%	०.०%	१००.०%
एमआओवादी	१२	०	५२	०	०	६४
	१८.८%	०.०%	८१.२%	०.०%	०.०%	१००.०%
राप्रपा नेपाल	१	०	२	०	१०	१३
	७.७%	०.०%	१५.४%	०.०%	७६.९%	१००.०%
फोरम लोकतान्त्रिक	०	१	७	१	०	९
	०.०%	११.१%	७७.८%	११.१%	०.०%	१००.०%
राप्रपा	२	०	२	०	०	४
	५०.०%	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
फोरम नेपाल	१	०	७	०	०	८
	१२.५%	०.०%	८७.५%	०.०%	०.०%	१००.०%
तमलोपा	०	०	७	०	०	७
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सद्भावना पार्टी	१	०	२	१	०	४
	२५.०%	०.०%	५०.०%	२५.०%	०.०%	१००.०%
नेकपा माले	०	०	३	०	०	३
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय समाजवादी पार्टी	०	०	४	०	०	४
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मजदुर किसान पार्टी	०	०	४	०	०	४
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%

राष्ट्रिय जनमोर्चा	०	१	१	०	१	३
	०.०%	३३.३%	३३.३%	०.०%	३३.३%	१००.०%
नेकपा संयुक्त	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तराई मधेस सद्भावना पार्टी	१	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी	०	०	२	०	०	२
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
थरुहट तराई पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाल परिवार दल	०	०	२	०	०	२
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
दलित जनजाति पार्टी	१	०	१	०	०	२
	५०.०%	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
अखण्ड नेपाल पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाली जनता दल	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
खम्बुवान राष्ट्रिय मोर्चा नेपाल	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपा: राष्ट्रिय पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय सद्भावना पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरुहट	०	०	२	०	०	२
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
समाजवादी जनता पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
स्वतन्त्र	०	०	२	०	०	२
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	३२	११	३३२	३	११	३८९
	८.२%	२.८%	८५.३%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका २७ : पार्टी र जातीय अग्राधिकार

	जातीय अग्राधिकार					जम्मा
	जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने	जातीय अग्राधिकार हुन नहुने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
नेपाली कङ्ग्रेस	४	१९	९५	०	०	११८
	३.४%	१६.१%	८०.५%	०.०%	०.०%	१००.०%
एमाले	५	१२	१११	१	०	१२९
	३.९%	९.३%	८६.०%	०.८%	०.०%	१००.०%
एमआओवादी	१०	०	५४	०	०	६४
	१५.६%	०.०%	८४.४%	०.०%	०.०%	१००.०%
राप्रपा नेपाल	०	२	१	०	१०	१३
	०.०%	१५.४%	७.७%	०.०%	७६.९%	१००.०%
फोरम लोकतान्त्रिक	०	१	७	१	०	९
	०.०%	११.१%	७७.८%	११.१%	०.०%	१००.०%
राप्रपा	०	२	२	०	०	४
	०.०%	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
फोरम नेपाल	०	०	८	०	०	८
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तमलोपा	२	०	५	०	०	७
	२८.६%	०.०%	७१.४%	०.०%	०.०%	१००.०%
सद्भावना पार्टी	०	०	३	१	०	४
	०.०%	०.०%	७५.०%	२५.०%	०.०%	१००.०%
नेकपा माले	१	०	२	०	०	३
	३३.३%	०.०%	६६.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय समाजवादी पार्टी	१	०	३	०	०	४
	२५.०%	०.०%	७५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मजदुर किसान पार्टी	०	०	४	०	०	४
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमोर्चा	०	०	२	०	१	३
	०.०%	०.०%	६६.७%	०.०%	३३.३%	१००.०%
नेकपा संयुक्त	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तराई मधेस सद्भावना पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%

राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी	१	०	१	०	०	२
	५०.०%	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
थरुहट तराई पार्टी	१	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाल परिवार दल	०	०	२	०	०	२
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
दलित जनजाति पार्टी	०	०	२	०	०	२
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
अखण्ड नेपाल पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाली जनता दल	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
खम्बुवान राष्ट्रिय मोर्चा नेपाल	१	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपा: राष्ट्रिय पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय सद्भावना पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरुहट	२	०	०	०	०	२
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
समाजवादी जनता पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
स्वतन्त्र	०	०	२	०	०	२
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	२८	३६	३११	३	११	३८९
	७.२%	९.३%	७९.९%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका २८ : पार्टी र आत्मनिर्णयको अधिकार

पार्टी	आत्मनिर्णयको अधिकार					जम्मा
	आत्मनिर्णयको अधिकार	आत्मनिर्णयको अधिकार नहुने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
नेपाली कङ्ग्रेस	४	१६	९८	०	०	११८
	३.४%	१३.६%	८३%	०.०%	०.०%	१००.०%
एमाले	८	१७	१०३	१	०	१२९
	६.२%	१३.२%	७९.८%	०.८%	०.०%	१००.०%

एमओवादी	१४	०	५०	०	०	६४
	२१.९%	०.०%	७८.१%	०.०%	०.०%	१००.०%
राप्रपा नेपाल	१	१	१	०	१०	१३
	७.७%	७.७%	७.७%	०.०%	७६.९%	१००.०%
फोरम लोकतान्त्रिक	०	१	७	१	०	९
	०.०%	११.१%	७७.८%	११.१%	०.०%	१००.०%
राप्रपा	०	१	३	०	०	४
	०.०%	२५.०%	७५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
फोरम नेपाल	०	०	८	०	०	८
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तमलोपा	२	०	५	०	०	७
	२८.६%	०.०%	७१.४%	०.०%	०.०%	१००.०%
सद्भावना पार्टी	०	०	३	१	०	४
	०.०%	०.०%	७५.०%	२५.०%	०.०%	१००.०%
नेकपा माले	०	१	२	०	०	३
	०.०%	३३.३%	६६.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय समाजवादी पार्टी	१	०	३	०	०	४
	२५.०%	०.०%	७५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मजदुर किसान पार्टी	०	०	४	०	०	४
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमोर्चा	०	०	२	०	१	३
	०.०%	०.०%	६६.७%	०.०%	३३.३%	१००.०%
नेकपा संयुक्त	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
तराई मधेस सद्भावना पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी	१	०	१	०	०	२
	५०.०%	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
थरूहट तराई पार्टी	१	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपाल परिवार दल	०	०	२	०	०	२
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
दलित जनजाति पार्टी	०	०	२	०	०	२
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
अखण्ड नेपाल पार्टी	०	१	०	०	०	१
	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%

नेपाली जनता दल	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
खम्बुवान राष्ट्रिय मोर्चा नेपाल	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नेपा: राष्ट्रिय पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय सद्भावना पार्टी	१	०	०	०	०	१
	१००.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च थरुहट	१	०	१	०	०	२
	५०.०%	०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
समाजवादी जनता पार्टी	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
स्वतन्त्र	०	०	२	०	०	२
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	३४	३८	३०३	३	११	३८९
	८७%	९८%	७७.९%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका २९ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र जातीय समूह

सभासद्को किसिम	जातीय समूह						जम्मा
	मधेसी अन्य	जनजाति	खस आर्य तथा अन्य	दलित	मधेसी दलित	मधेसी जनजाति	
प्रत्यक्ष	३५	३३	८३	१	०	१	१५३
	२२.९%	२१.६%	५४.२%	०.७%	०.०%	०.७%	१००.०%
समानुपातिक	५२	६७	८६	२४	३	४	२३६
	२२.०%	२८.४%	३६.४%	१०.२%	१.३%	१.७%	१००.०%
जम्मा	८७	१००	१६९	२५	३	५	३८९
	२२.४%	२५.७%	४३.४%	६.४%	०.८%	१.३%	१००.०%

तालिका ३० : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र राज्य पुनर्संरचनाको आधार

सभासद्को किसिम	राज्य पुनर्संरचनाको आधार						जम्मा
	सामर्थ्य	पहिचान	सामर्थ्य र पहिचान दुवै	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
प्रत्यक्ष	२८	१०	७२	४३	०	०	१५३
	१८.३%	६.५%	४७.१%	२८.१%	०.०%	०.०%	१००.०%
समानुपातिक	२५	२८	१०३	६६	३	११	२३६
	१०.६%	११.९%	४३.६%	२८.०%	१.३%	४.७%	१००.०%
जम्मा	५३	३८	१७५	१०९	३	११	३८९
	१३.६%	९.८%	४५.०%	२८.०%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ३१ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र प्रदेशको सङ्ख्या

सभासद्को किसिम	प्रदेशको सङ्ख्या														जम्मा
	एकदेखि तीन	चारदेखि पाँच	छ	सात	छदेखि सात	आठदेखि नौ	दश	बौध	एघारदेखि तेह्र	चौधभन्दा माथि	सङ्ख्याको विषयमा मौन	समिति र आयोगले भने भैं	सङ्घीयताको विपक्ष	नोटमा नभएको	
प्रत्यक्ष	३	१०	५	३०	२	०	६	२	०	१	८६	८	०	०	१५३
	२.०%	६.५%	३.३%	१९.६%	१.३%	०.०%	३.९%	१.३%	०.०%	०.७%	५६.२%	५.२%	०.०%	०.०%	१००.०%
समानुपातिक	१	९	१२	६२	४	१	११	५	१	३	८८	२५	११	३	२३६
	०.४%	३.८%	५.१%	२६.३%	१.७%	०.४%	४.७%	२.१%	०.४%	१.३%	३७.३%	१०.६%	४.७%	१.३%	१००.०%
जम्मा	४	१९	१७	९२	६	१	१७	७	१	४	१७४	३३	११	३	३८९
	१.०%	४.९%	४.४%	२३.७%	१.५%	०.३%	४.४%	१.८%	०.३%	१.०%	४४.७%	८.५%	२.८%	०.८%	१००.०%

तालिका ३२ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र पार्टी लाइन

सभासद्को किसिम	पार्टी लाइन			जम्मा
	पार्टी लाइनअनुसार	पार्टी लाइनभन्दा फरक	छुट्टयाउन नसकिने	
प्रत्यक्ष	७७	१७	५९	१५३
	५०.३%	११.१%	३८.६%	१००.०%
समानुपातिक	१३८	२५	७३	२३६
	५८.५%	१०.६%	३०.९%	१००.०%
जम्मा	२१५	४२	१३२	३८९
	५५.३%	१०.८%	३३.९%	१००.०%

नोट : दुई स्वतन्त्रलाई छुट्टयाउन नसकिनेअन्तर्गत राखिएको ।

तालिका ३३ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र प्रदेश सङ्ख्यामा वैकल्पिक अवधारणा

सभासद्को किसिम	प्रदेश सङ्ख्यामा वैकल्पिक अवधारणा				जम्मा
	विकल्प दिएको	विकल्प नदिएको	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
प्रत्यक्ष	३	१५०	०	०	१५३
	२.०%	९८.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
समानुपातिक	७	२१५	३	११	२३६
	३.०%	९१.१%	१.३%	४.७%	१००.०%
जम्मा	१०	३६५	३	११	३८९
	२.६%	९३.८%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ३४ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र प्रदेशको नामाकरण

सभासद्को किसिम	प्रदेश नामाकरणको आधार						जम्मा
	जातीय	गैरजातीय	प्रदेश सभालाई दिने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
प्रत्यक्ष	१५	१०१	३	३४	०	०	१५३
	९.८%	६६.०%	२.०%	२२.२%	०.०%	०.०%	१००.०%
समानुपातिक	४४	१०८	४	६६	३	११	२३६
	१८.६%	४५.८%	१.७%	२८.०%	१.३%	४.७%	१००.०%
जम्मा	५९	२०९	७	१००	३	११	३८९
	१५.२%	५३.७%	१.८%	२५.७%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ३५ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र मधेसमा प्रदेश

सभासद्को किसिम	मधेसमा प्रदेश					जम्मा
	एकल मधेस	मधेसमा बहुप्रदेश	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
प्रत्यक्ष	३	२२	१२८	०	०	१५३
	२.०%	१४.४%	८३.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
समानुपातिक	१४	४८	१६०	३	११	२३६
	५.९%	२०.३%	६७.८%	१.३%	४.७%	१००.०%
जम्मा	१७	७०	२८८	३	११	३८९
	४.४%	१८.०%	७४.०%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ३६ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र मधेसमा प्रदेश

सभासद्को किसिम	सहमति वा प्रक्रिया					जम्मा
	सहमति	सहमति नभए प्रक्रिया	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
प्रत्यक्ष	१२	६	१३५	०	०	१५३
	७.८%	३.९%	८८.२%	०.०%	०.०%	१००.०%
समानुपातिक	२०	५	१९७	३	११	२३६
	८.५%	२.१%	८३.५%	१.३%	४.७%	१००.०%
जम्मा	३२	११	३३२	३	११	३८९
	८.२%	२.८%	८५.३%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ३७ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र जातीय अग्राधिकार

सभासद्को किसिम	जातीय अग्राधिकार					जम्मा
	पक्ष	विपक्ष	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
प्रत्यक्ष	९	१२	१३२	०	०	१५३
	५.९%	७.८%	८६.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
समानुपातिक	१९	२४	१७९	३	११	२३६
	८.१%	१०.२%	७५.८%	१.३%	४.७%	१००.०%
जम्मा	२८	३६	३११	३	११	३८९
	७.२%	९.३%	७९.९%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ३८ : प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक सभासद् र आत्मनिर्णयको अधिकार

सभासद्को किसिम	आत्मनिर्णयको अधिकार					जम्मा
	पक्षमा	विपक्षमा	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
प्रत्यक्ष	१०	१३	१३०	०	०	१५३
	६.५%	८.५%	८५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
समानुपातिक	२४	२५	१७३	३	११	२३६
	१०.२%	१०.६%	७३.३%	१.३%	४.७%	१००.०%
जम्मा	३४	३८	३०३	३	११	३८९
	८.७%	९.८%	७७.९%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ३९ : जातीय समूह र राज्य पुनर्संरचनाको आधार

जातीय समूह	राज्य पुनर्संरचनाको आधार						जम्मा
	सामर्थ्य	पहिचान	सामर्थ्य र पहिचान दुवै	मौन	नोटमा उल्लेख नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
मधेसी अन्य	५	११	३५	३१	३	२	८७
	५.७%	१२.६%	४०.२%	३५.६%	३.४%	२.३%	१००.०%
जनजाति	११	१२	४६	२८	०	३	१००
	११.०%	१२.०%	४६.०%	२८.०%	०.०%	३.०%	१००.०%
खस आर्य तथा अन्य	३५	१०	८१	३८	०	५	१६९
	२०.७%	५.९%	४७.९%	२२.५%	०.०%	३.०%	१००.०%
दलित	१	४	११	८	०	१	२५
	४.०%	१६.०%	४४.०%	३२.०%	०.०%	४.०%	१००.०%
मधेसी दलित	०	०	१	२	०	०	३
	०.०%	०.०%	३३.३%	६६.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
मधेसी जनजाति	१	१	१	२	०	०	५
	२०.०%	२०.०%	२०.०%	४०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	५३	३८	१७५	१०९	३	११	३८९
	१३.६%	९.८%	४५.०%	२८.०%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ४० : जातीय समूह र प्रदेशको सङ्ख्या

जातीय समूह	प्रदेशको सङ्ख्या														जम्मा
	एकदेखि तीन	चारदेखि पाँच	छ	सात	छ वा सात	आठ वा नौ	दश	एघारदेखि तेह्र	चौध	चौधभन्दा माथि	नौन	समितिको र आयोगले भनेको	सङ्घीयताको विपक्ष	नोटमा नभएको	
मधेसी अन्य	०	४	०	१५	२	०	११	०	३	०	३५	१२	२	३	८७
	०.०%	४.६%	०.०%	१७.२%	२.३%	०.०%	१२.६%	०.०%	३.४%	०.०%	४०.२%	१३.८%	२.३%	३.४%	१००.०%
जनजाति	०	६	५	२४	१	०	१	१	३	२	४७	७	३	०	१००
	०.०%	६.०%	५.०%	२४.०%	१.०%	०.०%	१.०%	१.०%	३.०%	२.०%	४७.०%	७.०%	३.०%	०.०%	१००.०%
खस आर्य तथा अन्य	४	८	११	४३	२	१	५	०	०	२	७७	११	५	०	१६९
	२.४%	४.७%	६.५%	२५.४%	१.२%	०.६%	३.०%	०.०%	०.०%	१.२%	४५.६%	६.५%	३.०%	०.०%	१००.०%
दलित	०	१	१	९	१	०	०	०	१	०	९	२	१	०	२५
	०.०%	४.०%	४.०%	३६.०%	४.०%	०.०%	०.०%	०.०%	४.०%	०.०%	३६.०%	८.०%	४.०%	०.०%	१००.०%
मधेसी दलित	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	१	०	०	३
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	६६.७%	३३.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
मधेसी जनजाति	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	४	०	०	०	५
	०.०%	०.०%	०.०%	२०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	८०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	४	१९	१७	९२	६	१	१७	१	७	४	१७४	३३	११	३	३८९
	१.०%	४.९%	४.४%	२३.७%	१.५%	०.३%	४.४%	०.३%	१.८%	१.०%	४४.७%	८.५%	२.८%	०.८%	१००.०%

तालिका ४१ : जातीय समूह र पार्टी लाइन

जातीय समूह	पार्टी लाइन			जम्मा
	पार्टी लाइनअनुसार	विपरित	छुट्टयाउनै नसकिने	
मधेसी अन्य	४६	६	३५	८७
	५२.९%	६.९%	४०.२%	१००.०%
जनजाति	४९	१२	३९	१००
	४९.०%	१२.०%	३९.०%	१००.०%
खस आर्य तथा अन्य	९९	२२	४८	१६९
	५८.६%	१३.०%	२८.४%	१००.०%
दलित	१८	१	६	२५
	७२.०%	४.०%	२४.०%	१००.०%

मधेसी दलित	२	०	१	३
	६६.७%	०.०%	३३.३%	१००.०%
मधेसी जनजाति	१	१	३	५
	२०.०%	२०.०%	६०.०%	१००.०%
जम्मा	२१५	४२	१३२	३८९
	५५.३%	१०.८%	३३.९%	१००.०%

तालिका ४२ : जातीय समूह र प्रदेश सङ्ख्यामा वैकल्पिक अवधारणा

जातीय समूह	प्रदेश सङ्ख्यामा वैकल्पिक अवधारणा				जम्मा
	दिएको	नदिएको	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
मधेसी अन्य	२	८०	३	२	८७
	२.३%	९२.०%	३.४%	२.३%	१००.०%
जनजाति	२	९५	०	३	१००
	२.०%	९५.०%	०.०%	३.०%	१००.०%
खस आर्य तथा अन्य	६	१५८	०	५	१६९
	३.६%	९३.५%	०.०%	३.०%	१००.०%

नोट : दलित, मधेसी दलित र मधेसी जनजातिले विकल्प नै नदिएका कारण यो तालिकामा नराखिएको हो ।

तालिका ४३ : जातीय समूह र वैकल्पिक प्रदेश सङ्ख्या

जातीय समूह	वैकल्पिक प्रदेश सङ्ख्या							जम्मा
	विकल्प नै नदिएको	तीनसम्म	चारदेखि पाँच	सात	आठ वा नौ	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
मधेसी अन्य	८०	०	०	२	०	३	२	८७
	९२.०%	०.०%	०.०%	२.३%	०.०%	३.४%	२.३%	१००.०%
जनजाति	९५	१	१	०	०	०	३	१००
	९५.०%	१.०%	१.०%	०.०%	०.०%	०.०%	३.०%	१००.०%
खस आर्य तथा अन्य	१५८	०	२	३	१	०	५	१६९
	९३.५%	०.०%	१.२%	१.८%	०.६%	०.०%	३.०%	१००.०%

नोट : दलित, मधेसी दलित र मधेसी जनजातिले विकल्प नै नदिएका कारण यो तालिकामा नराखिएको हो ।

तालिका ४४ : जातीय समूह र प्रदेशको नामाकरण

जातीय समूह	प्रदेश नामाकरणको आधार						जम्मा
	जातीय	गैरजातीय	प्रदेश सभालाई दिने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
मधेसी अन्य	२१	२७	१	३३	३	२	८७
	२४.१%	३१.०%	१.१%	३७.९%	३.४%	२.३%	१००.०%
जनजाति	२०	६०	०	१७	०	३	१००
	२०.०%	६०.०%	०.०%	१७.०%	०.०%	३.०%	१००.०%
खस आर्य तथा अन्य	१०	१०५	६	४३	०	५	१६९
	५.९%	६२.१%	३.६%	२५.४%	०.०%	३.०%	१००.०%
दलित	८	१३	०	३	०	१	२५
	३२.०%	५२.०%	०.०%	१२.०%	०.०%	४.०%	१००.०%
मधेसी दलित	०	२	०	१	०	०	३
	०.०%	६६.७%	०.०%	३३.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
मधेसी जनजाति	०	२	०	३	०	०	५
	०.०%	४०.०%	०.०%	६०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	५९	२०९	७	१००	३	११	३८९
	१५.२%	५३.७%	१.८%	२५.७%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ४५ : जातीय समूह र मधेसमा प्रदेश

जातीय समूह	मधेसमा एकल मधेस वा बहुप्रदेश					जम्मा
	एकल मधेस प्रदेश	मधेसमा बहुप्रदेश	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
मधेसी अन्य	१५	१६	५१	३	२	८७
	१७.२%	१८.४%	५८.६%	३.४%	२.३%	१००.०%
जनजाति	१	१८	७८	०	३	१००
	१.०%	१८.०%	७८.०%	०.०%	३.०%	१००.०%
खस आर्य तथा अन्य	१	३०	१३३	०	५	१६९
	०.६%	१७.८%	७८.७५%	०.०%	३.०%	१००.०%
दलित	०	३	२१	०	१	२५
	०.०%	१२.०%	८४.०%	०.०%	४.०%	१००.०%
मधेसी दलित	०	१	२	०	०	३
	०.०%	३३.३%	६६.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
मधेसी जनजाति	०	२	३	०	०	५
	०.०%	४०.०%	६०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	१७	७०	२८८	३	११	३८९
	४.४%	१८.०%	७४.०%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ४६ : जातीय समूह र सहमति वा प्रक्रिया

जातीय समूह	सहमति वा प्रक्रिया					जम्मा
	सहमति	सहमति नभए प्रक्रिया	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
मधेसी अन्य	७	२	७३	३	२	८७
	८.०%	२.३%	८३.९%	३.४%	२.३%	१००.०%
जनजाति	१	२	९४	०	३	१००
	१.०%	२.०%	९४.०%	०.०%	३.०%	१००.०%
खस आर्य तथा अन्य	२१	७	१३६	०	५	१६९
	१२.४%	४.१%	८०.५%	०.०%	३.०%	१००.०%
दलित	२	०	२२	०	१	२५
	८.०%	०.०%	८८.०%	०.०%	४.०%	१००.०%
मधेसी दलित	१	०	२	०	०	३
	३३.३%	०.०%	६६.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
मधेसी जनजाति	०	०	५	०	०	५
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	३२	११	३३२	३	११	३८९
	८.२%	२.८%	८५.३%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ४७ : जातीय समूह र जातीय अग्राधिकार

जातीय समूह	जातीय अग्राधिकार					जम्मा
	जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने	जातीय अग्राधिकार हुन नहुने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
मधेसी अन्य	१०	३	६९	३	२	८७
	११.५%	३.४%	७९.३%	३.४%	२.३%	१००.०%
जनजाति	११	७	७९	०	३	१००
	११.०%	७.०%	७९.०%	०.०%	३.०%	१००.०%
खस आर्य तथा अन्य	६	२५	१३३	०	५	१६९
	३.६%	१४.८%	७८.७%	०.०%	३.०%	१००.०%
दलित	१	१	२२	०	१	२५
	४.०%	४.०%	८८.०%	०.०%	४.०%	१००.०%
मधेसी दलित	०	०	३	०	०	३
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मधेसी जनजाति	०	०	५	०	०	५
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	२८	३६	३११	३	११	३८९
	७.२%	९.३%	७९.९%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ४८ : जातीय समूह र आत्मनिर्णयको अधिकार

जातीय समूह	आत्मनिर्णयको अधिकार					जम्मा
	आत्मनिर्णयको अधिकार	आत्मनिर्णयको अधिकार नहुने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
मधेसी अन्य	१२	४	६६	३	२	८७
	१३.८%	४.६%	७५.९%	३.४%	२.३%	१००.०%
जनजाति	१३	४	८०	०	३	१००
	१३.०%	४.०%	८०.०%	०.०%	३.०%	१००.०%
खस आर्य तथा अन्य	६	२८	१३०	०	५	१६९
	३.६%	१६.६%	७६.९%	०.०%	३.०%	१००.०%
दलित	३	२	१९	०	१	२५
	१२.०%	८.०%	७६.०%	०.०%	४.०%	१००.०%
मधेसी दलित	०	०	३	०	०	३
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मधेसी जनजाति	०	०	५	०	०	५
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	३४	३८	३०३	३	११	३८९
	८.७%	९.८%	७७.९%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ४९ : राज्य पुनर्संरचनाको आधार र प्रदेशको सङ्ख्या

राज्य पुनर्संरचनाको आधार	प्रदेशको सङ्ख्या														जम्मा
	एक	चारदेखि पाँच	छ	सात	छ वा सात	आठ वा नौ	दश	एघारदेखि तेह्र	चौध	चौधभन्दा माथि	मौन	समिति र आयोगले भन्नेकै	सङ्घीयताको विपक्ष	नोटमा नभएको	
सामर्थ्य	१	५	३	११	१	१	०	०	१	२	२८	०	०	०	५३
	१.९%	१.४%	५.७%	२०.८%	१.९%	१.९%	०.०%	०.०%	१.९%	३.८%	५२.८%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
पहिचान	०	२	२	४	०	०	१	०	३	०	१९	७	०	०	३८
	०.०%	५.३%	५.३%	१०.५%	०.०%	०.०%	२.६%	०.०%	७.९%	०.०%	५०.०%	१८.४%	०.०%	०.०%	१००.०%
सामर्थ्य र पहिचान दुवै	२	७	१०	५५	५	०	८	१	२	०	७०	१५	०	०	१७५
	१.१%	४.०%	५.७%	३१.४%	२.९%	०.०%	४.६%	०.६%	१.१%	०.०%	४०.०%	८.६%	०.०%	०.०%	१००.०%
मौन	१	५	२	२२	०	०	८	०	१	२	५७	११	०	०	१०९
	०.९%	४.६%	१.८%	२०.२%	०.०%	०.०%	७.३%	०.०%	०.९%	१.८%	५२.३%	१०.१%	०.०%	०.०%	१००.०%

नोटमा नभएको	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३	३
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	१००.०%
सङ्घीयताको विपक्ष	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	११	०	११
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	४	१९	१७	१२	६	१	१७	१	७	४	१७४	३३	११	३	३८९
	१.०%	४.९%	४.४%	२३.७%	१.५%	०.३%	४.४%	०.३%	१.८%	१.०%	४४.७%	८.५%	२.८%	०.८%	१००.०%

तालिका ५० : राज्य पुनर्संरचनाको आधार र प्रदेश सङ्ख्यामा विकल्प

राज्य पुनर्संरचनाको आधार	प्रदेश सङ्ख्यामा विकल्प				जम्मा
	विकल्प दिएको	विकल्प नदिएको	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
सामर्थ्य	३	५०	०	०	५३
	५.७%	९४.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
पहिचान	१	३७	०	०	३८
	२.६%	९७.४%	०.०%	०.०%	१००.०%
दुवै	५	१७०	०	०	१७५
	२.९%	९७.१%	०.०%	०.०%	१००.०%
मौन	१	१०८	०	०	१०९
	०.९%	९९.१%	०.०%	०.०%	१००.०%
नोटमा नभएको	०	०	३	०	३
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीयताको विपक्ष	०	०	०	११	११
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	१००.०%
जम्मा	१०	३६५	३	११	३८९
	२.६%	९३.८%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ५१ : सङ्घीयताको आधार र प्रदेशको नामाकरण

राज्य पुनर्संरचनाको आधार	प्रदेश नामाकरणको आधार						जम्मा
	जातीय	गैरजातीय	प्रदेश सभालाई दिने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
सामर्थ्य	१	३८	२	१२	०	०	५३
	१.९%	७१.७%	३.८%	२२.६%	०.०%	०.०%	१००.०%
पहिचान	२२	१०	२	४	०	०	३८
	५७.९%	२६.३%	५.३%	१०.५%	०.०%	०.०%	१००.०%

सामर्थ्य र पहिचान दुवै	२७	११३	३	३२	०	०	१७५
	१५.४%	६४.६%	१.७%	१८.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
मौन	९	४८	०	५२	०	०	१०९
	८.३%	४४.०%	०.०%	४७.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
नोटमा नभएको	०	०	०	०	३	०	३
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीयताको विपक्षमा	०	०	०	०	०	११	११
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	१००.०%
जम्मा	५९	२०९	७	१००	३	११	३८९
	१५.२%	५३.७%	१.८%	२५.७%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ५२ : सङ्घीयताको आधार र मधेसमा प्रदेश

राज्य पुनर्संरचनाको आधार	मधेसमा एकल मधेस वा बहुप्रदेश					जम्मा
	एकल मधेस प्रदेश	मधेसमा बहुप्रदेश	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
सामर्थ्य	०	११	४२	०	०	५३
	०.०%	२०.८%	७९.२%	०.०%	०.०%	१००.०%
पहिचान	४	५	२९	०	०	३८
	१०.५%	१३.२%	७६.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
सामर्थ्य र पहिचान दुवै	८	३४	१३३	०	०	१७५
	४.६%	१९.४%	७६.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मौन	५	२०	८४	०	०	१०९
	४.६%	१८.३%	७७.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नोट नभएको	०	०	०	३	०	३
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीयताको विपक्षमा	०	०	०	०	११	११
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	१००.०%
जम्मा	१७	७०	२८८	३	११	३८९
	४.४%	१८.०%	७४.०%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ५३ : सङ्घीयताको आधार र सहमति वा प्रक्रिया

सङ्घीयताको आधार	सहमति वा प्रक्रिया					जम्मा
	सहमति	सहमति नभए प्रक्रिया	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
सामर्थ्य	३	३	४७	०	०	५३
	५.७%	५.७%	८८.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
पहिचान	२	०	३६	०	०	३८
	५.३%	०.०%	९४.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
सामर्थ्य र पहिचान दुवै	१५	६	१५४	०	०	१७५
	८.६%	३.४%	८८.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मौन	१२	२	९५	०	०	१०९
	११.०%	१.८%	८७.२%	०.०%	०.०%	१००.०%
नोट नभएको	०	०	०	३	०	३
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीयताको विपक्षमा	०	०	०	०	११	११
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	१००.०%
जम्मा	३२	११	३३२	३	११	३८९
	८.२%	२.८%	८५.३%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ५४ : सङ्घीयताको आधार र जातीय अग्राधिकार

सङ्घीयताको आधार	जातीय अग्राधिकार					जम्मा
	जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने	जातीय अग्राधिकार हुन नहुने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
सामर्थ्य	१	१०	४२	०	०	५३
	१.९%	१८.९%	७९.२%	०.०%	०.०%	१००.०%
पहिचान	४	१	३३	०	०	३८
	१०.५%	२.६%	८६.८%	०.०%	०.०%	१००.०%
सामर्थ्य र पहिचान दुवै	१८	२१	१३६	०	०	१७५
	१०.३%	१२.०%	७७.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
मौन	५	४	१००	०	०	१०९
	४.६%	३.७%	९१.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
नोटमा नभएको	०	०	०	३	०	३
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीयताको विपक्षमा	०	०	०	०	११	११
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	१००.०%
जम्मा	२८	३६	३११	३	११	३८९
	७.२%	९.३%	७९.९%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ५५ : सङ्घीयताको आधार र आत्मनिर्णयको अधिकार

सङ्घीयताको आधार	आत्मनिर्णयको अधिकार					जम्मा
	आत्मनिर्णयको अधिकार	आत्मनिर्णयको अधिकार नहुने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
सामर्थ्य	१	१०	४२	०	०	५३
	१.९%	१८.९%	७९.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
पहिचान	४	१	३३	०	०	३८
	१०.५%	२.६%	८६.८%	०.०%	०.०%	१००.०%
सामर्थ्य र पहिचान दुवै	२२	२३	१३०	०	०	१७५
	१२.६%	१३.१%	७४.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
मौन	७	४	९८	०	०	१०९
	६.४%	३.७%	८९.९%	०.०%	०.०%	१००.०%
नोटमा नभएको	०	०	०	३	०	३
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीयताको विपक्षमा	०	०	०	०	११	११
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	१००.०%
जम्मा	३४	३८	३०१	३	११	३८९
	८.७%	९.८%	७७.९%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ५६ : प्रदेशको सङ्ख्या र मधेसमा प्रदेश

प्रदेशको सङ्ख्या	मधेसमा प्रदेश					जम्मा
	एकल मधेस	मधेसमा बहुप्रदेश	मौन	नोट नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
तीनसम्म	०	१	३	०	०	४
	०.०%	२५.०%	७५.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
चारदेखि पाँच	०	८	११	०	०	१९
	०.०%	४२.१%	५७.९%	०.०%	०.०%	१००.०%
छ	०	१०	७	०	०	१७
	०.०%	५८.८%	४१.२%	०.०%	०.०%	१००.०%
सात	०	२७	६५	०	०	९२
	०.०%	२९.३%	७०.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
छ वा सात	०	२	४	०	०	६
	०.०%	३३.३%	६६.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
आठ वा नौ	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%

दश	१	१	१५	०	०	१७
	५.९%	५.९%	८८.२%	०.०%	०.०%	१००.०%
एघारदेखि तेह्र	०	०	१	०	०	१
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
चौध	०	०	७	०	०	७
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
चौधभन्दा माथि	०	२	२	०	०	४
	०.०%	५०.०%	५०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मौन	११	१७	१४६	०	०	१७४
	६.३%	९.८%	८३.९%	०.०%	०.०%	१००.०%
समिति र आयोगले भनेभैं	५	२	२६	०	०	३३
	१५.२%	६.१%	७८.८%	०.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीयताको विपक्ष	०	०	०	०	११	११
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	१००.०%
नोटमा नभएको	०	०	०	३	०	३
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	१००.०%
जम्मा	१७	७०	२८८	३	११	३८९
	४.४%	१८.०%	७४.०%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ५७ : पार्टी लाइन र प्रदेशको नामाकरण

पार्टी लाइन	प्रदेशको नामाकरण						जम्मा
	जातीय	गैरजातीय	प्रदेश सभालाई दिने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
पार्टी लाइनअनुसार	४३	१३३	४	३५	०	०	२१५
	२०.०%	६१.९%	१.९%	१६.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
पार्टी लाइनभन्दा फरक	३	२३	१	१५	०	०	४२
	७.१%	५४.८%	२.४%	३५.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
छुट्टयाउनै नसकिने	१३	५३	२	५०	३	११	१३२
	९.८%	४०.२%	१.५%	३७.९%	२.३%	८.३%	१००.०%
जम्मा	५९	२०९	७	१००	३	११	३८९
	१५.२%	५३.७%	१.८%	२५.७%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ५८ : प्रदेशको नामाकरण र जातीय अग्राधिकार

प्रदेशको नामाकरण	जातीय अग्राधिकार					जम्मा
	जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने	जातीय अग्राधिकार हुन नहुने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
जातीय	१४	१	४४	०	०	५९
	२३.७%	१.७%	७४.६%	०.०%	०.०%	१००.०%
गैरजातीय	८	२७	१७४	०	०	२०९
	३.८%	१२.९%	८३.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
प्रदेश सभालाई दिने	०	०	७	०	०	७
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मौन	६	८	८६	०	०	१००
	६.०%	८.०%	८६.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नोटमा नभएको	०	०	०	३	०	३
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीयताको विपक्ष	०	०	०	०	११	११
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	१००.०%
जम्मा	२८	३६	३११	३	११	३८९
	७.२%	९.३%	७९.९%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ५९ : प्रदेशको नामाकरण र आत्मनिर्णयको अधिकार

प्रदेशको नामाकरण	आत्मनिर्णयको अधिकार					जम्मा
	आत्मनिर्णयको अधिकार	आत्मनिर्णयको अधिकार नहुने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
जातीय	१६	०	४३	०	०	५९
	२७.१%	०.०%	७२.९%	०.०%	०.०%	१००.०%
गैरजातीय	९	३०	१७०	०	०	२०९
	४.३%	१४.४%	८१.३%	०.०%	०.०%	१००.०%
प्रदेश सभालाई दिने	०	०	७	०	०	७
	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मौन	९	८	८३	०	०	१००
	९.०%	८.०%	८३.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
नोटमा नभएको	०	०	०	३	०	३
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीयताको विपक्ष	०	०	०	०	११	११
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	१००.०%
जम्मा	३४	३८	३०३	३	११	३८९
	८.७%	९.८%	७७.९%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ६० : मधेसमा प्रदेश र जातीय अग्राधिकार

मधेसमा प्रदेश	जातीय अग्राधिकार					जम्मा
	जातीय अग्राधिकार हुनुपर्ने	जातीय अग्राधिकार हुन नहुने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्ष	
एकल मधेस	३	०	१४	०	०	१७
	१७.६%	०.०%	८२.४%	०.०%	०.०%	१००.०%
मधेसमा बहुप्रदेश	३	११	५६	०	०	७०
	४.३%	१५.७%	८०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%
मौन	२२	२५	२४१	०	०	२८८
	७.६%	८.७%	८३.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
नोटमा नभएको	०	०	०	३	०	३
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीयताको विपक्ष	०	०	०	०	११	११
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	१००.०%
जम्मा	२८	३६	३११	३	११	३८९
	७.२%	९.३%	७९.९%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ६१ : मधेसमा प्रदेश र आत्मनिर्णयको अधिकार

मधेसमा प्रदेश	आत्मनिर्णयको अधिकार					जम्मा
	आत्मनिर्णयको अधिकार हुनुपर्ने	आत्मनिर्णयको अधिकार हुन नहुने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
एकल मधेस प्रदेश	४	०	१३	०	०	१७
	२३.५%	०.०%	७६.५%	०.०%	०.०%	१००.०%
मधेसमा बहुप्रदेश	४	१५	५१	०	०	७०
	५.७%	२१.४%	७२.९%	०.०%	०.०%	१००.०%
मौन	२६	२३	२३९	०	०	२८८
	९.१%	८.०%	८२.९%	०.०%	०.०%	१००.०%
नोटमा नभएको	०	०	०	३	०	३
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीयताको विपक्षमा	०	०	०	०	११	११
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	१००.०%
जम्मा	३४	३८	३०३	३	११	३८९
	८.७%	९.८%	७७.९%	०.८%	२.८%	१००.०%

तालिका ६२ : जातीय अग्राधिकार र आत्मनिर्णयको अधिकार

जातीय अग्राधिकार	आत्मनिर्णयको अधिकार					जम्मा
	आत्मनिर्णयको अधिकार हुनुपर्ने	आत्मनिर्णयको अधिकार हुन नहुने	मौन	नोटमा नभएको	सङ्घीयताको विपक्षमा	
जातीय अग्राधिकार	२२	१	५	०	०	२८
	७८.६%	३.६%	१७.९%	०.०%	०.०%	१००.०%
जातीय अग्राधिकार नहुने	१	२९	६	०	०	३६
	२.८%	८०.६%	१६.७%	०.०%	०.०%	१००.०%
मौन	११	८	२९२	०	०	३११
	३.५%	२.६%	९३.९%	०.०%	०.०%	१००.०%
नोटमा नभएको	०	०	०	३	०	३
	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	०.०%	१००.०%
सङ्घीयताको विपक्षमा	०	०	०	०	११	११
	०.०%	०.०%	०.०%	०.०%	१००.०%	१००.०%
जम्मा	३४	३८	३०३	३	११	३८९
	८.७%	९.८%	७७.९%	०.८%	२.८%	१००.०%

अनुसूची ख

राज्य पुनर्संरचनाको बहसमा भाग लिने सभासद्को नामावली

२०७१/०२/१५	
क्र. सं.	सभासद्को नाम
१	सुशील कोइराला
२	भलनाथ खनाल
३	पुष्पकमल दाहाल
४	कमल थापा
५	रामकुमार भट्टराई
६	विजयकुमार गच्छदार
७	कृपासुर शेर्पा
८	अफिलाल ओखडा
९	गोपालमान श्रेष्ठ
१०	केशवप्रसाद बडाल
११	धनराज गुरुङ
१२	टुकराज सिग्देल
१३	डिलबहादुर नेपाली
१४	कौशर शाह

२०७१/०२/१६	
१५	उपेन्द्र यादव
१६	सूर्यबहादुर थापा
१७	बाबुराम भट्टराई
१८	रामचन्द्र पौडेल
१९	मानबहादुर विश्वकर्मा
२०	वृजेशकुमार गुप्ता
२१	कमलाकुमारी धिमीरे
२२	पार्वत गुरुङ
२३	गोपाल दहित
२४	गणेशमान गुरुङ
२५	निर्मलप्रकाश सुवेदी
२६	गोकुलप्रसाद घर्ती

२०७१/०२/१८	
२७	विद्यादेवी भण्डारी
२८	हितराज पाण्डे
२९	सर्वेन्द्रनाथ शुक्ल
३०	लक्ष्मणलाल कर्ण

३१	शिवलाल थापा
३२	चित्रबहादुर केसी
३३	विदुरप्रसाद सापकोटा
३४	ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की
३५	आरजु राणा देउवा
३६	परशुराम तामाङ
३७	ध्रुव वाग्ले
३८	रामकृष्ण यादव
३९	भरतकुमार साह
४०	चन्द्रकान्त भण्डारी
४१	भरतबहादुर खड्का
४२	दीपक गिरी
४३	भानुभक्त ढकाल
४४	अनन्तप्रसाद पौडेल
४५	शङ्कर भण्डारी
४६	लालबहादुर रावल
४७	भरतमोहन अधिकारी
४८	आनन्दप्रसाद ढुंगाना
४९	रुक्मिणी चौधरी

५०	राजेन्द्रप्रसाद पाण्डे
५१	गङ्गालाल तुलाधर
५२	बाबुराम पोखरेल
५३	लालेन्द्रकुमार मण्डल
५४	ऋषिकेश पोखरेल
५५	सुबोधकुमार पोखरेल
५६	जङ्गीलाल राय
५७	गङ्गा चौधरी (सतगौवा)

२०७१/०२/१९

५८	अर्जुनरसिंह केसी
५९	अष्टलक्ष्मी शाक्य (बोहरा)
६०	प्रभु साह
६१	सिपी मैनाली
६२	नारायणमान बिजुक्छे
६३	अशोककुमार राई
६४	प्रेमबहादुर सिंह
६५	रामकुमार राई
६६	डिम्पलकुमारी भ्वा
६७	कुमार खड्का
६८	हरिचरण साह
६९	एकनाथ ढकाल
७०	महेश आचार्य
७१	रवीन्द्र अधिकारी
७२	रीता शाही
७३	लीला मगर
७४	कृष्णभक्त पोखरेल
७५	चुडामणि बिक जङ्गली
७६	जयन्तीदेवी राई
७७	मदनकुमारी शाह (गरिमा शाह)
७८	वैजनाथ चौधरी
७९	गङ्गाप्रसाद यादव
८०	अम्बरबहादुर थापा

८१	भुपेन्द्र थेवे
८२	मिट्टु मल्ल
८३	टीकाराम चेम्जोड (लिम्बु)
८४	हर्कबोल राई
८५	भरत साउद
८६	भवानीप्रसाद खापुड
८७	यज्ञराज सुनुवार
८८	नरबहादुर थापा
८९	कमलप्रसाद पङ्गेनी
९०	भक्तबहादुर बिक (खपाङ्गी)
९१	रामचन्द्र पोखरेल
९२	आनन्दप्रसाद पोखरेल
९३	बलबहादुर महत
९४	जीवनबहादुर शाही
९५	धनबहादुर रायमाभी
९६	भिष्मनाथ अधिकारी
९७	गीता क्षत्री
९८	मोहन बानियाँ
९९	तारणीदत्त चटौत
१००	आशा यादव
१०१	ओमदेवी मल्ल जोशी
१०२	गोकर्ण बिष्ट
१०३	विकास लाम्साल
१०४	अञ्जना चौधरी
१०५	मिलनकुमारी राजवंशी
१०६	सीमाकुमारी बिक

२०७१/०२/२०

१०७	बालकृष्ण खाँड
१०८	अमृतकुमार बोहोरा
१०९	कृष्णबहादुर महरा
११०	जितेन्द्रनारायण देव
१११	दिलनाथ गिरी

११२	विश्वेन्द्र पासवान
११३	रामजनम चौधरी
११४	लालबहादुर घले
११५	वीरबहादुर बलायार
११६	जयदेव जोशी
११७	लक्ष्मण राजवंशी
११८	प्रकाश शर्मा पौडेल
११९	तेजुलाल चौधरी
१२०	लालबाबु राउत
१२१	श्रीमाया थकाली
१२२	प्रेमबहादुर गिरी
१२३	राजाराम स्याङ्तान
१२४	नवीन्द्रराज जोशी
१२५	अञ्जना ताम्ली
१२६	प्रतीक्षा तिवारी मुखिया
१२७	सीता गिरी ओली
१२८	शेरबहादुर तामाङ
१२९	रामहरि खतिवडा
१३०	लीलादेवी श्रेष्ठ
१३१	धनबहादुर घले
१३२	जमिन्द्रमान घले
१३३	जनकराज चौधरी
१३४	ईश्वरी न्यौपाने
१३५	अनिता देवकोटा
१३६	कविताकुमारी सरदार
१३७	सरस्वती वजिमय
१३८	डिल्लीप्रसाद काफ्ले

२०७१/०२/२१

१३९	अमरेशकुमार सिंह
१४०	अग्निप्रसाद सापकोटा
१४१	सिद्धिलाल सिंह
१४२	सञ्जयकुमार गौतम

१४३	शेरधन राई
१४४	केदारप्रसाद सञ्जेल
१४५	भिष्मराज आङ्दम्बे
१४६	महेन्द्रकुमारी लिम्बु
१४७	कुन्तीकुमारी शाही
१४८	लक्ष्मीकुमारी चौधरी
१४९	प्रेम सुवाल
१५०	नागेन्द्रप्रसाद थारू
१५१	वसुन्धरा रोकाया
१५२	प्रेमकिशोरप्रसाद साह
१५३	गणेशकुमार पहाडी
१५४	हरिलाल ज्ञवाली
१५५	प्रभादेवी वज्राचार्य
१५६	रत्नदेवी गुरुङ
१५७	नरदेवी पुन मगर
१५८	नवराज शर्मा
१५९	निशाकुमारी साह
१६०	महेन्द्र राय यादव
१६१	बलराम अधिकारी
१६२	यशोदाकुमारी लामा
१६३	महिन लिम्बू
१६४	भागवत नेपाली
१६५	दुर्गा खुना
१६६	दिनेशचन्द्र यादव
१६७	रेशम लामा
१६८	दुमनसिंह थापा
१६९	कृष्णप्रसाद पौडेल
१७०	दीपक कार्की
१७१	तारादेवी राई
१७२	शेषनाथ अधिकारी
१७३	मिनबहादुर विश्वकर्मा
१७४	आदित्यनारायण कसौधन
१७५	आडदावा शेर्पा

१७६	रत्ना शेरचन
१७७	मिनाक्षी भ्ना
१७८	दुलारीदेवी
१७९	दिलशोभा पुन
१८०	शिवकुमारी गोतामे (सार्की नगरकोटी)
१८१	प्रेमबहादुर आले
१८२	रामहरि सुवेदी
१८३	विश्रमप्रसाद चौधरी
१८४	राजेन्द्र अमात्य
१८५	रीता रावल
१८६	शारदा पौडेल

२०७१/०२/२२

१८७	युवराज ज्ञवाली
१८८	हरिबोल गजुरेल
१८९	शिवजी यादव
१९०	भीमबहादुर रावल
१९१	शेखर कोइराला
१९२	पुष्पलता लामा
१९३	मोहनसिंह राठौर
१९४	शेरबहादुर देउवा
१९५	मानप्रसाद खत्री
१९६	गौरीकुमारी ओली
१९७	राजु खनाल
१९८	रञ्जुकुमारी भ्ना
१९९	बबिता मोक्तान लावती
२००	जगदीश्वरनरसिंह केसी
२०१	दिलमान पाख्रिन
२०२	टेकबहादुर बस्नेत
२०३	जीतबहादुर दर्जी गौतम
२०४	रामचन्द्र साह तेली
२०५	सुरेन्द्रराज आचार्य
२०६	विराज बिष्ट

२०७	दुर्गा पौडेल
२०८	दिनेशप्रसाद परसैला यादव
२०९	टुकभद्रा हमाल
२१०	मञ्जुकुमारी चौधरी
२११	मोहन टुडु
२१२	रवीन कोइराला
२१३	दीपनारायण शाह
२१४	भीमसेनदास प्रधान
२१५	शकुन्तला राजभण्डारी (कार्की)
२१६	विनोद श्रेष्ठ
२१७	रेवतीरमण भण्डारी
२१८	विन्दादेवी आले
२१९	रामेश्वरप्रसाद ढुङ्गेल
२२०	श्रीप्रसाद जवेगु
२२१	योगेन्द्र चौधरी
२२२	आशा कोइराला
२२३	शारदाकुमारी बिक
२२४	डोरप्रसाद उपाध्याय
२२५	शान्ता मानवी
२२६	धना पहरी
२२७	हरिप्रसाद नेपाल
२२८	कर्णबहादुर बिक
२२९	गौरीशङ्कर चौधरी
२३०	दुलारी हरिजन
२३१	गोमा कुँवर
२३२	श्यामकुमार श्रेष्ठ
२३३	पार्वता डिंसी चौधरी
२३४	कमल दोड
२३५	ललिताकुमारी रेग्मी
२३६	शैलकुमारी देवी
२३७	सीता नेपाली
२३८	कासिस अली सिद्धिकी
२३९	रूपा महर्जन

२०७१/०२/२३	
२४०	प्रकाशमान सिंह
२४१	काशीनाथ अधिकारी
२४२	जनार्दन शर्मा
२४३	दीपक बोहोरा
२४४	रमेश लेखक
२४५	रामनारायण विडारी
२४६	दलजित बिके श्रीपाली
२४७	अनारकली मिया
२४८	छायौ शर्मा पन्त
२४९	रेखा शर्मा
२५०	मीना पुन
२५१	तुलसा राना
२५२	गणेशमान पुन
२५३	रामदुलारी चौधरी
२५४	तेजकुमारी पौडेल
२५५	धनीराम पौडेल
२५६	केशवकुमार बुढाथोकी
२५७	कल्पना सोव
२५८	रवीन्द्रप्रताप शाह
२५९	अमनलाल मोदी
२६०	रञ्जना श्रेष्ठ
२६१	ओङ्दी शेर्पा
२६२	बुद्धिसागर चौधरी
२६३	अमृतलाल राजवंशी
२६४	रवनी चौधरी
२६५	अम्बिका बस्नेत
२६६	भोटनीदेवी खवास
२६७	रश्मी ठाकुर
२६८	मनकुमार गौतम
२६९	सरिता प्रसाई
२७०	सुशीला नेपाल
२७१	चन्द्र महर्जन

२७२	मानबहादुर थारू
२७३	महेन्द्रबहादुर शाही
२७४	जानकीकुमारी साउद
२७५	सन्तकुमार थारू
२७६	योगेन्द्र तामाङ घिसिङ
२७७	भेषकुमारी राउत
२७८	कृष्ण धिताल
२७९	कल्पना शर्मा जोशी
२८०	सुर्यप्रकाश वाला राई
२८१	गौरा प्रसाई (कोइराला)
२८२	रमेशप्रसाद कुर्मी
२८३	जीवनकुमारी घिमिरे
२८४	तुलाराज बिष्ट
२८५	प्रकाश ज्वाला
२८६	महेन्द्र यादव
२८७	धनमाया विश्वकर्मा
२८८	वेदमाया भण्डारी शाक्य
२८९	अम्बिका खवास राजवंशी
२९०	रामदयार मण्डल

२०७१/०२/२५	
२९१	नरहरि आचार्य
२९२	शक्तिबहादुर बस्नेत
२९३	अइन्द्रसुन्दर नेम्वाङ
२९४	अतहर कुमाल मुसलमान
२९५	चन्द्रेश्वर भा
२९६	विमलेन्द्र निधी
२९७	इन्द्रा भा
२९८	कमला पन्त
२९९	उदयशमशेर राणा
३००	रामअवतार पासवान
३०१	सुरेन्द्रप्रसाद यादव
३०२	अजयशङ्कर नायक

३०३	बहादुरसिंह थापा
३०४	ललितजङ्ग शाही
३०५	अमृत अर्याल
३०६	हरिबहादुर राजवंशी
३०७	रामकुमार सुब्बा
३०८	विक्रम खनाल
३०९	किरण यादव
३१०	नरसिंह चौधरी
३११	रञ्जित कर्ण
३१२	बलदेव बोहरा
३१३	प्यारेलाल राना
३१४	मोख्तार अहमद
३१५	ममता गिरी
३१६	रञ्जनाकुमारी सरकार
३१७	कृष्णबहादुर छन्तेल
३१८	सोनिया यादव
३१९	केसरी घर्ती मगर
३२०	शान्तिदेवी चौधरी
३२१	मोहनबहादुर बस्नेत
३२२	मीना चौधरी
३२३	लक्ष्मीप्रसाद पोखरेल
३२४	विजयकुमार सिंह
३२५	सुवर्ण ज्वारचन
३२६	दीर्घराज भाट
३२७	उमेशकुमार यादव
३२८	मानपुर चौधरी
३२९	पेम्बा लामा
३३०	जन्तुन निशा धुनिया
३३१	कमला बिक
३३२	अर्जुनप्रसाद जोशी
३३३	जीवन श्रेष्ठ
३३४	राधाकृष्ण कँडेल
३३५	नारायणबहादुर कार्की

३३६	मोहनप्रसाद बराल
३३७	अनुराधा थापा मगर
३३८	रामवीर मानन्धर
३३९	मुक्तिप्रसाद पाठक
३४०	सुशीलकुमार श्रेष्ठ
३४१	बहादुरसिंह लामा (तामाङ)
३४२	उषा यादव
३४३	तीर्थबहादुर लामा
३४४	छमबहादुर गुरुङ
३४५	सुनिलकुमार यादव

२०७१/०२/२६

३४६	सुजाता कोइराला
३४७	सोमप्रसाद पाण्डे
३४८	गिरीराजमणि पोखरेल
३४९	डा. वीरेन्द्रप्रसाद महतो
३५०	डा. प्रकाशशरण महत
३५१	डा. रामशरण महत
३५२	पद्मनारायण चौधरी
३५३	वामदेव गौतम
३५४	आशा चतुर्वेदी
३५५	उषा गुरुङ
३५६	सुरेन्द्रप्रसाद जयसवाल
३५७	विक्रमबहादुर थापा
३५८	डिगबहादुर लिम्बू
३५९	रोमी गौचन थकाली
३६०	जनार्दन ढकाल
३६१	यज्ञबहादुर थापा
३६२	रामअयोध्याप्रसाद यादव
३६३	डा. चन्द्रमोहन यादव
३६४	राज्यलक्ष्मी श्रेष्ठ
३६५	सुजाता परियार
३६६	जुठबहादुर टुहुरे खड्गी

३६७	विष्णुमाया परियार
३६८	सिर्जना तरामु खत्री
३६९	छेवाङ तेञ्जेन तामाङ
३७०	बादशाह कुर्मी
३७१	सीताराम महतो
३७२	कुमारी लक्ष्मी राई
३७३	राधिका तामाङ
३७४	सन्तकुमार दै
३७५	भक्तिप्रसाद पाण्डे
३७६	जीवन परियार
३७७	सुधीरकुमार शिवाकोटी

२०७१/०२/२७

३७८	माधवकुमार नेपाल
३७९	सुरेन्द्र चौधरी
३८०	मिनेन्द्र रिजाल
३८१	विमलकुमार केडिया
३८२	इस्तियाकअहमद खान
३८३	जयप्रकाश थारू
३८४	सीतादेवी यादव
३८५	लालबहादुर गुरुङ
३८६	राधादेवी तिमल्सेना
३८७	इन्द्रबहादुर बानियाँ
३८८	इच्छाराज तामाङ
३८९	गगनकुमार थापा

लेखक परिचय

तिलक पाठक : नागरिक दैनिकका राजनीति ब्युरो प्रमुख पाठक सेन्टर फर मिडिया रिसर्च नेपालका अध्यक्ष हुन् । हिमालयन ह्वाइटहाउस इन्टरनेसनल कलेजमा अध्यापनरत पाठकको मिडिया, अनुसन्धान विधि र राजनीतिका विषयमा अनुसन्धानात्मक र समीक्षात्मक लेखहरू प्रकाशित छन् । उनको सह-लेखनमा संविधान निर्माण प्रक्रिया : सहमति र असहमतिका विषय [सामयिक आलेख १ (सन् २०११) र सामयिक आलेख २ (सन् २०१४)] तथा सह-सम्पादनमा मिडिया रिडर (२०७०) प्रकाशित छन् ।

भुवन केसी : कान्तिपुर टेलिभिजनका समाचार सम्पादक केसी सेन्टर फर मिडिया रिसर्च नेपालका उपाध्यक्ष हुन् । मिडिया र राजनीतिक विषयमा अनुसन्धान गर्ने केसीको सह-लेखनमा संविधान निर्माण प्रक्रिया : सहमति र असहमतिका विषय [सामयिक आलेख १ (सन् २०११) र सामयिक आलेख २ (सन् २०१४)] प्रकाशित छन् । उनको सम्पादनमा मिडिया इथिक्स (सन् २००९) र सह-सम्पादनमा मिडिया रिडर (२०७०) प्रकाशित छन् ।

सङ्क्रमणकालमा नेपाल

एलायन्स फर सोसल डायलग (एएसडी) ले शान्ति प्रक्रिया र संविधान सभाका कामबारे जानकारी सहजरूपमा उपलब्ध होस् भन्ने उद्देश्यले 'सङ्क्रमणकालमा नेपाल' नामक खण्ड आफ्नो वेब पेज www.asd.org.np मा सुरु गरेको छ । उक्त खण्डमा शान्ति प्रक्रियासम्बन्धी दस्तावेज, संविधान सभाका गतिविधि, संविधान सभा समितिहरूका काम, उनीहरूले तयार गरेका प्रतिवेदन र प्रतिवेदनमाथि समीक्षात्मक लेखहरू समावेश छ ।

यसमा राखिएका सामग्री तथा लेखले संविधान सभाका समितिमा उठेका मुद्दा, ती मुद्दामा राजनीतिक दलले प्रस्तुत गरेका अवधारणा तथा सहमति र असहमतिका विषयमा विस्तृत जानकारी उपलब्ध गराएका छन् । यी सामग्री नेपाली र अङ्ग्रेजी दुवै भाषामा छन् । २०६७ यता संविधान निर्माण र शान्ति प्रक्रियाका विषयमा साप्ताहिकरूपमा अद्यावधिक विश्लेषण राख्ने गरिएकोमा पछिल्लो समय समग्र राजनीतिक विषयमा मासिक विश्लेषण राख्न थालिएको छ ।

संविधान सभा र त्यस अन्तर्गतका समितिमा भएका संविधान निर्माणका गतिविधिलाई निरन्तर अद्यावधिक गर्ने गरिएको छ । त्यसै क्रममा संविधान सभा र समितिमा संविधान निर्माणका विषयमा देखिएका सहमति र असहमति समेट्दै यो सामयिक आलेख प्रकाशन गरिएको हो । संविधान निर्माणसँग सम्बन्धित विस्तृत विवरणका लागि हेर्नुहोस् :

अङ्ग्रेजीमा <http://www.asd.org.np/en/transition/about-this-project>

नेपालीमा <http://www.asd.org.np/ne/transition/about-this-project>

एलायन्स फर सोसल डायलग (एएसडी)

एलायन्स फर सोसल डायलग (एएसडी) नेपालका विभिन्न ठाउँमा भिन्न-भिन्न विषय र क्षेत्रमा क्रियाशील संस्था एवम् व्यक्तिबीच संवाद प्रक्रियाबाट सहकार्यको संस्कृति विस्तार गर्ने उद्देश्य लिएर सुरु भएको अभियान हो। लोकतान्त्रिक मूल्य र मान्यता प्रवर्द्धन गर्नु यसको मूलभूत उद्देश्य हो। यो उद्देश्य प्राप्त गर्नका निम्ति एएसडीले नेपाली समाजको सरोकारका समसामयिक विषयमा सम्बद्ध पक्षबीच अन्तरक्रिया/बहस गर्दै/गराउँदै आएको छ।

मानव अधिकार, स्वतन्त्र सञ्चार र शिक्षा आदि सामाजिक महत्त्वका क्षेत्रमा काम गरिरहेका नेपाली सरोकारवालासँग सहकार्य गर्दै बौद्धिक संवादका लागि प्रयत्नरत रहनु एएसडीको ध्येय हो। यही ध्येयअनुरूप एएसडीले यी क्षेत्रमा काम गरिरहेका संस्था तथा व्यक्तिबीच सहकार्य र संवाद बढाउन परामर्श, छलफल, अध्ययन र कार्यशाला गोष्ठी जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्छ। यस्ता छलफलले उच्च प्राथमिकतामा राखेका विषयका नीतिगत र समसामयिक पक्षमा संवाद अघि बढाउन अवधारणापत्र समेत प्रकाशन गर्न सघाउँदै आएको छ।

एलायन्स फर सोसल डायलग
रामचन्द्र मार्ग, बत्तीसपुतली, काठमाडौँ-९, नेपाल
asd@asd.org.np, www.asd.org.np

@asdnepal

facebook.com/Alliance-for-Social-Dialogue/

